

Kronika życia literackiego w PRL 1961

Oprac. Maria Brykalska, Hanna Filipkowska

Digitalizacja przeprowadzona w ramach zadania „Cyfrowe zasoby dokumentacji literatury polskiej w wolnym dostępie” realizowanego przez Fundację Akademia Humanistyczna w partnerstwie z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk i Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

1 9 6 1

opracowały

Maria Brykalska i Hanna Filipkowska

1961

STYCZEŃ

2 Dyskusja o telewizji w "Nowej Kulturze". W nr 1 "Nowej Kultury" ukazał się artykuł Z. Żabickiego Przed nowym rokiem telewizji, który redakcja opatrzyła następującą wypowiedzią: "Artykułem Z. Żabickiego rozpoczynamy dyskusję o telewizji. Zapraszamy do niej przede wszystkim widzów i odbiorców, wielbicieli i przeciwników XI Muzy w jej polskim wydaniu. Zapraszamy także samych twórców i organizatorów telewizji. Prosimy o nadsyłanie głosów w dyskusji". Z. Żabicki poprzedził swój artykuł mottem zaczerpniętym z pogadanki radiowej W. Sokorskiego: "Rok 1961 istotnie zmieni oblicze telewizji", stwierdzał następnie, że wobec faktu zarejestrowania w końcu 1960 roku 350 tys. posiadaczy aparatów telewizyjnych należy liczyć się z masowością odbioru programu telewizyjnego. W związku z tym przed krytyką telewizyjną stanęły nowe zadania sprecyzowania i przedstawienia społeczeństwu wyraźnych ideowych i artystycznych kryteriów oceny, oraz rozpoczęcie dyskusji, która ułatwi organizatorom i twórcom audycji właściwe opracowanie programu. O programie literackim pisał m. in.: "Wydaje się /.../, że specjaliści od programu literackiego telewizji nie wypracowali sobie jeszcze dotychczas jakiejś konkretnej formuły masowego odbiorcy, że nie rozeznali się w jego aktualnych i potencjalnych potrzebach i nawykach kulturowych, że nie skonstruowali sobie wyraźnego planu świadomego kształtowania tych nawyków i potrzeb. Tymczasem telewizja z samej swej natury jest już, a przynajmniej

2

powinna być kulturą masową tout court." W zakresie doboru pozycji literackich dla wykorzystania w telewizji postulował włączenie do programu pozycji współczesnych, aktualnych i zaangażowanych. W następnym artykule: Lżejszy kaliber: kłopoty i pomyłki, po szczegółowej analizie różnych typów aktualnych audycji konkludował: "Chodzi o to, by telewizja była twórczością na najwyższym poziomie, a jednocześnie popularną. Chodzi o to, by stała się rzeczywiście kulturą masową". Dyskusja nie przybrała szerszego rozmiaru, głos zabrali prawie wyłącznie krytycy i organizatorzy programu, stąd wypowiedzi miały charakter raczej postulatyczny i wyjaśniający. Spośród dalszych głosów - W. Sokorski reprezentował stanowisko bardzo zbliżone do tego, jakie w swych artykułach przedstawił Z. Żabicki: "Krótko mówiąc, telewizja to własna twórczość. Polityczna, popularyzacyjno-naukowa, teatralna, estradowa, magazynowa, muzyczna i po prostu artystyczna. A jeżeli tak, to krytycy na start. I raczej ma rację Zbigniew Żabicki wysuwając tezę, że trudności lokalowe, techniczne, organizacyjne są może godne współczucia, lecz w żadnym wypadku nie zwalniają nas ani z odpowiedzialności, ani z krytyki. /.../ Program należy oceniać miarą kryterii obiektywnych". Wypowiadali się następnie A. Międzyrzecki (o krytyce telewizyjnej), R. Szydłowski (o zbyt powolności informacji), M. Kozakiewicz (przeciw teleturniejom uprawiającym kult "rekordsmenów" pamięci, nic nie mającym wspólnego z nowoczesną wiedzą). Dyrektor telewizji J. Pański podkreślając ciągle jeszcze eksperymentalne stadium jej organizacji, stwierdzał m. in.: "na program telewizyjny należy dziś patrzeć przede wszystkim jak na teren pracy i poszukiwań określonego zespołu twórców z najrozmaitszych dziedzin. /.../ Cała telewizja - mówię zarówno o programie artystycznym jak i oświatowym, informacyjnym, publi-

cystycznym i wszelkim innym - nie przestała jeszcze być wielkim eksperymentem".

M. KOZAKIEWICZ: Wiek XIX na szklanym ekranie. "Nowa Kult.", nr 5. - A. MIEDZYRZECKI: Nowa debata. Muza z aparaturą. "Nowa Kult.", nr 3. - J. PAŃSKI: Telewizja w teorii i praktyce. "Nowa Kult.", nr 6. - W. SOKORSKI: Blaski i cienie telewizji. "Nowa Kult.", nr 4. - R. SZYDŁOWSKI: Okno na świat. "Nowa Kult.", nr 5. - Z. ŻABICKI: Przed nowym rokiem telewizji. "Nowa Kult.", nr 1; Lżejszy kaliber: kłopoty i pomyłki. "Nowa Kult.", nr 2.

archiwot.

2 Inauguracja w r. 1961 cyklu przedstawień Teatru Telewizji Warszawskiej sztuką L. Kruczkowskiego Niemcy w adaptacji i reżyserii A. Hanuszkiewicza, scenografii K. Pankiewicza. W 1961 Teatr Telewizji Warszawskiej przedstawił m. in. następujące sztuki: 16 I - J. Conrad-Korzeniowski: Jutro, przekład Z. Herberta, reż.: J. Gruza, scenogr.: J. Zygadlewicz; 27 III - C.K.

Norwid: Noc tysięczna druga, reż. M. Broniewska; 24 IV - B. Jasieński: Bal manekinów, reż.: Z. Hübner, scenogr.: F. Starowieyski; 15 V - J. Słowacki: Beniowski. Sceny dramatyczne w adapt. i reż. A. Hanuszkiewicza; 22 V - S. Mroźek: Gawędy wuja, reż.: J. Gruza, scenogr.: F. Starowieyski; 12 VI - J. W. Goethe: Rzecz o teatrze wg powieści Laeta nauki Wilhelma Meistra, przekład: P. Chmielowski, adapt.: J. Wilczek, reż.: S. Wohl, scenogr.: I. Kuske; 10 VII - J. Giradoux: Apollo z Bellac, reż.: A. Hanuszkiewicz, scenogr.: X. i R. Zaniewscy; 7 VIII - M. Jasnorzewska-Pawlikowska: Nagroda młodych, reż.: W. Laskowska, reż.tw.: I. Sobierajska, scenogr.: I. Pietrusińska; 21 VIII - J. Cocteau: Głos człowieka, reż.: E. Axer, scenogr.: O. Axer; 28 VIII - I. Turgeniow: Prowincjuszka, reż.: I. Byrska, reż.tw.: B. Borys, scenogr.: K. Mielech; 25 IX - Anonim z XV w.: Mistrz Pathelin, tłum.: A. Polewka, adapt. i reż.: E. Bonacka, scenogr.:

K. Pankiewicz; 2 X - J. Conrad Placówka postępu, adaptacja.: ⁴ A. Demkowski, reż.: A. Bohdziewicz, reż. tw.: E. Paszkowska; J. Szaniawski: Zegarek, reż.: J. Antczak; 23 X - J. Kuśmierk: Cena, reż.: T. Byrski; 27 XI - A. Sztejn: Hotel Astoria, tłum. W. Jurkiewicz, adapt.: J. Wilczek, reż.: S. Wohl, reż. tw.: A. Minkiewicz, scenogr.: K. Mielech; 4 XII - J. Joyce: Wygnańcy, adapt. i reż.: J. Gruza, scenogr.: R. Ukleja.

4 Podpisanie w Moskwie polsko-radzieckiej umowy o współpracy kulturalnej i naukowej na lata 1961 - 1962. Umowa przewidywała wymianę w zakresie literatury pięknej i naukowej, wymianę zespołów teatralnych, baletowych, śpiewaczych, wystaw oraz rozszerzenie współpracy w dziedzinie kształcenia studentów i kadr naukowych. W 1961 - 1962 planowano wyjazd 200 osób z Polski do ZSRR dla specjalizacji i uzyskania stopni naukowych.

5 Wystawa poświęcona pamięci Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego otwarta została w Bibliotece Narodowej w Warszawie z okazji 56-tej rocznicy urodzin poety. Na wystawie pokazano fotokopie rękopisów Gałczyńskiego, m. in. brudnopisy 12 wersji Wielkanocy Jana Sebastiana Bacha, tomiki wierszy i liczne fotografie. Wystawa cieszyła się dużym powodzeniem zwłaszcza wśród młodzieży.

5 Inauguracja w 1961 r. cyklu audycji radiowych Z warsztatu pisarza audycją poświęconą książce B. Czeszki Tren. W 1961 w cyklu wystąpili m. in.: S. Piętaś (31 I); W. Mach (7 II); S. Zieliński (3 V); E. Niziurski (23 V); J. Putrament (10 VI); M. Nowakowski (7 VII), J. Bocheński (22 VII); W. Odojewski (27 IX), A. Olcha (23 X), A. Szczypiorski (13 XII).

ok. 8 Przedłużenie porozumienia ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie zakupu przez Polskę książek, filmów i czasopism. W wyniku zakończenia w Warszawie rozmów między Ministrem Handlu Zagranicznego i Ambasadą Stanów Zjedno-

czonych Ameryki Północnej przedłużono porozumienie o zakupie w Stanach Zjednoczonych za złote polskie książek, czasopism, filmów, praw autorskich i nagrań na łączną sumę 1,200 tys. dolarów. Wymiany listów przedłużających porozumienie dokonali ze strony polskiej dyr. dep. MHZ - S. Struś, a ze strony amerykańskiej chargé d'affaires ambasady USA w Polsce - W. L. Magistretti.

6

- 8 D y s k u s j a o p o e z j i. Dyskusję rozpoczął w "Nowej Kulturze" A. Słonimski wierszem W obronie wiersza i artykułem List otwarty do Czytelników Życzliwych, Skromnych, Nieżyczliwych, Nieskromnych oraz do pp. P. T. Idiotów, w których wystąpił przeciw niezrozumiałości, dowolności, antyintelektualizmowi młodej poezji, ^(maskującej) konwencją tzw. nowoczesności ~~.....~~ pustkę treściową i snobizm. Redakcja "Nowej Kultury" opatrzyła wypowiedź Słonimskiego następującym wyjaśnieniem: "Antoni Słonimski wierszem swym drukowanym w jednym z poprzednich numerów »Nowej Kultury« oraz artykułem publikowanym obecnie, rozpoczyna na naszych łamach dyskusję o poezji. W sytuacji, gdy poezja budzi tak wielkie zainteresowanie, gdy lokal redakcyjny »Nowej Kultury« przepełniają tłumy młodych poetów, a skrzynka pocztowa pęcznieje od listów, dyskusja taka wydaje się potrzebą dnia. Jako dalsze głosy publikować będziemy artykuły S. Grochowiaka, A. Lisieckiej, H. Michalskiego, J. Rogozińskiego i A. Stawara; poza tym zaś zapraszamy do udziału w dyskusji wszystkich naszych czytelników". Słonimski część odpowiedzialności za istniejącą sytuację w poezji składał na krytykę: "Winę za tę niespotykaną dotąd inflację poezji i rozplenienie się grafomanii ponoszą, według mnie, w większej mierze niż młodzi poeci ci krytycy, którzy rozgrzeszają zbyt łatwo wszelką pretensjonalność i stwarzają tak charakterystyczny dla naszych czasów terror nowoczes-

ności ". Dwie następne wypowiedzi - J. Rogozińskiego i S. Grochowiaka zawierały próbę charakterystyki postawy estetycznej ~~była, zachęcając do wyrażenia pewnej skłonności~~ młodych poetów. J. Rogoziński pisał m. in., że "najmłodszy" w przeciwieństwie do poprzednich pokoleń poetyckich odchodzą od sfery wzruszeń i intuicji w kierunku ^{intelektualizacji oraz} ~~intelektualizacji~~: "usiłują operować językiem pojęć specyficznym poetyckim, a więc odmiennym nieraz krańcowo tak od norm języka potocznego, jak i tego, który przywykliśmy nazywać językiem poetyckim. Nie zamierzam tu bronić - pisał - ani odstępstw od reguł logiki i gramatyki, ani bełkotu ujmowanego często w zdania zbudowane prawidłowo: chodzi mi o uczciwy eksperyment ze słowem, w rzadkich tylko wypadkach nie podlegający dyskusji". S. Grochowiak stwierdzał, że niewątpliwym osiągnięciem naszej młodej poezji jest wyzwolenie się z prowincjonalizmu i związanych z tym kompleksów; jako najważniejszy postulat poetycki wysunął szczerłość i prawdę przeżycia - "Nie rym, nie rytm, nawet - o zgrozo! nie zagadnienie komunikatywności, godne osobnego eseju. Osobiście postuluję w tej dyskusji poezję jako bezwzględnie szczerą opowieść o sobie, a nie o swojej sprawności". Głosy dalszych dyskutantów - J. Przybosia i M. Jastruna nadawały dyskusji szersze tło przez wprowadzenie porównania z innymi sztukami, jak np. malarstwo (J. Przyboś) lub wprowadzenie aspektu historycznego rozwoju poezji; zawierały równocześnie elementy krytycyzmu w stosunku do poetyki Skamandra, z której wywodziła się postawa krytyczna Słonimskiego. "W czym widzę - pisał Jastrun - mimo wszystko zwycięstwo młodej poezji, niewątpliwe choć ograniczone? W oddalaniu się coraz większym poetów Dwudziestolecia, w nie zawsze dostrzegalnym fakcie, że czyta się ich już poprzez nową poezję tak, jak czytało się Młodą Polskę w zaraniu drugiej niepodległości". Poza tym sąd jego o nowej poezji należał raczej do surowych. "Utwór po-

7

etycki - rozważał - ma tę właściwość o nieodpartej sile, że po pewnym dłuższym lub krótszym czasie zdradza autora, odchodzi od niego, obiektywizuje się i pokazuje swoją rzeczywistą twarz lub tylko - język. Pomysły konceptualistyczne (tak częste dzisiaj), przyciągane za włosy niezwykłości kompromitują się same. Kreacje muszą być uwiarogodnione prawdą przeżycia, która towarzyszyła ich powstawaniu. /.../ Młoda poezja budzi dość powszechny niepokój i sprzeciw. To chyba dobrze. Cóż warta jest sztuka wstępująca, która nie budzi niepokoju, protestu, drwiny, wzdychania do dawnych dobrych czasów? /.../ Inflacja poetów »wyobraźni«, fantazistów, rzadko autentycznych, nie przyczynia się do zwiększenia autorytetu poezji i tak już spychanej na drugi, na trzeci plan literatury. /.../ Jeśli chcemy oceniać współczesną poezję jako zjawisko masowe, to - żeby posłużyć się nie bez intencji żartobliwej terminologią z zakresu nauk ścisłych - trzeba zanotować wzrost entropii, której stałą tendencją jest, jak wiadomo, rozszerzanie dezorganizacji, unicestwiającego bałaganu. Tylko przypływ autentycznych treści, wypracowanie indywidualnych dyscyplin może ocalić tę poezję bez przestrzeni i bez czasu". Całkowicie odmienne stanowisko reprezentował w swej wypowiedzi Z. Bieńkowski pisząc m. in.: "Ażby zrozumieć nowoczesną poezję, trzeba sobie przede wszystkim uświadomić to, jaki ona robi użytek ze słowa. Bez spełnienia tego podstawowego warunku dyskusja o nowej poezji do niczego nie doprowadzi. Bo co to znaczy stwierdzić w odniesieniu do nowoczesnego utworu poetyckiego: nie ma sensu? Uznanie jakiegoś wiersza (nowoczesnego) za bezsensowny nie może być zarzutem, a już w żadnym wypadku oskarżeniem, bo utwór nowoczesnej poezji jest istotnie bezsensowny, tzn. nie ma tego sensu, który spodziewa się w nim znaleźć ktoś nieobeznany z mechanizmem skojarzeń i nową jakością słowa. Nie sens jest jego miarą, ale szok, ładunek emocji, zdumienia

i przerażenia, który zawiera. /.../ Poezja nowoczesna nie pełni żadnej roli służebnej ani wobec historii, ani wobec sensu. Sama jest własnym sensem. Słowa nie znaczą, tzn. nie mają stałej, raz na zawsze danej im treści, nie atakują, wdzierają się w wyobrażenie świata, rozrywają je. Budują wizje czyste, absolutne. Oślepiają. Tutaj jest sens nowoczesnej poezji, sens jej istnienia." Celowości toczonej dyskusji poświęcił swoją wypowiedź P. Hertz. Nawiązując do ogłoszenia przez redakcję "Nowej Kultury" (w nr 10) fragmentów kilkunastu listów czytelników dotyczących prowadzonej dyskusji pisał m. in.: "Osobiście nie wierzę w skuteczność dyskusji o poezji lub o jakimkolwiek innym przedmiocie artystycznym w oderwaniu od naczelnego problemu kultury tego zbiorowiska narodowego, które poprzez jednostki poezję tę tworzy, - poprzez jednostki również - odbiera. W przeciwnym razie spór o poezję ograniczyć się musi z natury rzeczy do tego, iż każda ze stron deklaruje jedynie swoje upodobania. Toteż dopiero listy czytelników, które obecnie ogłoszono, pozwalają spojrzeć na całą sprawę szerzej." Podobną opinię wyraził w swym podsumowaniu dyskusji A. Słonimski; po szczegółowej polemice z wypowiedziami J. Przybosia, J. Rogozińskiego i S. Grochowiaka konkludował m. in.: "Dyskusja o poezji między poetami, to trochę taki grochowiak o ścianę. Wydaje mi się jednak, że miała ona niebłahe znaczenie dla czytelników. Liczne głosy potwierdziły raz jeszcze, że to nie żadne kołtuństwo, ale niemal cała inteligencja pracująca, nauczyciele, bibliotekarze, naukowcy nie chcą udziwniania i niezrozumiałstwa. Dyskusja ośmieliła sądy, wyostrzyła zmysł krytyczny, a to poezji współczesnej może wyjść tylko na zdrowie. Powody tej niepopularności poezji awangardowej wynikają być może nie tylko z form pretensjonalnie niekomunikatywnych, odtrąca od niej egocentryzm i programową niejako eskapizm nowego pokolenia poetów. Nie o rymy czy rytmy tu chodzi,

nie o taką czy inną szkołę poetycką. Chodzi o powód, adres i cel wypowiedzi. Ucieczka od racjonalizmu, od problematyki moralnej, społecznej, politycznej jest dla mnie osobiście grzechem głównym tych poetów nieobecnych w ojczyźnie." W redakcyjnym podsumowaniu dyskusji A. Lisiecka w zasadzie całkowicie poparła stanowisko Słonimskiego. "Tworzenie nowych wartości - pisała - polega m. in. na przewyciężaniu starych nawyków. Integracja następuje tylko po dezintegracji. /.../ Zatem nie sam pęd do nowego ale sposób, w jaki się to nowe pojmuje - określa sens poetyckich poszukiwań. Dezintegracja futurystyczna była absolutną koniecznością w latach 1909 - 1916. Rozbicie wiersza u Białoszewskiego w 1961 r. jest całkowicie pozbawione cech eksperymentu, doskonali cudze, bardzo wstępne doświadczenia laboratoryjne. /.../ Nie jest ważne jedynie jak się mówi w poezji. Ważne jest przede wszystkim co się ma do powiedzenia. To co określane bywa przez wielkie problemy społeczno-polityczne naszej epoki. Przez rzeczywistość, z którą nie może wziąć rozbratu żaden prawdziwy poeta". Obydwa podsumowania nie zakończyły dyskusji. R. Matuzewski zarzucił im zawężenie problemu. "Ta wspólna troska obu wypowiedzi o społeczne i polityczne zaangażowanie liryki - stwierdzał - mogłaby budzić tylko uznanie, zwłaszcza jeśli te dwa głosy - poety i krytyka - odczyta człowiek (poezji od spraw) daleki, nie wnikający w wewnętrzną mechanikę rozwoju zjawisk artystycznych. Niemniej trzeba powiedzieć trzeźwo, że ten typ postulatów pod adresem poezji - rzeczywiście dziś często w niepokojący sposób hermetycznej i tracącej kontakt z wrażliwym odbiorcą - jest stosunkowo najłatwiejszy do sformułowania, a przy tym łatwo może być rozumiany opacznie. Nie chodzi przecież wyłącznie o lansowanie poezji politycznej czy też tzw. »obywatelskiej«. Mogłoby to wyglądać na jakąś zgodną dezaprobatę dla twórczości wyrosłej z innego typu potrzeb duchowych człowieka,

z tych wszystkich pobudek emocjonalnych, które lirykę - i to często wielką lirykę! - rodzą, pobudek niewymiernych w kategoriach społecznych postulatów". Również po podsumowaniu dyskusji w "Nowej Kulturze" pismo "Współczesność" wydrukowało dwa dalsze głosy - W. Dąbrowskiego (pt. Notatki o wieszczach) i M. Głowińskiego (pt. Bunt starców. Przyczynek do gerontologii literackiej). W. Dąbrowski wskazywał na pozorność sporu na temat rymu i rytmu, wyjaśniał sens faktu odcinania się młodych od narzuconych przez "narodowe zwycięstwa i klęski" powinności i zadań oraz przestrzegał przed zawodnością wzorów francuskiej i angielskiej poezji ezoterycznej, której wyznawców spotkało osamotnienie we własnym społeczeństwie. M. Głowiński zdecydowanie przeciwstawił się "epigonom", "przeżuwaczom archaicznych, zdeaktualizowanych przyzwyczajień", "sklerotycznemu modelowi kultury", stwierdzał, że młoda poezja jest wynikiem poważnych, rzetelnych poczynań twórczych. Echa dyskusji o poezji, która była jednym z najważniejszych wydarzeń literackich pierwszych miesięcy 1961 roku odzywały się w dalszym ciągu w licznych wypowiedziach poświęconych jej problematyce.

Z. BIENKOWSKI: Kilka słów o sensie. "Twórcz.", z. 8 s. 155 - 157. - W. DĄBROWSKI: Notatki o wierszach. "Współcz.", nr 11 - B. DROZDOWSKI: Poeci i słuchacze. "Współcz.", nr 22. - M. GŁOWIŃSKI: Bunt starców. Przyczynek do gerontologii literackiej. "Współcz.", nr 11. - S. GROCHOWIAK: Hieroglify i osobowość. "Nowa Kult.", nr 5. - P. HERTZ: Z dziennika lektury. "Nowa Kult.", nr 12. - M. JASTRUN: Rekolekcje poetyckie. "Nowa Kult.", nr 8. - A. LISIECKA: Poezja i rzeczywistość. "Nowa Kult.", nr 14/15. - J. MACIEJEWSKI: Prolegomena. "Współcz.", nr 14; Pokolenie, które nadchodzi. "Współcz.", nr 20. - R. MATUSZEWSKI: Czy wiersz współczesny wzrusza? "Nowa Kult.", nr 6; W zwierciadle prasy literac-

adnot.

kiej. "Nowe Drogi", nr 5 s. 152 - 154. - Z. NAJDER. "Twórcz.", z. 3 s. 128. (Polem.: A. SŁONIMSKI. "Życie Warsz." ^{nr 13} ~~KOZŁYŃSKI~~; Z. NAJDER. "Twórcz.", z. 6 s 118 - 119). - R. PRZYBYLSKI: Koźmianek-zaścianek. "Życie liter.", nr. 43. - J. PRZYBÓŚ: Fałszywe sygnały nowości. Głos o malarstwie w dyskusji o poezji. "Nowa Kult.", nr 7. - J. ROGOZIŃSKI: Nieporozumienia. "Nowa Kult.", nr 5. - A. SŁONIMSKI: W obronie wiersza. "Nowa Kult.", nr 2; List otwarty do Czytelników Życzliwych, Skromnych, Nieżyczliwych, Nieskromnych oraz do pp. P. T. Idiotów. "Nowa Kult.", nr 4; Podsumowanie. "Nowa Kult.", nr 13. - R. ZIMAND: O kontaktowaniu się z poezją. "Współcz.", nr 20. - REDAKCJA. "Nowa Kult.", nr 4, 14/15. - Spory wśród czytelników. "Nowa Kult.", nr 10.

Wokół problematyki poezji toczyła się ponadto w 1961 r. na łamach "Tygodnika Powszechnego" dyskusja, w której przedmiotem był stosunek poezji do religii i moralności. W dyskusji brali udział m. in.: J. Prokop, J. Kłyś, S. Jerzyn, M. Skwarnicki, Z. Starowieyska-Morstinowa i S. Sawicki.

S. JERZYN: Poetów przede wszystkim drukować. "Tyg. powsz.", nr 33. - J. KŁYŚ: Sztuka uwielbiająca. "Tyg. powsz.", nr 33. - J. PROKOP: Czy spalić tych poetów. "Tyg. powsz.", nr 28. - S. SAWICKI: Czy religia ogranicza poezję? "Tyg. powsz.", nr 41. - M. SKWARNICKI: O outsiderach inaczej. "Tyg. powsz.", nr 33. - Z. STAROWIEYSKA-MORSTINOWA: Nie palić poetów. "Tyg. powsz.", nr 33.

- 9 Posiedzenia Komisji Historyczno-Literackiej Polskiej Akademii Nauk - Oddział w Krakowie zainaugurowano referatem J. Spytковского pt. Kazimierz Gliński. W r. 1961 odbyło się 16 posiedzeń, na których wygłoszono ponadto m. in.

następujące referaty: S. Zabierowski: Geneza "Popiołów" w świetle zachowanych rękopisów (23 I); J. Dihm: Niemcewicz jako historyk (13 III); S. Sierotwiński: Maryla Wolska (10 IV); J. Spółkowski: J. Kleiner jako neofilolog i komparatysta (22 V); R. Skręt: K. Brodziński jako historyk literatury (26 VI); H. Markiewicz: Fikcja w dziele literackim (12 VI); S. Pigoń: Słowackiego jeden czy dwa dramaty o Zawiszy Czarnym (9 X); S. Grzeszczuk: Warsztat satyryczny A. Naruszewicza (23 X); M. Strzałkowa: Ze studiów nad techniką barokową (13 XI); J. Kajtoch: Gospodarka cenzury we wczesnych powieściach Kraszewskiego (11 XII).

← Ponadto dn. 11 XI H. Buddensieg z Heidelbergu wygłosił odczyt pt. Niemieckie przekłady "Pana Tadeusza".

8

12 Zmarł w Milanówku Juliusz Stefan Petry (ur. 1890), literat i publicysta, autor słuchowisk, wierszy, fragmentów dramatycznych, pierwszy po wojnie dyrektor Rozgłośni Wrocławskiej Polskiego Radia. (Informacje bio-bibliograficzne podaje: S. Łoza: Czy wiesz kto to jest. W-wa 1938 s. 565, oraz Rocznik Literacki 1961 s. 530-531).

9

14 Posiedzenia Wydziału Historyczno-Filologicznego Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W r. 1961 odbyło się poczynając od 14 I | 17 posiedzeń, na których wygłoszono m. in. następujące referaty: Z. Karczewska-Markiewicz: Z zagadnień struktury "Jana Krzysztofa" R. Rollanda (23 V), W. Nowodworski: Lelewel a Estreicher. Stosunek do problematyki bibliografii i jego geneza (13 VI), M. Maciejewski: Liryka opisowa w polskiej poezji romantycznej (19 XII). I. Sławińska, W. Świeczkowski: Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji poświęconej zagadnieniu metod matematycznych w poetyce i lingwistyce (24 X), ↗

14 Wystawa dorobku naukowego i dydaktycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego na przestrzeni wieków otwarta została w Muzeum Narodowym w Krakowie.

11

14 - 15 Zjazd "pozytywnych bohaterów" w Warszawie. Komitet do Spraw Radiofonii i Telewizji oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki zorganizowały spotkanie terenowych działaczy społecznych wytypowanych przez dział literacki Redakcji Terenowej Polskiego Radia w składzie: J. Mikke, K. Usarek i Z. Wasilewski. Zjazd odbywał się w stołecznym Domu Kultury, uczestniczyli w nim bohaterowie audycji: Kultura pilnie poszukiwana, Plamy na mapie, Gdzieś w powiecie i in. W dyskusji poruszano ~~problemy~~ problemy pracy społecznej w mniejszych ośrodkach miejskich i na wsi. Zjazd uwypuklił rolę inteligencji w kulturalnej aktywizacji środowisk prowincjonalnych.

12

adnot.

[B. HAJDUKOWICZ. "Kult. i Życie", nr 3 s. 23-24.

16 Powrót skarbów wawelskich do kraju. Zdeponowane w Kanadzie zbiory Muzeum Wawelskiego wraz z częścią zbiorów (militaria) Muzeum w Kórniku wypożyczonych w 1939 r. na wystawę światową w Nowym Jorku, zostały przywiezione do kraju na statku "Krynica". Część zbiorów wawelskich, w tym 31 arrasów, była wystawiona ^{od 21 I} w Muzeum Narodowym w Warszawie, pozostałą część przewieziono do Krakowa.

adnot.

[J. WIKTOR: Skarby wracają do kraju. "Nowa Kult.", nr 6.

13

16 Wystawa Szpilki 1939-1960 ^{została} otwarta w Kordegardzie Ministerstwa Kultury i Sztuki z okazji przypadającego w dn. 15 XII 1960 r. dwudziestopięciolecia pisma. Na wystawie pokazano ok. 200 fotokopii rysunków satyrycznych.

adnot.

[(ega) /E.GARZTEORA/ ^{http://cin.org.pl} Krągający jubileusz. "Tryb.Ludu", nr 19.- "Prz.kult.", nr 4.

14

17 Wystawa Trzy wieki książki o Warszawie, otwarta została w Klu-¹⁴
bie Międzynarodowej Prasy i Książki z okazji 16-tej rocznicy
wyzwolenia Warszawy. Scenariusz wystawy opracował J. W. Gomu-
licki, oprawę plastyczną Cz. Wielhorski. Najcenniejszym ekspona-
natem na wystawie był jedyny na świecie egzemplarz książki Ja-
rzembowskiego z r. 1643 Gościniec czyli opisanie Warszawy wypo-
życzony ze zbiorów Biblioteki Kórnickiej. 15

17 Nagrody miasta st. Warszawy w dziedzi-
nie literatury otrzymali: J. W. Gomulicki i J. Żabiński (w dzie-
dzinie twórczości dla dzieci). 16

20 Sprowadzenie prochów Ireny Kosmow-
skiej z Berlina. I. Kosmowska po przejściu przez hitlerow-
skie więzienie na Pawiaku i obóz koncentracyjny zmarła w sierpniu 1945 w Berlinie i tam
została pochowana. W uroczystościach żałobnych w Berlinie
uczestniczyła delegacja Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego z
Cz. Wycechem oraz przedstawiciele władz naczelnych Niemieckiej
Demokratycznej Partii Chłopskiej (DBD). Po przywiezieniu do
Warszawy trumnę z prochami wystawiono w Sali Kolumnowej Rady
Państwa, Przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki udekorował
trumnę Orderem Krzyża Grunwaldu I klasy, który został nadany
I. Kosmowskiej pośmiertnie przez Krajową Radę Narodową w 1945 r.
21 I na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Alei Zasłużonych
odbył się pogrzeb. Tegoż dnia na domu przy ul. Nowogrodzkiej
42, gdzie I. Kosmowska przez wiele lat mieszkała i skąd w lip-
cu 1942 r. zabrało ją gestapo, odsłonięto tablicę pamiątkową.
22 I odbyła się we wsi Wierzchowiska, w powiecie lubelskim,
uroczystość nadania miejscowej szkole rolniczo-gospodarczej
imienia Ireny Kosmowskiej. 17

20 - 21 VII Plenum Komitetu Centralnego
Polskiej Zjednoczonej Partii Ro-
botniczej. W obradach plenum oprócz członków KC i ich
zastępców uczestniczyli zaproszeni działacze oświatowi partyj-
ni i bezpartyjni. Po <http://rcin.org.pl> zagajeniu obrad przez I sekretarza KC PZPR
W. Gomułkę odczytany został referat Biura Politycznego KC

O reformie szkolnictwa podstawowego i średniego. 21 I podjęto

uchwałę w sprawie reformy szkolnictwa. Postanowienia uchwały odnosiły się do czasu, zakresu i metod nauczania. Na podstawie uchwały wprowadzony miał być ośmioletni okres nauki w szkole podstawowej przy zachowaniu czterech klas w liceum ogólnokształcącym, skrócony o rok czas nauki w niektórych szkołach zawodowych, technikach i liceach zawodowych oraz ustalony dwuletni okres nauczania w szkołach przysposobienia rolniczego. W związku z zakresem i metodami nauki uchwała postanawiała m. in.:

"znaczące rozszerzenie zakresu nauczania przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w szkole podstawowej i średniej ogólnokształcącej oraz pełniejsze uwzględnienie w programach tych przedmiotów treści niezbędnych do zrozumienia współczesnej techniki produkcyjnej; /.../ Zbliżenie do współczesności programów nauczania przedmiotów humanistycznych a zwłaszcza historii, nauki języka ojczystego i literatury, wzbogacenie tych przedmiotów oraz nauki w Polsce współczesnej o treści pozwalające lepiej rozumieć procesy rozwoju społecznego, kształtujące ideowo-polityczną postawę młodzieży i jej światopogląd." Cel uchwały określony został w końcowym fragmencie jej sformułowania: "Zbliżenie szkoły do życia, podniesienie poziomu nauczania i wychowania, upowszechnienie zawodowego kształcenia młodzieży w mieście i na wsi oraz wszechstronny rozwój oświaty i dokształcania zawodowego pracujących - zapewnią stały wzrost kwalifikacji zawodowych, kultury i świadomości społecznej narodu, przyczyniać się będą do pomnożenia siły gospodarczej kraju, przyspieszać budowę socjalizmu".

✓

MATERIAŁY: Przemówienie W. Gomułki na VII Plenum KC PZPR.
(Zagajenie obrad nad pierwszym punktem porządku dziennego: re-
forma szkolnictwa podstawowego i średniego); O reformie szkol-
nictwa podstawowego i średniego. Referat Biura Politycznego
na VII Plenum KC PZPR; Uchwała VII Plenum KC PZPR w sprawie
reformy szkolnictwa podstawowego i średniego; Przemówienie W.
adnot. Gomułki na zakończenie obrad nad pierwszym punktem porządku
dziennego VII Plenum KC PZPR. "Nowe Drogi", nr 2 s 3 - 50.

J. BARBAG: Reforma szkolna a treść nauczania. "Nowe Dro-
gi", nr 3 s. 13 - 23. - A. SCHAFF: Filozofia w szkole. [Fragm.
przemówienia na VII Plenum]. "Nowa Kult.", nr 7. - W nowej
szkole. Rozmowa "Nowej Kultury" z A. Werblanem, kierownikiem
Wydziału Oświaty i Nauki KC PZPR. "Nowa Kult.", nr 6.

18

ok. 22 Konkurs literacki Rozgłośni Kra-
 kowskiej Polskiego Radia na słuchowisko
 rozstrzygnięty został przyznaniem dwu równorzędnych drugich
 nagród (pierwszej nie przyznano) L. Herdegenowi i J. Stworze
 (słuchowisko: Jak żołnierz zbója nawrócił) oraz T. Nowakowi
 (słuchowisko: Przebudzenia). Trzecimi równorzędnymi nagrodami
 odznaczono słuchowiska: N. Kaźmierczaka: Rewelacje Feliksa
Głęgoraka, J. Lovella: Godzina zerowa i R. Danaka: Siedem banal-
nych opowieści; wyróżniono słuchowiska: H. Ablewicz: Gipsowy
ptak, S. Papp: Tysiąc i jedne drzwi, T. Sobolewicz: Apel.

adnot. [J. LABUZ. "Radio i Telewizja", nr 4. <http://rcin.org.pl>]

19

17

22 Nowe władze Oddziałów Związku
Literatów Polskich. Na odbytym w dn. 22 I
zebraniu ogólnym Oddziału Lubelskiego ZLP
dokonano wyboru nowego zarządu, którego prezesem został K.
Bielski.

30 I odbyły się wybory zarządu Oddziału War-
szawskiego, prezesem ponownie został S. Wygodzki.
Ponadto do zarządu wybrano: Z. Bystrzycką, A. Maliszewskiego,
J. Rogozińskiego, J. Śpiewaka, W. Zalewskiego i S. Zielińskiego.

23 IV wybrano nowy zarząd Oddziału Łódzkie-
go, w skład którego weszli: M. Piechal (prezes), J. M. Kono-
nowicz (wiceprezes), I. Sikirycki (sekretarz), Z. Lorentz
(skarbnik), R. Łoboda, W. Mrozowski, A. Pogonowska (członkowie
zarządu). Do Komisji Rewizyjnej wybrano: A. Ostoję, N. Szcze-
pańską i B. Sztajnert; do Sądu Koleżeńskiego: B. Dudzińskiego,
A. Kasprowicza i E. Szuster.

16 VII dokonano wyboru zarządu Oddziału Poz-
nańskiego, w osobach: I. Kwiatkowskiego (prezes), G.
Górnickiego i A. Rogalskiego (wiceprezesa), P. Bystrzyckiego
(sekretarz), J. Ratajczaka (skarbnik) i J. Morawskiej i R. Da-
neckiego (członkowie zarządu). Do Komisji Rewizyjnej weszli:
K. Bieroński, Cz. Michniak i L. Prorok; do Sądu Koleżeńskiego:
E. Herbert, S. Kamiński, J. Koller i J. Korczak.

5 XI wybrano nowy zarząd Oddziału Gdańskiego-
go, w składzie: L. Bądkowski (prezes), R. Ostrowska (wicepre-
zes), J. Piepka (skarbnik), B. Fac (sekretarz), skład Komisji
Rewizyjnej stanowili: L. Roppel, A. Necel i M. Stacewicz; skład
Sądu Koleżeńskiego: E. Kobylińska-Maciejewska, M. Boduszyńska,
M. Zydler.

5 XI ukonstytuował się nowy zarząd Oddziału
Wrocławskiego, do którego zostali wybrani: Z. Ku-
bikowski (prezes), R. Cabaj i T. Kowalczyk (wiceprezesa), J. Łu-
kasiewicz (sekretarz), W. Kotowicz, T. Lutogniewski i T. Mikoła-
<http://rcin.org.pl>

jek (członkowie).

13 XI wybrany został zarząd Oddziału w Szczecinie w następującym składzie: R. Liskowacki (prezes), E. Balcerzan (sekretarz), K. Suchodolska (skarbnik); Komisja Rewizyjna: I. Gordon-Kamiński, Cz. Czermański.

Nowy zarząd Oddziału w Bydgoszczy tworzyli: A. Kowalkowski (prezes), K. Górski (wiceprezes), W. Dunarowski (sekretarz), M. Turwid (skarbnik), W. Rogowski, B. Sujkowski, W. Dobaczewska (członkowie).

Do zarządu Oddziału w Olsztynie wybrano: M. Lengowskiego (prezes honorowy), W. Gębika (prezes), H. Panasa (sekretarz), M. Zientara-Malewską (skarbnik) i E. Martuszewski (członek zarządu).

W skład nowego zarządu Oddziału Opolskiego wchodził: R. Hajduk (prezes), K. Kowalski (sekretarz), S. Chmielnicki (skarbnik), Z. Bednorz (członek zarządu).

20

23 - 24 Konstytucyjny Zjazd Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki w Warszawie. W pierwszym dniu Zjazdu podjęto uchwałę o utworzeniu jednolitego Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki łączącego związki: Pracowników Kultury, Filmu i Instytucji Artystycznych. 24 I zatwierdzono statut i uchwalono deklarację ideową oraz wybrano zarząd główny w składzie: Sz. Baczyński (przewodniczący), S. Rubiński (poprzednio przewodniczący Związku Zaw. Pracowników Filmu), B. Skarżewski (poprzednio przewodniczący Związku Zaw. Pracowników Kultury) i R. Iżykowski.

21

26 Odczyt Stefana Żółkiewskiego w Paryżu o problemach literatury pol-

s k i e j X X w i e k u. Odczyt wygłoszony w Sorbonie, w sali im. Gastona Paris spotkał się z dużym zainteresowaniem. Prof. Żółkiewski wyjechał do Paryża na zaproszenie École Pratique des Hautes Études.

22

26 ~~Ważne~~ Nagrody Polskiej Krytyki Filmowej ^{jury} przyznało odznakę "Syrenki" za r. 1960 za najlepszy film fabularny filmowi Zezowate szczęście (reż. A. Munka). Nagrodę dla filmu krótkometrażowego, tzw. Plakietkę Syrenki przyznano filmowi Muzykanci (reż. K. Karabasz). Wręczenie nagród odbyło się dn. 23 II w Domu Dziennikarza w Warszawie.

23

ok. 26 U m o w a o w s p ó ł p r a c y l i t e r a c k i e j p o l s k o - n i e m i e c k i e j (NRD) między Związkiem Literatów Polskich a Związkiem Pisarzy Niemieckich została podpisana w Berlinie. Umowa przewidywała m. in.: wymianę delegacji pisarzy obu krajów, wzajemne informowanie się związków twórczych o wartościowych publikacjach z literatury pięknej oraz podjęcie inicjatywy wydania antologii poezji i prozy polskiej w NRD i niemieckiej w Polsce.

24

ok. 27 Nagrodę krytyki teatralnej im. V. Boya ^{Sadurska} ~~Za~~ ^{Łeleni Księgo} r. 1960 w dziedzinie publicystyki teatralnej otrzymał E. Csató za Szkice o dramatach Słowackiego, nagrodę w dziedzinie twórczości aktorskiej G. Holoubek za rolę Goetza w sztuce J. P. Sartre'a Diabeł i Pan Bóg wystawionej w Teatrze Dramatycznym w Warszawie.

25

27 P o s i e d z e n i a W y d z i a ł u I I : F i l o l o g i c z n o - F i l o z o f i c z n e g o T o w a r z y s t w a N a u k o w e g o w T o r u n i u z a i n a u g u r o w a n o r e f e r a t e m B. Nadolskiego: Toruń literacki i naukowy w dobie Odrodzenia.

W 1961 r. odbyło się 8 posiedzeń naukowych Wydziału, na których przedstawiono 8 prac (m. in.: B. Osmólska: Powstanie styczniowe w powieściach J. I. Kraszewskiego - 15 VI). Ponadto Komisja Filologiczna odbyła 3 posiedzenia z 4 referatami (m. in.: K. Górski: Historia tekstu "Ody do młodości" i próba jego ustalenia <1 III>; J. Speina: Katastrofizm S. I. Witkiewicza <25 V>; M. Kasjan: Wernyhora. Dzieje postaci w literaturze polskiej <25 V>) oraz 5 zebrań wspólnych z Toruńskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego; Komisja Historii Sztuki ^{odbyła} 2 zebrań i Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa - 2 zebrań.

26

28 U r o c z y s t o ś ć j u b i l e u s z o w a czterdziesto-
pięciolecia pracy literackiej Haliny Marii Dąbrowskiej i
pięćdziesięciolecia pracy publicystycznej Kazimierza Błaszyń-
skiego. Obchód urządony został staraniem Oddziału Łódzkiego
ZLP. Jubilaci otrzymali nagrody od Ministerstwa Kultury i
Sztuki.

adnot. . ["Odgłosy", nr 5. - "Życie liter.", nr 8.

27

ok. 29 N a g r o d y p u b l i c y s t y c z n e Z j e d n o c z o -
nego Stronnictwa Ludowego otrzymali:
Z. Drózdź-Satanowska, B. Hamera, M. Kozakiewicz, J. A. Król,
L. Maj i L. Pokora.

28

29 ^{tygodnika} O s t a t n i n u m e r ^a ("O d r a"). Tygodnik społeczno-kulturalny "Odra", Pismo Ziem Zachodnich wychodzący we Wrocławiu od r. 1958 (zob. poz. /58) został przekształcony w wyniku decyzji RSW "Prasa" w miesięcznik. Tygodnik "Odra" zajmował się głównie problematyką Ziem Zachodnich. Współpracowali z pismem m. in.: W. Bacewicz, B. Bąk, H. Czerniak, B. Drahan, A. Dzeduszycki, S. Falski, K. Filipowicz, J. Gałuszka, L. Goliński, R. Karpiński, T. Karpowicz, J. Koniusz, T. Kowalczyk, S. Kozicki, Z. Krempf, K. Krzyżagórski, T. Lutogniewski, J. Łukasiewicz, K. Mierzeja, H. Myc, T. Nowak, S. Pasternak, T. Podwysocki, S. Pogoda-Kalicki, L. Prorok, R. Samsel, K. Segal, E. Stachura, M. Stanclik, I. Solińska, W. Szewczyk, B. Taborski, W. Wilczek, R. Wołoszyński, H. Worcell, T. Zelenay.

Pierwszy numer miesięcznika "Odra" ukazał się 1 III (zob. poz. /61).

29

30 T r z e c h s e t l e c i e p r a s y p o l s k i e j .
Uroczysta akademія odbyła się w sali Filharmonii Narodowej w Warszawie z udziałem W. Gomułki, przedstawicieli sfer rządowych, partyjnych i kulturalnych oraz delegacji dziennikarzy z zagranicy. Akademię zagał prezes Warszawskiego Oddziału

Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich - A. Karaczewski, poczym przemówienie wygłosił premier J. Cyrankiewicz. W dalszym ciągu uroczystości przewodniczący zarządu głównego SDP M. F. Rakowski mówił o historii prasy polskiej od chwili ukazania się w dn. 3 I 1661 r. pierwszego numeru "Mercuriusza Polskiego" oraz o zadaniach dziennikarstwa w Polsce Ludowej. W imieniu gości zagranicznych przemawiali: przewodniczący Międzynarodowej Organizacji Dziennikarzy - M. Hermann i przewodniczący Związku Dziennikarzy Radzieckich, redaktor naczelny "Prawdy" - P. Satiukow.

W tym samym dniu w Belwederze przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki udekorował orderem "Sztandar Pracy" I klasy - H. Korotyńskiego (red. "Życia Warszawy"), II klasy: I. Grosza (red. "Gromada - Rolnik Polski"), M. Hofmana (przewodn. PAP), Z. Jollesa (dyrektor PAP), A. Karaczewskiego (red. "Dokumentacji Prasowej"), A. Kowalskiego (red. działu zagranicznego "Trybuny Ludu"), E. Usmańczyka, M. F. Rakowskiego (red. nacz. "Polityki") oraz grafika J. Zarubę. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski otrzymali: K. Beylin, D. Gałaj, H. Koszucka, M. Krzepakowski, J. Maliniak, M. Podkowiński, K. Pollack, S. Ziembka. Ponadto udekorowano 20 dziennikarzy Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i 53 Krzyżem Kawalerskim. Złote Krzyże Zasługi otrzymało 40 dziennikarzy.

↳ 16 IV w sali Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie odbyła się akademie poświęcona 90-leciu prasy związkowej.

W 1871 roku wydano pierwsze numery pisma związku drukarzy lwowskich "Czcionka"; następnie na terenie Galicji powstały pisma: "Kolejarz", "Pracownik Handlowy", "Robotnik Tkacki". W Królestwie Polskim najliczniej prasa związkowa rozwijała się w latach 1906 - 1908. W 1961 r. prasa związkowa ukazuje się w jednorazowym nakładzie ok. 1 mln. egzemplarzy.

W Olsztynie odbyła się konferencja poświęcona dziejom prasy polskiej na Warmii i Mazurach.

2
T a b l i c ę p a m i ą t k o w ą ku czci J. A. Gorczyzna, redaktora "Merkuriusza Polskiego" odsłonięto w dn. 3.I. w ramach obchodów 300-lecia prasy polskiej na kamienicy Szobertów w Krakowie, gdzie przed trzystu laty wydano pierwszy numer "Merkuriusza".

W y s t a w y : 7 II otwarta została w Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie wystawa pt. Osiemdziesięciolecie prasy robotniczej w Polsce. Uroczystego otwarcia dokonał przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki. Na wystawie zgromadzono druki, prasę, mapy, wykresy, plansze, fotokopie pism rewolucyjnych (m.in. "Przedświtu", "Równości") oraz prasę stanowiącą 16-letni dorobek Polski Ludowej w tym zakresie.

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie urządziła wystawę pt. Pol-
skie czasopisma satyryczne i humorystyczne od XVIII do XX wieku.
W Muzeum Lenina w Krakowie zorganizowano wystawę prasy krakowskiej.

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu urządziła w Opolu wystawę prasy Śląska, Warmii i Mazur oraz prasy socjalistycznej i komunistycznej sprzed 1914 roku.

W Olsztynie zorganizowano wystawę pod nazwą Czasopisma polskie
na Mazurach i Warmii w latach 1718-1961.

P u b l i k a c j e :

← W związku z rocznicą Oddział Krakowski Państwowego Wydawnictwa Naukowego wydał monografię "Merkuriusza Polskiego" w opracowaniu Ośrodka Badań Prasoznawczych RSW "Prasa" w Krakowie (jako III tom Biblioteki Wiedzy Powszechnej).

← W Instytucie Historii PAN opracowany został Katalog prasy
konspiracyjnej w 1939 - 1945 obejmujący ponad 1500 tytułów; 90% pism wychodziło w Generalnej Guberni, z czego ponad połowa w Warszawie.

← Na Uniwersytecie Warszawskim podjęto badania socjologiczne dotyczące dziennikarzy, ustalono, że w ^{1/1}1961 w Polsce pracowało w dziennikarstwie ⁴200 osób (prasa, radio, telewizja), z czego 46% zajmowało się wyłącznie dziennikarstwem, 24% posia-

dało specjalne wykształcenie dziennikarskie. Kobiety stanowiły 25% ogółu dziennikarzy. W styczniu 1961 r. wychodziło w Polsce 50 dzienników (nakł. 5 335 368 egz.), 111 tygodników (nakł. 7 757 833 egz.), 48 dwutygodników (nakł. 2 024 027 egz.), 182 miesięczniki (nakł. 2 891 123 egz.) i 145 innych periodyków (nakł. 634 547 egz.).

W. CUDNOWSKI: 300 lat. "Warmia i Mazury", nr 6 s. 2 - 3. - J. CYRANKIEWICZ: Przemówienie na Akademii w dn. 30 I. "Tryb. Ludu", nr 31; "Życie Warsz.", nr 26. - W. KULA: Okiem historyka. "Życie Warsz.", nr 25. - E. OSMAŃCZYK: Pochwała jubilatki. "Prze kult.", nr 3. - M. F. RAKOWSKI. [Przemówienie]. "Tryb. Ludu", nr 31; "Życie Warsz.", nr 26. - Z. SZCZENIOWSKI: 300 lat prasy krakowskiej. "Tyg. powsz.", nr 5 oraz bibliografia podana w Bibliografii Literackiej 1961 poz. 262 - 263. 30

podnot.

30 Zebrania Sekcji Neofilologicznej Komitetu Nauk Filologicznych Wydziału Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk rozpoczęto referatem A. Biernackiego pt. Merimée a Przeździeccy. W r. 1961 odbyło się 8 zebrań Sekcji. 31

30 Cykl odczytów pt. "Reflektory na scenę polską" zorganizowany przez Centralną Poradnię Amatorskiego Ruchu Artystycznego w porozumieniu z Wiedzą Powszechną oraz redakcją "Życia Warszawy" zainaugurowany został prelekcją J. Pomianowskiego Czy teatr ma przyszłość. Odczyty odbywały się co 2 tygodnie w Teatrze "Lalka" i były ilustrowane recytacjami w wykonaniu aktorów i pokazami filmowymi. W 1961 r. odbyły się m. in. następujące prelekcje: E. Szwanowski: Polacy nie gęsi; J. Adamski: Oryginalność czy naśladownictwo; K. Górski: Czym jest me czucie. [Odczyt o A. Mickiewiczu]; W. Natanson: Inscenizacje dramatów Mickiewicza na scenach polskich; E. Csato: Konrad i Kordian.

I - 4 II W y s t ę p y T e a t r u " O l d V i c " z L o n d y n u
 w W a r s z a w i e. Zespól liczący 46 osób zatrzymał się w
 drodze powrotnej ze Związku Radzieckiego; pokazano 7 spektakli
 na scenie Teatru Narodowego. Repertuar występów obejmował sztuki:
Makbet Szekspira (w reż. M. Benthalla) i Święta Joanna
 G. B. Shawa.

notat.

M. BECHCZYC-RUDNICKA. "Kamena", nr 3. - L. JABŁONKÓWNA:
Komedianci angielscy w Warszawie. "Teatr", nr 5 s. 12 - 14.

33

- P i e r w s z y w P o l s c e U n i w e r s y t e t K u l t u r y
 z o s t a ł z o r g a n i z o w a n y z i n i c j a t y w y W o j e w ó d z k i e g o D o m u
 K u l t u r y w P o z n a n i u. S t u d i a m i a ł y b y ć d w u l e t n i e, z a j ę c i a o d b y -
 w a ł y s i ę 2 r a z y w t y g o d n i u. W y k ł a d y i ć w i c z e n i a m i a ł y o b e j m o -
 w a ć z a g a d n i e n i a l i t e r a t u r y, t e a t r u, f i l m u, m u z y k i, s z t u k p l a s -
 t y c z n y c h, r e g i o n a l i s t y k i o r a z w y b r a n e p r o b l e m y z z a k r e s u n a u k
 s p o ł e c z n y c h. W a r u n k i e m p r z y j ę c i a b y ł o p o s i a d a n i e ś r e d n i e g o w y -
 k s z t a ł c e n i a o r a z k i l k u l e t n i s t a ż p r a c y w i n s t y t u c j a c h k u l t u -
 r a l n y c h.

34

- K o n c e r t ż y c z e ń S t a n i s ł a w a W y g o d z -
 k i e g o. T o m z a w i e r a j ą c y 13 o p o w i a d a ń z o s t a ł w g r u d n i u 1960
 r. o d z n a c z o n y d o r o c z n ą n a g r o d ą " N o w e j K u l t u r y ". A. L i s i e c k a w
 a r t y k u l e K r y t e r i a i r e a l i z a c j e u z a s a d n i a j ą c y m p r z y z n a n i e n a g r o -
 d y W y g o d z k i e m u (k o n t r k a n d y d a t a m i b y l i m. i n. : K. B r a n d y s, M.
 B r a n d y s, J. I w a s z k i e w i c z, P. J a s i e n i c a, S. M r o ż e k, T. R ó ż e w i c z)
 p i s a ł a m. i n. : " W t e j k s i ą ż c e j e s t c a ł y W y g o d z k i. Ż e s w o j ą
 p i ę k n ą b i o g r a f i ą p i s a r z a - k o m u n i s t y, z a a n g a ż o w a n e g o w e w s z y s t k i e

ważne sprawy i konflikty ostatniego trzydziestolecia. Jest Wygodzki-działacz i Wygodzki-humanista, obserwujący »życie duże i małe«. Wygodzki unikający deklaratywnych, werbalnych rozstrzygnięć, pokazujący zawartą w metaforze losu ludzkiego, spraw i czynów pojedynczych osób - prawdę epoki, przemiany czasu, tragedię zbiorowości, tok historii". W większości z łącznych recenzji, jakie poświęcono tomowi Wygodzkiego, podkreślano wagę tematyki opowiadań jako mementa dla ludzi, którzy zapominają o tym, co niesie wojna. J. Adamski m. in. pisał: "Czytam te wszystkie opowiadania ze wzruszeniem. Jest przejęty nimi tym bardziej, że dziś nikt w literaturze polskiej nie usiłuje z tak szlachetnym uporem jak Wygodzki ocalić od zapomnienia spraw najgłębiej ukrytych w sercach jeszcze żywych i najgłębiej świadczących o zbrodni ludzi, którzy ludziom zgotowali los nieludzki".

← Opowiadanie tytułowe tomu - Koncert życzeń zostało w 1961 r. adaptowane dla radia i telewizji.

rodznot. A. LISIECKA: Kryteria i realizacje. "Nowa Kult." 1960, nr 51/52. - J. ADAMSKI. "Prz. kult.", nr 18. - S. BŁAUT. "Tyg. powsz.", nr 34. - A. DRAWICZ. "Sztandar Młodych", nr 65. - Z. KUBIKOWSKI. "Życie liter.", nr 30. - E. PAUKSZTA. "Głos Wielkopol.", nr 84. - Z. PEDZIŃSKI. "Ilustr. Kur. pol.", nr 95. - W. SADKOWSKI. "Nowe Książki", z. 8 s. 462 - 464. - A. ZIEMILSKI. "Życie Warsz.", nr 129.

27

- Czarne skrzydła Juliusza Kadena-Bandrowskiego (T. 1: Lenora; T. 2: Tadeusz). Pierwsze po wojnie wznowienie powieści wydanej jako kolejna pozycja serii Z dzieł J. Kadena-Bandrowskiego, opatrzona posłowiem J. Z. Słojewskiego przyjęta została przez krytykę z aprobatą jako publikacja niezbędna dla konstruowania właściwego obrazu literatury okresu międzywojennego. Jednocześnie podkreślano swoistą aktualność powieści. "Chyba dopiero dziś - pisał m. in. P. Kuncewicz - powstały warunki sprzyjające pełnej lekturze Czarnych skrzydeł. Nie było ich ani przed 56 ani przed 49. Literatura powojenna musiała przejść przez dwa nadzwyczaj niebezpieczne progi, aby propozycje i nieporozumienia Kadenskigo Germinalu stały się bez reszty czytelne. Pierwszym progiem była powieść produkcyjna, drugim niesłychane powodzenie Ferdydurke i jej światopoglądowych i stylowych formuł." K. Koźniewski w konkluzji artykułu poświęconego powieści stwierdzał, że "Czarne skrzydła powinniśmy wpisać do kanonu naszej postępowej literatury", natomiast w odniesieniu do całego dorobku twórczego Kadena-Bandrowskiego wskazywał na potrzebę rewizji dotychczasowych ocen, pisząc m. in.: "kiedy polityka danego pisarza staje się historią, a dzieła jego historią literatury - wtedy należy rozpoczynać rozmaite procesy: i rehabilitujące i degradujące. Myślę, że w wypadku dzieł Kadena proces musi mieć charakter rehabilitacyjny. Rozpoczął go w swym posłowie do Czarnych skrzydeł Jan Zbigniew Słojewski. Był to krok pierwszy. Lektura powieści i jej współczesne konfrontacje upoważniają do kroków następnych".

Ekranizacja Czarnych skrzydeł zob. poz. /62.

Z. GREŃ: Wybraniec ludu. "Dz. pol.", nr 88. - K. KOŹNIEWSKI: Wielka przygoda Juliusza Kadena. "Polityka", nr 50. - P. KUNCEWICZ: "Współcz.", nr 10. - S. LICHANŃSKI. "Orka", nr 17. - J. STRADECKI. "Nowe Książki", nr 9.

- 2 Zmarł Władysław Lubicki (ur. 1905), dramaturg i publicysta.
- 3 Polska prapremiera sztuki Więźniowie z Altony Jean-Paula Sartre'a w Teatrze Dramatycznym w Szczecinie; przekład J. Kotta, reż. A. Witkowskiego, scenogr. J. Warpechowskiego. 25 IX sztukę wystawił również Teatr im. Słowackiego w Krakowie (reż.: B. Dąbrowski, scenogr.: A. Cybulski), a 17 X Teatr "Ateneum" w Warszawie (reż. J. Warmiński, scenogr. W. Sieciński). Dramat wzbudził duże zainteresowanie. "Sztuka Sartre'a Uwięzieni z Altony jest zaproszeniem do zasadniczej debaty dotyczącej jednego z najbardziej węzłowych problemów współczesnych - pisał w swej recenzji A. Wirth - I zarazem jednego z najtrudniejszych. Sartre określa go jako problem określonej jednostki, która indywidualnie przeżywa swoją odpowiedzialność, podczas gdy odpowiedzialność ta faktycznie związana jest ze strukturami kolektywnymi". Wielu krytyków przyjęło sztukę z licznymi zastrzeżeniami. "Sartre najpierw założył wymyślną, niemożliwą, spiętrzoną konceptualnie sytuację, zaś wymyślony preparat galwanizował potem zastrzykami »życiowej prawdy« - stwierdzał S. Treugutt - Jest więc w tej sztuce o zbrodni i rozpaczy wieku problem rywalizacji braci, jest też problem zarządzania nowoczesnym przemysłem kapitalistycznym, jest problem miłości kazirodzkiej i pytanie o odpowiedzialność Niemców za ostatnią wojnę, czego tu nie ma! Sartre tak dobrze zna systemy motywacyjne, poruszające człowieka, tak wszechstronnie rozumie człowieka w określonej sytuacji, uwarunkowanego przez świat, a przecież odpowiedzialnego za swe postępowanie, tak dobrze to rozumie, że już nie może napisać dobrego dramatu". Podobne stanowisko reprezentował m. in. L. Flaszen: "Sartre'owska metoda analityczna - pisał - zdaje kłócić się z egzystencją. Jego biografie twórcze pisarzy, wytłumaczenia historycznych konkretów etc. są najwyż-

23
szej próby. Lecz bohaterowie jego dramatów, lepieni z podobnych formuł swego autora, szeleszczą papierem".

adnot.
M. CZANERLE: Niemcy w egzystencjalistycznym zwierciadle. "Teatr", nr 23. - B. CZARNOCKI, M. MISIORNY. "Tryb. Ludu", nr 168. - L. FLASZEN: Między traktatem a teatrem. Cztery paszkwile z teatru. "Nowa Kult.", nr 52/53. - J. FRÜHLING: Sartre i Anouilh. "Tyg. demokr.", nr 44. - Z. GRĘN: O nas i bez nas. "Życie liter.", nr 45. - L. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ: Przed trybunałem krabów. "Życie Warsz.", nr 247. - B. MAMOŃ: Sartre niedopowiedziany. "Tyg. powsz.", nr 44. - J. SZCZAWIŃSKI: Porzucili wszelką nadzieję. "Kierunki", nr 44. - JASZCZ [J. A. SZCZEPAŃSKI]. "Tryb. Ludu", nr 286. - S. TREUGUTT: Smak naszego wieku. "Prz. kult.", nr 45. - A. WIRTH: Bohater bez alternatywy. "Nowa Kult.", nr 44.

38

4 D z i e s i ę c i o l e c i e " Ż y c i a L i t e r a c k i e g o". Z okazji jubileuszu do redakcji pisma nadesłali depeze gratulacyjne: Minister Kultury i Sztuki Tadeusz Galiński i I sekretarz KWPZPR Lucjan Motyka oraz redakcje licznych pism polskich i zagranicznych jak m.in.: "Przegląd Kulturalny", "Literaturnaja Gazieta" (Moskwa), "Literaturna Hazeta" (Kijów), "Wsesvit" (Kijów), "Kultury život" (Bratysława), "Sonntag" (Berlin), "Literaturen Front" (Sofia). Redakcja "Życia Literackiego" wydała 20-stronicowy numer jubileuszowy ^(nr 6) zawierający m.in. fotografie swych członków i pracowników.

adnot. ["Życie liter.", nr 6-7.

39

5 Z j a z d w s p ó ł p r a c o w n i k ó w " W i ę z i " w W a r s z a w i e. Na zjeździe ogłoszono referaty: T. Mazowiecki: Pozycje i praca środowiska "Więź" oraz J. Eska, A. Wielowieyski: Przemiany cywilizacyjne w Polsce a problemy postawy i formacji człowieka. <http://rcin.org.pl>

40

6 Film dokumentalny Muzykanci (reż. K. Karabasz) otrzymał I nagrodę miasta Oberhausen na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Krótkometrażowych w Oberhausen w dn. 6 - 11 II 1961.

41

6 Ogólnopolska Nagroda Poetycka Młodych za r. 1960 ufundowana przez Centralny Klub Studentów Warszawy "Hybrydy" i Warszawski Klub Twórczy Młodych przyznana została przez jury w składzie: M. Jastrun, A. Sandauer, A. Międzyrzecki, J. Rogoziński i J. Leszin Z. Jerzynie za wiersz Lokacje i K. Gąsiorowskiemu za wiersz Apostrofa. Do konkursu zgłoszono 450 utworów.

42

6 W r e c z e n i e n a g r ó d l a u r e a t o m k o n k u r s u n a o p o w i a d a n i e d l a d z i e c i i m ł o d z i e ż y, ogłoszonego w 1960 r. przez Główną Kwaterę Harcerstwa oraz wydawnictwa: "Nasza Księgarnia" i "Prasa młodzieżowa RSW "Prasa". Na konkurs wpłynęło 58 prac, pierwszej nagrody nie przyznano, drugie nagrody otrzymali: T. Banasiowa (opowiadanie Zamiana), H. Panas (opowiadanie Chajrem), i H. Piotrowski (Szczecińska opowieść o trzech chłopcach); trzecie nagrody otrzymali: K. Kummer (opowiadanie Jubileusz) i H. Panas (opowiadanie Białe robaczki); wyróżnienia otrzymali: J. Korczakowska i M. Zimiński.

43

6 Zmarła w Krakowie Bronisława Bobrowska (ur. 1876), autorka książek dla dzieci, współpracowniczka pisma "Naprzód".

napr.

44

6 Prapremiera jednoaktówek: Rekonstrukcja poety; Drugi pokój i Jaskinia filozofów Zbigniewa Herberta w Teatrze Dramatycznym m. st. Warszawy. Trzy jednoaktówki Herberta zostały wystawione na scenie Sali Prób Teatru Dramatycznego w ramach warsztatu teatralnego słuchaczy Wydziału Reżyser-
skiego PWST. Przedstawienie przyjęte zostało z zainteresowaniem przez krytykę, choć oceny wypadły niejednolicie. Krytyk teatralny "Nowej Kultury" A. Wirth pisał m. in.: "W tym tryptyku daje ^{er}Herbst próbę stylu poetycko-parodystycznego, nie praktykowanego na ogół w naszej dramaturgii. Pod tym względem Herbert zdaje się stanowić klasę dla siebie. /.../ Jego język pełen jest rafinady stylistycznej: czujemy, że mamy do czynienia z poetą i nie jesteśmy skłonni traktować tego jako zarzut."

Surowiej ocenił jednoaktówki Herberta, zwłaszcza dwie pierwsze - J. Szczański, sam fakt wystawienia uznając jednak za pozytywny i celowy. Jego zdaniem należy młodych pisarzy "konfrontować ze sceną, stawiać oko w oko z tym pedagogicznym zwierciadłem." Zdaniem krytyka największe walory sceniczne posiada ostatnia z przedstawionych jednoaktówek. "Zapewne - pisał - jest Drugi pokój obciążony zbędnym naturalizmem, owszem: są oboje lokatorzy pierwszego pokoju aż zwierzęcy w pierwotnym egoizmie i chamstwie uczuć; a i to prawda: że okrutny pesymizm i beckettowska iście pogarda człowieka odpychają. Ale postacie Drugiego pokoju jednak żyją, mają swoje kontury i wymiary rzeczyste - świadczą, że w Herbercie tkwi jednak pisarz sceniczny, który mógłby nam dać godną wielu scen sztukę współczesną."

notat.

J. SZCZAWIŃSKI: Porażka poety czy dramaturga. "Kierunki", nr 9. - ST JASZCZ /J. Szczański/: Sokrates wezwany nadaremno. "Tryb. Ludu", nr 39. - A. WIRTH: Herbert i Czyżewska. "Nowa Kult.", nr 9. - B. WOJDOWSKI. "Współcz.", nr 4.

9 P r a p r e m i e r a f i l m u Matka Joanna od Aniołów 32
Aniołów w kinie "Moskwa" w Warszawie. Film zrealizowany
~~przez~~ zespół "Kadr" w reżyserii J. Kawalerowicza wg scenariusza
T. Konwickiego i J. Kawalerowicza opracowanego na podstawie opo-
wiadania J. Iwaszkiewicza. Film został uznany niemal ogólnie za
jeden z najlepszych wyprodukowanych w Polsce po wojnie, a konce-
pcja i realizacja reżyserska Kawalerowicza za jedną z najwybit-
niejszych. "Znakomitość filmu - stwierdzał m. in. J. Płażewski -
wypływa z wzajemnej korelacji treści i formy, oszczędności środ-
ków formalnych." "Matka Joanna Iwaszkiewicza i Kawalerowicza -
pisał B. Michałek - jest wspaniałym, renesansowym gestem sprze-
ciwu, który pobudza wyobraźnię, sumienie, intelekt. Jest to
bezspornie jedno z najambitniejszych przedsięwzięć polskiej ki-
nematografii. Jest próbą wniknięcia do pewnej sfery wiedzy o
człowieku, do której film nasz dotąd nigdy się nie zapuszczał,
a i filmy obce penetrują tam bardzo rzadko". Krytycznie ocenił
natomiast film K. T. Toeplitz zajmując pod tym względem dość
odosobnione stanowisko.

"Matka Joanna" nie brzmi współcześnie - pisał. Przyglądamy się
przez dwie godziny dramatowi, który przyjmując poprawkę na epo-
kę kontrreformacji, potrafimy zrozumieć, ale bardzo nie potra-
fimy odczuć. Którego rozwiązanie jest za proste dla dzisiejsze-
go, laickiego widza, aby mogło być porywające, /.../ stąd więc
żal, jaki mam do tego filmu, który jest dziełem wielkiego kun-
sztu, znakomitych aktorów (Winnicka, Ciepielewska, Voit), do-
brego operatora (Wójcik) i - nie doprowadzonej do końca myśli."

Film Matka Joanna od Aniołów otrzymał na Międzynarodowym
Festiwalu Filmowym w Cannes w dn. 3 - 18 V 1961 r. nagrodę spe-
cjalną jury.

A. BRAUN. "Zwierciadło", nr 9. - E. BRYLL. "Film", nr 11.
 - Z. DOLECKI. "Kierunki", nr 8. - T. GAJDEROWICZ: Krytycy o
"Matee Joannie". "Odgłosy", nr 17. - S. GRZELECKI. "Życie
 Warsz.", nr 36. - A. JACKIEWICZ. "Film", nr 8. - Z. KAŁUŻYŃSKI.
 "Polit.", nr 7. - W. LEŚNIEWSKI. "Życie liter.", nr 10. -
 B. MICHAŁEK: Anioły, demony, szłowieczeństwo. "Nowa Kult.", nr
 8. - S. MORAWSKI: Ani ziemia ani niebo... "Ekran", nr 14. -
 J. PŁAŻEWSKI. "Prz. kult.", nr 7. - W. SADKOWSKI: Od fabuły
literackiej do filmowej. "Wiedza i Życie", nr 4 s. 229. - K. T.
 TOEPLITZ: Demonologia Kawalerowicza. "Świat", nr 10. - J. WO-
 ŹNIAKOWSKI: Diabły i ludzie. "Tyg. powsz.", nr 13.

andnot.

46

10 N a r a d a p i s a r z y, k r y t y k ó w i p u b l i -
 c y s t ó w l i t e r a c k i c h z o r g a n i z o w a n a p r z e z K o m i t e t
 d o S p r a w R a d i a i T e l e w i z j i d l a o m ó w i e n i a p r o b l e m u t w ó r c z o ś c i
 a r t y s t y c z n e j d l a r a d i a i t e l e w i z j i. N a r a d ę z a g a i ł p r z e w o d n i c z ą -
 c y K o m i t e t u W. S o k o r s k i r e f e r a t e m, w k t ó r y m m. i n. s p e c j a l n ą

uwagę poświęcił zagadnieniu twórczości młodych pisarzy i potrzebie propagowania nowatorstwa artystycznego. W dyskusji kilkunastu pisarzy i krytyków podkreślało znaczenie zwiększenia w programach artystycznych ilości pozycji dotyczących spraw dnia dzisiejszego. Postanowiono wyznaczyć w programie radiowym i telewizyjnym specjalne stałe odcinki, w których nadawane będą utwory polskich autorów o tematyce współczesnej.

47

- 10 R o z s t r z y g n i ę c i e o g ó l n o p o l s k i e g o konkursu otwartego na projekt pomnika Juliusza Słowackiego. Pomnik miał stanąć w parku Ujazdowskim, na wprost wylotu Alei Róż w Warszawie. Spośród 66 nadesłanych prac I nagrodę (40 tys. zł.) przyznano projektowi rzeźbiarza J. Kopczyńskiego z Poznania, II nagrodę uzyskał projekt K. Zemły i J. Niedźwiedzkiego.

48

- 16 J u b i l e u s z p i ę t n a s t o l e c i a "c z w a r t - k ó w l i t e r a c k i c h" obchodził Oddział Wrocławski ZLP.

49

- 16 U s t a w a o z a k r e s i e d z i a ł a n i a M i n i - s t e r s t w a K u l t u r y i S z t u k i ("Dz. U.", nr 10 poz. 53). Ustawą zastąpiła obowiązujący dotąd dekret PKWN z 15 IX 1944 o zakresie działania i organizacji resortu Kultury i Sztuki ("Dz. U." 1944 nr 5, poz. 25) oraz dekret z 2 VIII 1951 r. o utworzeniu i zakresie działania Centralnego Urzędu Wydawnictw, Przemysłu Graficznego i Księgarstwa ("Dz. U." 1951 nr 41 poz. 309). Przepisy ustawy stworzyły Ministerstwu Kultury i Sztuki podstawę prawną dla wykonywania funkcji koordynatora całokształtu działalności kulturalnej państwa i organizacji społecznych. Do zakresu działania Ministerstwa Kultury i Sztuki

w myśl artykułu 2 ustawy wchodziły sprawy:

1. realizowania państwowej polityki kulturalnej oraz koordynowania działalności urzędów, instytucji państwowych, społecznych i gospodarczych w tej dziedzinie,
2. popierania twórczości artystycznej i opieka nad twórcami oraz popieranie społecznej działalności artystycznej,
3. sprawy bibliotek i czytelnictwa, muzeów i ochrony zabytków,
4. kształcenia artystycznego oraz studiów kulturalno-oświatowych i bibliotekarskich,
5. przedsiębiorstw i instytucji: artystycznych, widowiskowych, wydawniczych, księgarskich,
6. nagrań fonograficznych, produkcji, rozpowszechniania i wyświetlania filmów oraz produkcji przemysłowej przedsiębiorstw resortu kultury i sztuki dla potrzeb kinematografii, produkcji instrumentów muzycznych i płyt gramofonowych,
7. przemysłu poligraficznego,
8. współpracy z zagranicą w dziedzinie kultury i sztuki w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych,
9. udzielania na podstawie szczegółowych przepisów zezwoleń na prowadzenie działalności w dziedzinie, objętych zakresem działania Ministra Kultury i Sztuki.

W związku z ustawą wydane zostało Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowego określenia zakresu działania Ministra Kultury i Sztuki.

50

- 17 Uchwała Sejmu o planie pięcioletnim (na lata 1961 - 1965). W zakresie kultury plan przewidywał rozbudowę sieci urządzeń służących do upowszechnienia kultury przy jednoczesnej poprawie poziomu ich pracy. Oddanie do użytku nowych budynków: Teatru Wielkiego, Opery i Baletu w Warszawie, Teatru Narodowego w Łodzi, Teatru w Gdań-

sku oraz pierwszego etapu budowy Centralnego Ośrodka Radiowo-Telewizyjnego. W zakresie publikacji planowano na rok 1965 nakład w wysokości 97,7 mln. egz., co oznaczało wzrost o 3,1% w porównaniu z r. 1960, gazet 1.699.8 mln. egz. (wzrost o 14,6%), czasopism 554,9 mln. egz. (wzrost o 12,6%).

Dane liczbowe dot. rozwoju urzędów kulturalnych zob.poz. *zestawienie na koniec roku*

51

ok. 19 D r u g i o g ó l n o p o l s k i z j a z d c z ł o n k ó w K o r e s p o n d e n c y j n e g o K l u b u M ł o d y c h przy Zarządzie Głównym Związku Młodzieży Wiejskiej oraz redakcjach "Zarzewia" i "Nowej Wsi". Zjazd połączony był z seminarium dla 120 uczestników.

52

20 N a g r o d y m i a s t a P o z n a n i a i P o m o r z a n a r. 1960. Nagrodę miasta Poznania w dziedzinie literatury otrzymał J. Korczak za tom opowiadań Pierozek drewniany. Nagrodę artystyczną Pomorza przyznano B. Sujkowskiemu, autorowi kilkunastu powieści historycznych.

53

23 P o l s k a p r a p r e m i e r a s z t u k i Anioł zstąpił do Babilonu Friedricha Dürrenmatta w Teatrze Dramatycznym w Warszawie; reż.: K. Swinarski, scenogr.: K. Swinarski i E. Starowieyska. Sztuka napisana wcześniej od Wizyty starszej pani, wystawiona później w Warszawie, przyniosła pewien zawód zarówno pod względem wartości artystycznej jak i wystawienia. Krytycy zgodnie podkreślali, że Anioł zstąpił do Babilonu jest sztuką złożoną ze świetnych fragmentów, miejscami efektowną i błyskotliwą, ale o powikłanej i wieloznacznej strukturze i kompozycji.

zadnot.

J. FRUHLIN: Tołstoj i Dürrenmatt. "Tyg. demokr.", nr 10. - Z. JASIŃSKA. "Tyg. powsz.", nr 15. - Z. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ: Mistyfikacja pod znakiem anioła. "Życie Warsz.", nr 53. -

J. LAU: Anioł, Babilon i współczesność. "Argum.", nr 11. - M. PIWIŃSKA: Anarchistyczny anioł. "Teatr", nr 8 s. 46. - H. PRZEWO
 SKA: Dürrenmattowski anioł niepokoju. "Stolica", nr 12. - J. SZCZAWIŃSKI: Hieronim Bosch współczesnego teatru. "Kierunki", nr 11. - JASZCZ [J. A. SZCZEPANSKI]: Anioł buja po przestworzach. "Tryb. Ludu", nr 62. - A. WIRTH: Zdementowanie anioła. "Nowa Kult.", nr 11. - B. WOJDOWSKI: Reńskie galizowane. "Współcz.", nr 6.

adnot.

54

- 25 P r a p r e m i e r a s z t u k i I n d y k S ł a w o m i r a M r o ż k a w Teatrze im. H. Modrzejewskiej w Krakowie; reż.: ^{-Lipski} L. Słomczyńska. Sztuka Mroźka wystawiona została w 1961 r. ponadto w 4 teatrach: 10 VI odbyła się premiera w Teatrze "Wybrzeże" w Gdańsku (reż.: Z. Bogdański, scenogr.: J. Krassowski), 1 X w Teatrze Dramatycznym w Warszawie (reż.: K. Swinarski, scenogr.: K. Swinarski i E. Starowieyska), 6 X w Teatrze im. Siemankowej w Rzeszowie (reż.: E. Turska, scenogr.: S. Gawroński) i 27 X w Teatrze Dramatycznym we Wrocławiu (reż.: A. Witkowski, scenogr.: A. Wenzel). Sztuka wywołała powszechne zainteresowanie krytyki i
~~W tym kontekście Mroźka jest postacią potraktowaną jako kary-~~
~~katyczny obrazek, racjonalistyczny i humorystyczny, zara-~~
~~żony sposobem rozstrzygnięcia niektórych polskich problemów, wywołał~~
 liczne często kontrowersyjne opinie recenzentów. J. J. Lipski pisał m. in.: "/.../ taki drugi, inny Wyspiański z drugiej połowy XX wieku, Wyspiański przewrócony na nice, kpiarski, groteskowy i racjonalistyczny - ale znów od innej strony, w inny sposób wgryzający się w znów te same treści, które od stu kilkudziesięciu lat nie przestały stanowić najistotniejszej treści naszej kultury". Recenzentka "Teatru" L. Jabłonkówna wyrażała nieco odmienną opinię: "Czy Mroźek w swoim Indyku myślał o Polsce? Zapewne; ale chyba nie tak wyłącznie, jak to zostało ogólnie odczytane. Wydaje mi się, że interesowny pastisz literacki może

być pojęty w daleko szerszym znaczeniu; że jego wena parodystyczna ma zasięg o wiele bardziej generalny. Dotyczy to w ogóle pewnego stosunku do rzeczywistości, pewnej postawy życiowej, na którą nasz kraj nie ma bynajmniej wyłącznego monopolu. Jest to postawa charakteryzująca w ogóle epoki przełomów, epoki, w których przeżywają się i zapadają w nicość pewne ustalone schematy wierzeń, konwencji, obyczajów - a nowe jeszcze się nie narodziły albo nie zostały jeszcze przyjęte przez świadomość powszechną."

O konwencji dramatycznej Mrożka pisał m. in. A. Wirth: "Antyteatr" Mrożka tworzy swego "antybohatera", Pada, podważana dla efektu absurdalnego jedna z ostatnich reguł sceny "realistycznej": zgodność postaci z samą sobą. W Indyku reprezentowane są pewne kondycje stereotypowe z punktu widzenia literatury i życia: Kapitan, Książę, Chłop, Poeta romantyczny i jego Kochanka, Pustelnik etc. Problematyczny jest nie ich stosunek do świata, lecz do samych siebie. Kapitan jest oficerem, który czuje wstręt do werbunku; Książę jest władcą absolutnym, który nie ma pryncypiów, Chłop jest rolnikiem, który nie chce orać etc. Ten stosunek osoby do jej nazwy, który Mroźek określa staropolskim słowem nieochota, prowadzi do rozkładu postaci na scenie. Żeby pogłębić efekt komizmu, Mroźek nie tylko pozbawia swoje postacie elementarnej woli "bycia sobą". Dodaje im jeszcze nowy atrybut: lęk przed autentycznością, lęk wobec szansy stania się pozytywnym".

- Z. CIESIELSKI: Mroźek dla mas. "Pomorze", nr 15 s. 5. -
 L. EUSTACHIEWICZ: Głos w dyskusji o "Indyku" Mrożka. "Kierunki", nr 20. (Polem.: W. WNUK: O "Indyku" inaczej. "Kierunki", (20). -
 L. FLASZEN: Teatr Mrożka. "Współcz.", nr 10. - J. FRÜHLING.

adnot.

"Tyg. demokr.", nr 43. - H. P.: Zdegustowany indyk. "Stolica", nr 46. - L. JABŁONKÓWNA: Obsesje, obsesyjki. "Teatr", nr 13 s. 9. - J. J. LIPSKI: Tak, Mroźek jest wieszczem. "Argumenty", nr 50. - B. MAMOŃ: Szopka narodowa. "Tyg. powsz.", nr 12. - W. NATANSON. "Teatr", nr 23. - JASZCZ [J. A. SZCZEPANSKI]: W gospodzie pod znużonym indykiem. "Tryb. Ludu", nr 276. - A. WIRTH: O niemożności bycia pozytywnym. "Nowa Kult.", nr 43.

55

ok. 27 Jubileusz czterdziestolecia pracy pisarskiej Juliana Wołoszynowskiego.

56

ok. 27 Stulecie urodzin Jana Kasprzewicza.

to w XII Gs!
(zob. rok 1960)

W związku z rocznicą odbyła się dwudniowa sesja naukowa w Inowrocławiu. Na sesję przybyli licznie reprezentanci świata literackiego i naukowego, przedstawiciele władz oraz żona poety, Maria i córka Anna Jarecka. Po odsłonięciu tablicy pamiątkowej na domu, w którym mieszkał Kasprzewicz, udano się do Szymborza, rodzinnej wsi poety. Wieczorem tego dnia na uroczystej wieczornicy w Inowrocławiu prof. K. Wyka wygłosił prelekcję pt. W stulecie urodzin Jana Kasprzewicza, następnie w imieniu ZLP przemawiał prof. K. Górski. Następnego dnia, na sesji, która odbyła się w liceum, do którego uczęszczał kiedyś Kasprzewicz wygłoszone zostały następujące prelekcje: K. Wyka: Stulecie pokolenia Młodej Polski; K. Górski: Problematyka miłości w poezji Jana Kasprzewicza; R. Loth: Wokół socjalistycznego procesu Jana Kasprzewicza we Wrocławiu w 1887 r.; E. Sawrynowicz: O artyzmie "Hymnów" Kasprzewicza, D. Kucharska-Zarzycka: Jan Kasprzewicz - poeta czło- wieczeństwa. Na zakończenie sesji obejrzano Muzeum Kasprzewicza w Inowrocławiu posiadające bogaty zbiór rękopisów poety oraz wystawę Kasprzewicz - miłość.

19 - 20^{IV} (organizowana, została dwudniowa sesja naukowa zorganizowana)

wana przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Opolu. Na sesji wygłoszono
 zostały
 m.in. prelekcję M. Kasprzewicza, ponadto wygłoszone następujące
 referaty: K. Wyki, W. Kubackiego, S. Jedłowskiego, L. Eustachie-
 wicza i R. Letha.
 W czasie sesji otwarta została wystawa akwarel T. Cserby pt.

Szlakiem Kasprzewicza.

57.

- "Stefan Żeromski". Kalendarz życia i twórczości w opracowaniu Stanisława Kasztelowicza i Stanisława Eilego. Blisko sześćsetstronicowy tom z licznymi portretami i tablicami oceniony został jako najbardziej fundamentalne dzieło o Żeromskim. W swej bardzo pozytywnej recenzji S. Sandler pisał m. in.: "Przede wszystkim więc pochwalmy za duży trud porządkujący biografię Żeromskiego, za skrzętność w dociekaniu do źródeł o nim, za ogromne bogactwo materiału, za weryfikację - licznych, nawet utrwalonych legend o Życiu Żeromskiego, błędów i pomyłek biograficznych i bibliograficznych. Te wartości dzieła zawsze chyba sprawiać będą, że stanie się ono pierwszą podręczną, nieodzowną książką każdego badacza twórczości Żeromskiego. "Wszystko, co dotyczy znakomitego pisarza - pisał kiedyś Borowy właśnie w związku z Żeromskim - musi nas z tych czy innych powodów obchodzić". I za to "wszystko" należy się wydawcom Kalendarza szczerzy dank od historyków literatury, krytyków... Mimo niejednej pretensji czy zarzutu, niejednego chyba uzupełnienia czy sprostowania. Kalendarz życia i twórczości

Żeromskiego na pewno długo będzie artykułem pierwszej potrzeby w orbicie zainteresowania dla Żeromskiego".

adnot.

Z. HIEROWSKI. "Tryb. rob.", nr 60. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 126. Z. SANDLER: Wszystko o Żeromskim. "Nowe Książki", nr 11 s. 681 - 683.

W styczniu 1961 r. wyszedł tom: Wspomnienia o Stefanie Żeromskim. Zebrał, opracował i przypisami opatrzył S. Eile. Przedmowę napisał H. Markiewicz. 427 stron liczący tom wspomnień przyjęty został z zainteresowaniem przez czytelników. Stwierdzał to m. in. w swej recenzji S. Sandler: "Zainteresowania współczesnego miłośnika literatury wiodą go częściej do świadectw pamiętnikarskich, dokumentów, wspomnień niż do naukowej biografii o pisarzu, a nawet do opowieści typu vie romancé". Krytyk miał jednak w stosunku do tomu sporo zastrzeżeń, różny bowiem poziom wartości i wiarygodności wspomnień wymagał surowszej selekcji, przez co tom nabrałby większej atrakcyjności. "W obecnej postaci - stwierdzał Sandler - jego walory mieszczą się przede wszystkim w warstwie faktograficznej, zawierającej często mało znane, a niekiedy i zgoła nieznane szczegóły biografii pisarskiej, które w zebranych wspomnieniach ocalały od zapomnienia. A i to zawsze zapewnić może omawianemu wydawnictwu wdzięcznego czytelnika".

adnot.

S. EILE. "Nowa Kult.", nr 13. - J. KYDRYŃSKI. "Życie liter.", nr 37. - S. SANDLER. "Nowe Książki", nr 8 s. 458 - 461.

- Rozmowa z gwiazdą Antoniego Słonimskiego, tom zawierający wybór wierszy poety z lat 1916 - 1961. Dobór wierszy, jak informowała nota wstępna, dokonany został jednocześnie pod kątem "subiektywnej oceny formalnej" i ukazania linii rozwoju poetyki Słonimskiego na przestrzeni nie-

mal półwiecza, jak również z myślą, aby stanowił "dokument czasu". Książka przedstawiała pewnego rodzaju ilustrację poglądów Słonimskiego wyrażanych w toczącej się równocześnie dyskusji o poezji (zob. poz. 7/61). Spotkała się z różnymi ocenami krytyków, odpowiadającymi na ogół ich stanowiskom w dyskusji.

adnot.

J. J. LIPSKI. "Twórcz.", nr 10 s. 115 - 119. - A. MIĘDZYRZECKI. "Nowe Książki", nr 20 s. 1233 - 1235. - J. ROGOZIŃSKI: Niepełny autoportret. "Nowa Kult.", nr 37. - A. SŁUCKI. "Orka", nr 22.

MARZEC

1 P o w o ł a n i e K o m i t e t u d o S p r a w R a d i a i T e l e w i z j i, oraz nadanie mu statutu przez Radę Ministrów. W skład Komitetu weszli: W. Sokorski jako przewodniczący, trzech jego zastępcy: K. Kozłowski, E. Uzdański i H. Werner oraz 27 członków powołanych przez premiera. W dn. 1 III zarejestrowanych było 468,7 tys. abonentów posiadających odbiorniki telewizyjne, z tego w miastach 404 tysiące, na wsi 64,7 tysięcy. Liczba abonentów radiofonii bezprzewodowej wynosiła 4.047 tys. odbiorników lampowych, z czego w miastach 2.768 tys., na wsi - 1.279 tys.

1 Z a k o ń c z e n i e R o k u C h o p i n o w s k i e g o (1960). W Belwederze odbyło się spotkanie przewodniczącego Rady Państwa A. Zawadzkiego z przedstawicielami świata muzycznego i organizatorami Roku. Prezes Towarzystwa im. F. Chopina i wiceprzewodniczący Komitetu Roku Chopinowskiego prof. Z. Drzewiecki złożył na ręce A. Zawadzkiego jako protektora Komitetu

podziękowanie za pomoc i opiekę państwa nad organizacją uroczystości Roku.

61

- 1 Piętnastolecie pisma "Teatr". Z okazji jubileuszu ukazał się numer specjalny (nr 5). Czasopismo, którego 1 numer ukazał się w Krakowie w październiku 1945 r. pod redakcją J. N. Millera (kolegium redakcyjne tworzyli: W. Borowy, K. Grzybowska, A. Szyfman) zostało w 1946 r. przeniesione do Warszawy i przejęte przez Państwowy Instytut Wydawniczy. W drugiej połowie 1947 r. redakcję przejął L. Schiller wraz z kolegium w składzie: B. Korzeniewski, W. Padwa, M. Rulikowski. W 1950 r. redakcję objął J. A. Szczepański, a od 1951 r. komitet redakcyjny w składzie: J. A. Szczepański (przewodniczący), S.W. Balicki, E. Csato, W. Daszewski, K. Gruszczyński, B. Korzeniewski, J. Pański, L. Schiller, J. Siekierska i A. Świdorski. Od r. 1952 pismo było organem SPATiF-u i wydawane było z dotacji Ministerstwa Kultury i Sztuki jako dwutygodnik pod redakcją E. Csato z kolegium, w skład którego wchodził: S. W. Balicki, J. Frühling, W. Natanson i M. Radomski. W lipcu 1959 r. "Teatr" przestał być organem SPATiF-u, wydawanie pisma przejęły Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe.

62

- 1 Pierwszy numer miesięcznika "Odra". Pismo powstało jako kontynuacja zawieszonych w styczniu tego roku tygodnika "Odra" (zob. poz. 35). Komitet redakcyjny stanowili: W. Biełowicz, S. Dawski, R. Hajduk, T. Karpowicz, J. Koniusz, Cz. Pilichowski, K. Popiołek, I. Rutkiewicz, W. Szewczyk, R. Werfel, S. Wysłouch, Redaktorem naczelnym był T. Lutogniński, Sekretarzem redakcji W. Wystup, redaktorem graficznym Z. Paluszek. Pismo wychodziło we Wrocławiu. W nocie wstępnej od redakcji pisano: "Miesięcznik nasz powstaje w rezultacie przekształcenia z <http://rcin.org.pl> tej samej nazwie i to, co w tygodniku było dobre, pragniemy kontynuować, rozwijać i pogłębiać.

ale tygodnik wrocławski miał swych poprzedników - imienników.^{4/4} Najstarszym z nich była "Odra" W. Szewczyka, która w pierwszym pięcioleciu po wyzwoleniu najaktywniej i najbardziej konsekwentnie reprezentowała problematykę ziem nadedrzańskich w czasopiśmiennictwie polskim. Do niej więc pragniemy jak najściślej nawiązywać. A jednocześnie nowy kształt "Odry", kształt miesięcznika operującego większymi formami wypowiedzi, będzie nam umożliwiało nawiązywanie również do tradycji "Zeszytów Wrocławskich" T. Mikulskiego i A. Kowalskiej. Jeśli nam się uda osiągnąć to, co stanowiło o pozycji "Zeszytów", pozycji czasopisma wychodzącego we Wrocławiu, ale odgrywającego przy tym istotną rolę w ogólnopolskim obrazie życia kulturalnego, jedno z naszych pragnień i ambicji zostanie spełnione". Następnie pismo zapowiadało poruszanie problemów gospodarczych, politycznych i społecznych Ziemi Zachodnich i ogólnopolskich. Ogłoszone ponadto ustanowienie nagrody "Odry" przyznawanej corocznie; w 1961 nagroda miała być przyznana za prace naukowe związane z dziejami prasy polskiej na Nadodrzu.

W r. 1961 drukowali w "Odrze" studia, artykuły i recenzje m. in.: B. Bąk, W. Biełowicz, S. Brzeziński, B. Chmielewska, S. Dawski, E. Drzewińska, J. Gawalkiewicz, S. Golachowski, R. Hajduk, Cz. Hernas, Z. Hierowski, P. Jasienica, K. Jonca, J. Kaczmarek, R. Kaleta, P. Kajewski, W. Kapuściński, R. Karpiński, I. Karpowicz, J. Kelera, J. Kokot, A. Konieczny, J. Koniusz, K. Konopacka-Csala, A. Kowalski, A. Koźmiński, Z. Krenecki, K. Krzyżagórski, Z. Kubikowski, A. Kubisiak, K. Kwaśniewski, W. Lemiesz, T. Lutogniewski, J. Łukasiewicz, E. Malczyńska, E. Marczewski, J. Maziarski, J. Nowak, E. Opoczyńska, M. Pater, S. Pietraszko, Cz. Pilichowski, E. Pochroń, K. Popiółek, S. Reczek, J. Reiter, T. Rutkiewicz, D. Sidorski, J. Skotnicka, P. Soszyński, J. Sowiński, W. Szewczyk, R. Szydlowski, J. Uśpieński, R. Werfel, S. Wysłouch, J. Zachowski i T. Zimecki. <http://rcin.org.pl> Utwory literackie zamieszczały m. in.: T. Berdowski, R. Cabaj, M. Jachimowicz, J. Koniusz,

W. Koszela, K. Koszutski, B. Loeb1, T. Mikołajek, M. Patkowski, L. Prorok, ~~K.K.~~ H. Raszka, T. Rózewicz, K. Segal, E. Wachowiak i H. Woreell.

29 III redakcja ogłosiła konkurs na utwór literacki lub publicystyczny o ziemiach zachodnich.

63

2 - 4 O b r a d y p o l s k o - f r a n c u s k i e j k o m i s j i k u l t u r a l n e j dla ustalenia programu współpracy kulturalnej. Delegacji francuskiej przewodniczył J. Basdevant, dyrektor generalny z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Zapadła uchwała o utworzeniu katedry języka i literatury polskiej w Sorbonie, opracowano projekty tournées artystycznych, wystaw oraz wymiany w dziedzinie teatru i muzyki.

64

Becket czyli honor Boga Jean Anou-

uilha w Teatrze im. S. Wyspiańskiego w Katowicach; przekł.: J. Kukułczanka, reż.: M. Broniewska, scenogr.: K. Wiśniak. W tym samym sezonie sztukę wystawił Teatr Polski w Bydgoszczy, w reż.: J. Maciejewskiego, scenogr.: S. Bąkowskiego. Teatr Katowicki przedstawił sztukę w Warszawie w czasie występów gościnnych latem 1961. Krytyka teatralna poświęciła wiele omówień zarówno sztuce, jej problematyce, jak i wystawieniom, przy czym obydwie wystawienia mimo różnic w interpretacji postaci głównego bohatera uznano za jedne z najciekawszych inscenizacji roku. Temat sztuki - problem moralności i amoralizmu władzy w ujęciu Anouilha wywoływał różne, często dyskusyjne osądy. S. Hebanowski w swej recenzji z bydgoskiego przedstawienia ocenił koncepcję Anouilha jako b. ambitną próbę ukazania działania mechanizmu historii: "Ulubieniec króla mianowany przez protektora dostojnikiem kościelnym, musi obrócić się przeciwko władzy świeckiej, jeżeli zechce zachować swoją godność, którą interpretuje jako "honor Boga". A król musi zniszczyć zbuntowanego arcybiskupa". J. J. Lipski natomiast uznał główną tezę dramatu, głoszącą, że działanie historyczne czy polityczne podmiotu działającego (bohatera) zdefiniowane jest przez jego miejsce i funkcję społeczną przy egzemplifikacji jaką stanowi akcja sztuki za tanią historiozofią, a postępowanie Becketa określił jako "oportunizm biurokratyczny, podniesiony do rangi heroizmu i świętości". Sztuka Anouilha stanowiła niejednokrotnie materiał porównawczy dla analizy problemu stosunku władzy i moralności w ujęciu L. Kruczkowskiego, w granym równocześnie jego dramacie Śmierć gubernatora.

J. P. GAWLIK: Honor Boga czy honor człowieka. "Życie liter.", nr 17. - S. HEBANOWSKI: Anouilh czyli horyzont dotykalny. "Teatr", nr 10 s. 4 - 5. - M. KOSIŃSKA. "Życie Warsz.", nr 231. - J. J. LIPSKI: Honor urzędu. "Argumenty", nr 44. - W. NATANSON: O narodzinach namietności. "Pomorze", nr 7 s 1, 4. - R. PRAW-

47

adnot.
DZIC. "Tyg. powsz.", nr 13. - J. SZCZAWIŃSKI: Zbyteczna śmierć arcybiskupa. "Kierunki", nr 42, - JASZCZ [J. A. SZCZEPAŃSKI]: O śmierci arcybiskupa i śmierci gubernatora. "Tryb. Ludu" nr 267. - H. VOGLER: Dialektyka katowickiego teatru. "Teatr", nr 10 s. 5 - 7.

65

4 Jubileusz 65-lecia pracy literackiej i 55-lecia działalności teatralnej Adama Grzymały-Siedleckiego w Bydgoszczy. W czasie uroczystości jubileuszowej przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy A. Schmidt wręczył jubilatowi specjalną nagrodę i nominację na honorowego dyrektora Teatru Polskiego w Bydgoszczy. W tym samym dniu na scenie Teatru Kameralnego w Bydgoszczy odegrano sztukę A. Grzymały-Siedleckiego Wyprawa po szczęście.

66

5 - 6 Konferencja dramaturgów zorganizowana przez Związek Literatów Polskich. W konferencji udział wzięli: minister Kultury i Sztuki T. Galiński, pisarze, dyrektorzy teatrów, reżyserzy, krytycy. Wprowadzenie do dyskusji stanowiły referaty: A. Tarna (o trudnościach wprowadzenia sztuk polskich na scenę) i E. Csató (referat dotyczący analizy warsztatowej utworów polskiej dramaturgii współczesnej). Po referatach odbyła się dyskusja, w której zabierali m. in. głos: L. Kruczkowski (o współczesnej dramaturgii polskiej, braku dramatów o współczesnej tematyce i o tzw. teatrze integralnym, wyzwolonym od literatury), J. Zawieyski (o awansie teatrów w stosunku do dwudziestolecia międzywojennego, oraz o niepokojącym forytowaniu sztuk zachodnio-europejskich ze szkodą dla polskich), J. Jasiński (o rozwoju dramaturgii polskiej w latach 1945 - 1960, w którym to okresie powstało 706

utworów dramatycznych z czego wystawiono 316, oraz o działalności atakowanego w licznych wypowiedziach dyskutantów Zespołu do Spraw Teatru w Ministerstwie Kultury i Sztuki).

adnot. J. KOENIG: Po konferencji dramatopisarzy trzy wnioski bieżące. "Nowa Kult.", nr 12. - L. KRUCZKOWSKI: Sprawa główna.

"Nowa Kult.", nr 12. - S. TREUGUTT: Konferencja dramatopisarzy. "Prz.kult.", nr 11. - Po naradzie w sprawie dramaturgii. "Teatr", nr 7 s.3.

- 6° Podpisanie z Kubą umowy o współpracę kulturalnej i naukowej. Umowa została podpisana w Warszawie. Przewidywała obustronne rozwijanie współpracy wyższych uczelni i instytucji naukowo-badawczych, stowarzyszeń, organizacji technicznych, naukowych i kulturalnych, a także wymianę osób prowadzących tę działalność, następnie wymianę filmów, koncertów, przedstawień, wystaw i imprez sportowych. Zaplanowano ^{ponadto} ~~następnie~~ wzajemne udzielanie stypendiów, organizowanie kursów języka i literatury na uniwersytetach lub w innych instytucjach oświatowo-kulturalnych. 68

- 8 Posiedzenia Wydziału Nauk Filologicznych Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. W r. 1961 poczynając od dn. 8 III odbyło się 7 zebrań, na których wygłoszono m. in. następujące referaty: W. Floryan: O autentyczny tekst fragmentu "Dziadów" J. Słowackiego (5 V); A. Knot: Najdawniejsza krajowa Fundacja Mickiewiczowska z 1856 r. (28 VI); B. Zakrzewski: Śląska pieśń ludowa w zbiorach z okresu romantyzmu (27 XI). Ponadto Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa odbyła 7 zebrań, na których wygłoszono 9 referatów (m. in.: J. Mayer: Echo śląskie w poezji ulotnej 1831 r. - 24 XI), a Komisja Językowa 4 zebrania.

← 5 V odbyło się ogólne zebranie naukowe Towarzystwa z odczytem prof. K. Popiołka: W czterdziestą rocznicę trzeciego powstania śląskiego.

10 Konkurs na słuchowisko o tematyce współczesnej ogłoszony przez Polskie Radio. Jury pod przewodnictwem W. Sokorskiego przyznało I nagrodę S. Fleszarowej-Muskat za słuchowisko Zbieg, II nagrody: H. Auderskiej (słuchowisko Spotkanie w ciemnościach) i Z. Posmysz-Piaseckiej (słuchowisko Kalwaria), III nagrody: J. Janickiemu i A. Mularczykowi (słuchowisko: Nie bądź taka mądra, Alicjo!) oraz H. Bardziejewskiemu (słuchowisko Zasadzka). Wyróżniono ponadto słuchowiska: K. Salaburskiej: Klementyna i J. Abramowa: Zasada. 70

12 Dyskusja o reformie nauczania w szkole podstawowej i średniej. Dyskusja rozpoczęta została artykułem T. Kotarbińskiego Niektóre postulaty humanistyki drukowanym w "Nowej Kulturze", który redakcja pisma opatrzyła następującym przypisem: "Drukując artykuł prof. T. Kotarbińskiego rozpoczynamy cykl wypowiedzi na temat reformy nauczania w szkolnictwie podstawowym i średnim. Interesuje nas problem wzajemnych proporcji w kształceniu humanistycznym i politechnicznym, a szczególnie jako pismo literackie zajmować się będziemy zagadnieniem unowocześnienia programów nauczania języka polskiego i historii. Chcemy również zwrócić uwagę na luki w ogólnym wychowaniu estetycznym, na brak przygotowania młodzieży do percepcji sztuk takich jak film, muzyka, malarstwo". T. Kotarbiński w swym artykule rozważał rolę, jaką w nowym programie powinny odgrywać poszczególne dziedziny szeroko pojętej humanistyki postulując m. in.: "mniej retrospekcji w kształceniu humanistycznym, więcej udziału w technice urabiania stosunków międzyludzkich". Podobny charakter ogólnego rozważania problemu miały następnie artykuły B. Suchodolskiego: O nowoczesną koncepcję 8-letniej szkoły podstawowej i Humanizm nowo-

czesny. Wypowiedź w sprawie roli humanistyki w wykształceniu współczesnego człowieka. Dopiero artykuł A. Lisieckiej: Maszyna zamulająca zaostrzył dyskusję. Lisiecka proponowała ograniczenie materiału literackiego z epok minionych oraz wprowadzenie dość szerokiego wyboru przekładów ze współczesnej literatury obcej: "Proponuję - pisała m. in. - zredukować ten symboliczny >dziewiętnasty wiek < obejmujący różne epoki od Reja do Fadiejewa. Proponuję wprowadzić szerokim nurtem do szkół polskich współczesność - wiek dwudziesty. Proponuję jednocześnie powszechną i śmiałą dyskusję nad zakresem lektur kanonu klasyków polskich". Artykuł zakończony był listą ewentualnych skreśleń z dotychczasowych zestawów lektur. Z propozycjami Lisieckiej polemizował J. Z. Jakubowski, Z. Najder, Z. Florczak i inni. Z. Florczak zarzucał Lisieckiej mieszanie zagadnienia lektur z piśmiennictwa obcego i narodowego oraz uproszczone pojmowanie "uwspółcześniania" programu przez odrywanie go od tradycji. "Bez tej ciągłości - dowodził - nie można sobie wyobrazić współczesnych funkcji kulturalnych". Zajmujący podobne, choć bardziej umiarkowane stanowisko R. Matuszewski pisał m. in.: "niewątpliwie położenie większego niż dotąd nacisku na współczesność i jej problemy w nauczaniu literatury ojczystej jest konieczne i wynika z ogólnej tendencji, która przyświeca przeprowadzanej reformie nauczania, idącej po linii większego związania szkoły z życiem. /.../ Sposób nauczania literatury musi być do tych przemian dostosowany, musi liczyć się z faktem, że szkoła współczesna nie może nastawiać się na kształcenie kadr humanistów-fachowców, nie może kultywować jednostronnego nastawienia na humanistykę, tak charakterystycznego dla tradycyjnej średniej szkoły XIX wiecznej. W tym wszystkim nie można oczywiście tracić z oczu szczególnej roli, jaka właśnie w tym układzie przy-

pada nauczaniu języka polskiego i literatury ojczystej. W epoce, która z konieczności przesuwła akcent w przygotowaniu młodego człowieka na jego praktyczną przydatność społeczną, na jego zawodową specjalizację tym większe znaczenie ma dobór treści, które - przyswojone w szkole średniej - złożą się na zasób jego kultury ogólnej. W tej sytuacji jasną jest rzecz, że wszelkie redukcje materiału historycznego z zakresu literatury ojczystej muszą być dokonywane niezmiernie ostrożnie i z troską, aby nie wychowywać kulturalnych analfabetów" ("Nowe Drogi", nr 5). W dalszym ciągu dyskusji wypowiadali się profesorowie uniwersytetu, historycy literatury, nauczyciele, krytycy, publicyści i pisarze. Dyskusja przechodziła często na tory wyłącznie teoretyczne i stawała się dyskusją na temat hierarchii wartości w literaturze, postaw ideowo-artystycznych. M. in. K. Brandys w Listach do pani Z. zajmując sceptyczne stanowisko, co do wyników kształcenia literackiego w szkole pisał: "Każdy program lektur po jakimś czasie okaże się narzucony, nieżyciowy, a nie ma takiego dzieła, którego by nie utłukł polonistyczny aparat poznawczy. /.../ Szkoła może nauczyć języka polskiego, tzn. ortografii, gramatyki i podstawowych zasad stylistycznych oraz dać ogólne pojęcie o historii kultury. Ale poznawania wartości literackich szkoła nie może nikogo nauczyć. Tymczasem każdy licealista wdrażany jest do polonistycznej obróbki tekstów i utrzymywany w świadomości, że w ten sposób poznaje dzieło sztuki. Jednocześnie przegapia się inne możliwości. Literatura utrwala tematy życiowe. Można poznawać Konrada Wallenroda za pomocą charakterystyk (np. starego Wajdeloty) i analiz kompozycji, ale można też w związku z Wallenrodem zastanawiać się nad pewnym sposobem postępowania. /.../ Wallenrod może stać się okazją do rozpatrzenia określonej sytuacji życiowej w oparciu o wybrane kryteria moralne i intelektualne".

Praktyczne możliwości realizacji pewnych postulatów wysuniętych w dyskusji przedstawił minister Oświaty W. Tułodziecki, w cyklu artykułów: Ile i gdzie; Baza materialna; Nauczyciele.
 31 V wyszło Rozporządzenie Ministra Oświaty dotyczące programu nauczania języka polskiego oraz innych przedmiotów w szkołach ogólnokształcących i zawodowych. Zmiany w zestawach lektur polegały na pewnej redukcji materiału oraz na wzbogaceniu ilości pozycji o tematyce współczesnej.

Redukcje w zakresie tzw. "kanonu klasycznego" objęły m.in. utwory: Odprawa posłów greckich Kochanowskiego, Konrad Wallenrod i II część Dziadów Mickiewicza, ^{oraz} pewną ilość utworów Trembeckiego, Słowackiego, Prusa; zestaw lektur rozszerzony został natomiast o wiersze Leśmiana, Pawlikowskiej, Gałczyńskiego, Jastruna, Różewicza. W zakresie literatury obcej wprowadzono m.in.: Pieśń o Rolandzie, Czerwone i czarne Stendhala, Wojnę i pokój L. Tołstoja, Opowiadania Hemingwaya, Lorda Jima Conrada, Opowiadania T. Manna, W okopach Stalingradu Niekrasowa.

W ramach dyskusji o nauce literatury w szkole odbyła się w redakcji "Życia Literackiego" w Krakowie dyskusja z polonistami na temat "szkoła a pismo literackie". (Druk wypowiedzi: "Życie liter.", nr 9).

K. BRANDYS: Listy do pani Z. "Nowa Kult.", nr 27. - K. BU-DZYK: O założeniach przyszłego programu nauczania literatury ojczyźstej w szkole średniej. "Nowa Kult.", nr 27. - J. Z. JAKUBOWSKI: Dawność i współczesność. "Nowa Kult.", nr 13. - M. JASTRUN: Odprawa posłów nie tylko greckich. "Życie liter.", nr 43. - H. KIRCHNER: Z literatury niedostatecznie. "Nowa Kult." nr 34. - J. KNAPIK: Świeckość szkoły. "Kierunki", nr 28. - T. KOTARBIŃSKI: Niektóre postulaty humanistyki. "Nowa Kult.", nr 11. - J. KRZYŻANOWSKI: Literatura w szkole średniej. "Nowa Szkoła", nr 1 s. 4. - Z. LIBERA: Literatura w szkole. O treść nauczania. "Nowa Kult.", nr 16. - A. LISIECKA: Maszyna zamulająca. "Nowa

Kult.", nr 12. - W. MAJ: Jaki nauczyciel - taka szkoła. "Nowa
 Kult.", nr 34. - R. MATUSZEWSKI: O pojmowaniu współczesności
w literaturze. "Nowa Kult.", nr 11. - R. MATUSZEWSKI. "Nowe
 Drogi", nr 5 s. 154 - 157. - Z. NAJDER. "Twórcz.", z. s.
 F. PRZYŁUBSKI: Jak będzie z podręcznikami. "Prz. kult.", nr 34. -
 W. SOKORSKI: Anty-Orwell. "Prz. kult.", nr 34. - B. SUCHODOLSKI:
Humanizm nowoczesny. "Nowa Kult.", nr 12; O nowoczesną koncepcję
8-letniej szkoły podstawowej. "Nowa Kult.", nr 13. - W. SZYSZ-
 KOWSKI: Literatura w szkole i w życiu. "Nowa Szkoła" 1960, nr
 10. - W. TUŁODZIECKI: Ile i gdzie. "Nowa Kult.", nr 26; O wa-
runkach realizacji reformy szkolnictwa. Baza materialna. "Nowa

notatki.

Kult.", nr 28; O reformie szkolnictwa. Nauczyciele. "Nowa Kult.", nr 29. - Koniec maszyny zamulającej. "Nowa Kult.", nr 27.

71

- 13 S t u l e c i e ś m i e r c i T a r a s a S z e w c z e n k i.
W ramach obchodów zainicjowanych przez UNESCO odbył się w Teatrze Narodowym w Warszawie uroczysty wieczór. Podczas uroczystości przemówienia o życiu i twórczości T. Szewczenki wygłosili: W. Słobodnik i pisarz ukraiński E. Kiryluk, którzy przybył na zaproszenie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

← 17 III w Instytucie Polsko-Radzieckim w Warszawie odbyło się seminarium poświęcone twórczości Szewczenki.

← 19 III w Białym Borze (pow. Miastko) nadano miejscowej szkole podstawowej z ukraińskim językiem wykładowym imię Tarasa Szewczenki oraz wmurowano tablicę pamiątkową.

← 20 III Klub Międzynarodowej Prasy i Książki wraz z Warszawskim Kołem Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego zorganizował wieczór poświęcony pamięci Szewczenki.

← 23 V na Uniwersytecie Jagiellońskim odbyła się sesja naukowa poświęcona życiu i twórczości T. Szewczenki.

72

- olk. 14 P o e c i r a d z i e c c y w W a r s z a w i e. Do Polski na okres 3 tygodni przybyła 5 osobowa grupa poetów i pisarzy radzieckich w składzie: P. Glebko, W. Sołouchin, R. Gamzatow, W. Ogniew (krytyk literacki) i J. Semper. Redakcja "Nowej Kultury" przyjęła ich lampką wina.

notatki.

Rozmowa "Nowej Kultury" z pisarzami radzieckimi: Poezja: Dzień dzisiejszy. Rozmowę przeprowadził Z. Żabicki. "Nowa Kult.", nr 13.

73

- 14 N a r a d a Z a r z ą d u G ł ó w n e g o P o l s k i e g o T o w a r z y s t w a W y d a w c ó w K s i ą ż e k w W a r s z a -

wie nad sprawą eksportu książek i usług poligraficznych. W r. 1961 przewidywano eksport do krajów kapitalistycznych na sumę 4 mln. zł., do krajów socjalistycznych na 4 mln. 800 tys. zł. Na eksport w tej dziedzinie składa się: eksport książki w języku polskim, eksport książki w językach obcych oraz usługi poligraficzne dla zagranicznych wydawców. Polska posiada stałe umowy z zagranicznymi księgarskimi; dział polskich książek prowadzi we Francji 5 księgarń, w NRF - 2, w Anglii - 14, w USA - 7 dużych i kilka małych księgarń, w Izraelu - 6 księgarń.

74

- 14 P o s i e d z e n i a K o m i s j i W y d z i a ł u F i l o l o g i c z n o - F i l o z o f i c z n e g o P o z n a ń s k i e g o T o w a r z y s t w a P r z y j a c i ó ł N a u k. Komisja Filologiczna odbyła w 1961 r. poczynając od 14 III 12 zebrań, na których wygłoszono m. in. referaty: R. Pollak: Franciszek Gościcki i jego zapomniany poemat (14 III); W. Weintraub: Carlyle i Mickiewicz (25 IV); D. Maniewska: Z biografii J. Kitowicza (27 V); A. Sajkowski: Nowe materiały do dziejów teatru nieświeskiego (27 V) i Hieronim Radziwiłł i jego teatr (27 X); E. Pieścikowski: Roman Zmorski na Łużycach (30 V); A. Angyal: Manierizm - barok - sarmatyzm (27 IX); L. Sługocka: Polska w literaturze niemieckiej po r. 1945 (9 XII). Komisja Językoznawcza odbyła 6 zebrań, Komisja Filozoficzna 7 zebrań, Pracownia Słowistyczna Komisji Filologicznej 7 zebrań, na których wygłoszono m. in. referaty: J. Dutkowski: Pierwszy polski przekład "Babuni" B. Němcovej w świetle listów J. Sztejnikego do J. I. Kraszewskiego (26 IV), L. Jaglanka: Sprawy słowiańskie na łamach "Kameny" (1933 - 1939) (26 V); T. Wróblewski: Sprawy literackie zachodnio-słowiańskie w czasopiśmie słowianoznawczych "Dwudziestolecia" (17 X); Z. Kawecka: Przekłady "Pana Tadeusza" w Jugosławii (14 XII).

← 27 I z inicjatywy zarządu Towarzystwa i Wydziału Filologiczno-Filozoficznego odbyła się uroczystość jubileuszowa przewodniczącego Komisji Filologicznej prof. M. Rudnickiego. Jubilatowi wręczono Księgę Pamiątkową w postaci XX tomu czasopisma "Slavia Occidentalis". Przemawiali profesorowie: K. Tymieniecki (słowo wstępne), L. Zabrocki (referat o działalności naukowej prof. Rudnickiego) oraz uczniowie - profesorowie: W. Kuraszkiewicz, Z. Klemensiewicz, W. Doroszewski, docenci: S. Gniadek i L. Kaczmarek.

← 23 IV odbyło się walne zebranie Towarzystwa

75

- 15 Posiedzenia Komisji Piśmiennictwa Śląskiego Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach zainaugurowano zebraniem plenarnym poświęconym organizacji prac. W 1961 r. odbyły się 4 posiedzenia poświęcone m. in.: reedycji Dziejów piśmiennictwa śląskiego W. Ogrodzińskiego (24 III) oraz przygotowaniu materiałów pomocniczych w zakresie piśmiennictwa na Śląsku (20 VI i 16 XI). Członkowie Komisji wygłosili 2 referaty naukowe: S. Wilczek: Wiersze Józefa Lompy (luty) i Z. Hierowski: Powstanie śląskie w literaturze (maj). Ponadto zorganizowano akcję odczytowo-popularyzatorską (16 odczytów) dotyczącą tradycji literackich regionu.

76

- 15 Rada Ministrów zatwierdziła ogólnopaństwowy plan badań naukowych na lata 1961 - 1965. Plan przedstawiła Polska Akademia Nauk, po przyjęciu go przez Zgromadzenie Ogólne i zatwierdzenie w dn. 17 I przez Prezydium PAN.

adnot.

T. KOTARBINSKI: Walory dobrego planu. "Życie Nauki", nr 1 s. 47 - 59. - W. NOWACKI: Plan badań placówek Polskiej Akademii

notat.

Nauk na r. 1961 i na lata 1961 - 1965. "Życie Nauki", nr 1 s. 1 - 17. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Aktualna sytuacja w humanistyce polskiej. "Życie Nauki", nr 1 s. 17 - 43.

77

16 Jubileusz trzydziestolecia pracy naukowej Witolda Doroszewskiego. W ramach uroczystości jubileuszowej odbyła się sesja naukowa zorganizowana przez Katedrę Języka Polskiego U. W. Tematem sesji był przegląd prac badawczych prowadzonych przez prof. Doroszewskiego jako kierownika Katedry. Na uroczystości jubileuszowej o działalności naukowej jubilata mówili m. in.: rektor UW S. Turski, wiceminister Szkolnictwa Wyższego E. Krassowska, prezes PAN T. Kotarbiński.

78

18 Otwarcie ~~Wszystkich~~ Wszecchnicy Kultury i Oświaty w Katowicach kształcącej działaczy kulturalnych rad narodowych, związków zawodowych, bibliotek, domów kultury i szkół artystycznych. Dwuletni program nauki obejmować miał zagadnienia polityki kulturalno-oświatowej, upowszechnienia książki, prasy, sztuki i nauki, problemy teatru i kinematografii.

79

19 Odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci Józefa Ignacego Kraszewskiego przy ul. Mokotowskiej 48 w Warszawie na domu, w którym pisarz mieszkał w latach 1860 - 1863. W czasie uroczystości przemawiał A. Mauersberger, dyrektor Muzeum im. A. Mickiewicza.

80

20 Wręczenie nagród Klubu "Krzywe Koło" w Warszawie. Po raz pierwszy przyznano doroczne nagrody Klubu za wybitne osiągnięcia i zasługi w dziedzinie

humanistyki, sztuki oraz za działalność społeczną. Skład jury tworzyli: H. Boguszevska (przewodnicząca), T. Byrski, S. Gierowski, J. J. Lipski, E. Lipiński, S. Ossowski, A. Słonimski, T. Sturm de Strem. Nagrody otrzymali: P. Jasienica za całość kształt działalności pisarskiej i historycznej ze szczególnym uwzględnieniem książek: Polska Piastów, Myśli o dawnej Polsce i Dwie drogi oraz J. Wolski za kilkudziesięcioletnią działalność teoretyczną i praktyczną w polskim ruchu spółdzielczym.

81

22 Zmarł w Krakowie Ludwik Skoczyła (ur. 1881), polonista i krytyk literacki. (Inf. bio-bibliogr. podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 3 s. 141 - 143).

82

22 Zmarła w Warszawie Bolesława Kopełówna (pseud.: Franciszka Kwiatkowska), dziennikarka, tłumaczka.

wyp.

83

29 Zmarł w Krakowie Stanisław Maykowski (ur. 1880), literat i pedagog. (Inf. bio-bibliogr. podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 2 s. 448 - 451).

84

30 Powstanie klubu literackiego "Ognisko" przy Oddziale Warszawskim ZLP. Działalność odczytową klubu zainaugurował odczyt S. Hęlsztyńskiego pt. Wrażenia z podróży po USA.

85

30 III-1 IV V Walny Zjazd Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu we Wrocławiu. W zjeździe wzięło udział ok. 700 autorów, reżyserów, scenografów i aktorów reprezentujących wszystkie ośrodki teatralne i filmowe kraju. Obrady dotyczyły spraw repertuaru, poziomu ar-

tystycznego sztuk i filmów, rozszerzenia kręgu odbiorców sztuk teatralnych i warunków pracy aktorów. Po referacie sprawozdawczym H. Szletyńskiego z działalności ustępującego zarządu Z. Grywałd wygłosił referat pt. Teatr na Ziemiach Zachodnich, a S. Lenartowicz referat : Film na Ziemiach Zachodnich. Na zjeździe szczególnie dużo uwagi poświęcono sprawom życia kulturalnego w województwach zachodnich, gdzie pracuje 11 teatrów dramatycznych o 18 scenach stałych i 15 objazdowych, 3 opery, 3 operetki, 7 teatrów lalkowych, teatr pantomimy we Wrocławiu i teatr eksperymentalny w Opolu. Wrocławska Wytwórnia Filmowa, która rozpoczęła pracę w 1952 r. produkuje rocznie 12 filmów. Nowy zarząd SPAT i Fu (który w r. 1961 liczył ok. 3700 członków), utworzyli: J. Kreczmar /przewodniczący/, A. Bardini, A. Ford, J. Świdorski i S. Wohl /vice przewodniczący/.

adnot.

A. WRÓBLEWSKI: Wrocławski zjazd SPAT i Fu. "Teatr", nr 9 s. 21. - "Tyg.powsz.", nr 16. 86

31. J u b i l e u s z 75- l e c i a u r o d z i n T a d e u s z a K o t a r b i ń s k i e g o, prezesa PAN-u. Życzenia nadesłali: przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki, Komitet Warszawski PZPR, wyższe uczelnie, instytucje i organizacje.

← 21 III odbyło się uroczyste zebranie Sekretariatu Naukowego PAN, na którym sekretarz naukowy - prof. H. Jabłoński złożył T. Kotarbińskiemu życzenia w imieniu członków i pracowników PAN. 87

- K o n k u r s p o e t y c k i p t. I d e a L e n i n a ogłoszony przez Klub Studentów "Hybrydy", Warszawski Klub Twórczy Młodych i redakcję "Przyjaźni" w związku z Dniami Leninowskimi. Jury przyznało I nagrodę B. Drozdowskiemu za wiersz Prośba do Włodzimierza, II nagrody: W. Dąbrowskiemu za wiersz Lenin i A. Zaniewskiemu za wiersz Front otwarty, III nagrody: B. Justyno-
(druk. "Współcz.", nr 6) (druk. "Współcz.", nr 6)
(druk. "Współcz.", nr 6)

wiczowi za wiersz Lenin na zesłaniu, J. L. Ordanowi za wiersz Miejsce umarłych i J. Syskiemu za wiersz Dwaj. 88

- Kochankowie z Marony Jarosława Iwaszkiewicza. Opowiadanie drukowane było równocześnie w "Twórczości" i jak każdy nowy utwór Iwaszkiewicza przyjęte z zainteresowaniem i uwagą przez krytykę, stając się okazją do nowych obserwacji nad pisarstwem Iwaszkiewicza. H. Bereza podziwiając kunszt prostoty tego utworu pisał m. in.: "Kochankowie z Marony to opowieść w stylu potocznej prostoty. O miłości i obcości ludzi, o życiu i śmierci, o szczęściu i rozpacz mówi się w tej opowieści najprościej i najzwyczajniej, niedbale i jakby od niechcienia... Trzeba dopatrzeć się w tym jednak świadomego zamiaru, konsekwencji i właśnie stylu, i właśnie smaku. Styl literatury zależy przede wszystkim od tego, jak się mówi o najważniejszych sprawach człowieka. /.../ Kochankowie z Marony zdumiewają jednolitością i czystością stylistyczną. Złożyła się na ten styl szara powszedniość, potoczna dzisiejszość, warszawska filuterność i mazowiecko-polska tragiczność. Literacko aluzyjny tytuł opowieści Iwaszkiewicza z pełnym usprawiedliwieniem sugeruje powszechną tożsamość spraw ludzkich, bo różnią się one w swoim stylu bardziej niż w swojej istocie. /.../ Myślę, że Iwaszkiewicz włożył wiele serca i cały swój pisarski kunszt w tę opowieść tak zwyczajną, że aż zupełnie niezwykłą". R. Matuszewski porównując Kochanków z Marony z wydanym przed 30 laty opowiadaniem Brzezina, o podobnej tematyce, wskazywał na charakterystyczne objawy wpływu czasów na pisarstwo Iwaszkiewicza: "Iwaszkiewicz nigdy nie pisze opowiadań, których osią byłaby tzw. »centralna problematyka epoki« - ale pozostając zawsze wierny pojętej w sobie właściwy sposób współczesności - ma nieomylnie wyczucie jej realiów psychologicznych i obyczajowych. Cała epoka dzieli bowiem świat Stasia i Malwy od świata

nauczycielki Oli i jej kawalerów - gruźlika Janka i Arka motocyklisty".

H. BEREZA. "Nowe Książki", nr 11 s. 664 - 666. - S. LI-
 CHAŃSKI: O miłości współczesnej. "Tyg. kult. Orka", nr 28. -
 R. MATUSZEWSKI. "Prz. kult.", nr 26. - J. ROGOZIŃSKI: Jeden
z tematów Iwaszkiewicza. "Nowa Kult.", nr 27. - W. SADKOWSKI:
Baśń o miłości i śmierci. "Tryb. Ludu", nr 223. - A. WILKON.
 "Życie liter.", nr 34. - A. ZIEMIŃSKI: Proza poety. "Życie
 Warsz.", nr 153.

89

- Próba całości - ~~...~~ wiersz Ju-
 liana Przybosia. Nowy tom wierszy Przybosia
 wnoszą do jego dorobku poetyckiego, jak to ogólnie zauważono,
 nowe elementy, "pojawiają się w nim - pisał M. Głowiński - te
 dążności, które w dotychczasowej twórczości autora Linii i gwa-
 ru zajmowały pozycje raczej drugoplanowe. Dążności zresztą so-
 bie przeciwstawne - z jednej strony do świadomej stylizacji
 infantylnej, z drugiej zaś - retorycznie ujmowanej filozoficz-
 ności. /.../ Tak więc Próba całości zaciekawia podwójnie. Nie
 tylko dlatego, że zawiera kilka utworów znakomitych /.../ ale
 także z tej racji, że do twórczości poety tak bardzo uformowa-
 nego wnosi te zjawiska, które dotąd były bądź nieobecne, bądź
 grały rolę jedynie minimalną".

M. GŁOWIŃSKI: Nowy Przyboś. "Prz. kult.", nr 26. -
 J. KWIATKOWSKI. "Twórcz.", nr 10 s. 103 - 114. - J. J. LIPSKI:
Próba klasycyzmu. "Współczesność", nr 19. - J. ROGOZIŃSKI.
 "Nowa Kult.", nr 22. - A. SŁUCKI. "Orka", nr 24. - A. STERN.
 "Życie liter.", nr 29.

90

- Piękna choroba Mieczysława Jastru-
 na. Książka określana jako powieść, kalendarz wspomnień, psy-
 chobiografia, esej filozoficzny, zaliczana była przez krytykę

do zjawisk wyjątkowych w naszej literaturze, wskazujących - jak pisał J. Rogoziński w "Nowej Kulturze" - "jak bardzo i z jaką dla siebie korzyścią odchyliła się nasza proza od swojego tradycyjnego pionu". Rogoziński zdefiniował Piękną chorobę jako "Edukację sentymentalną z lat 1920 - 1939, opowiedzianą przez kogoś, kto szukając utraconego czasu odnalazł go już częściowo". Zdaniem krytyka nad myślą i formą książki Jastruna zaważyli Proust, Rilke i Valéry. "Esej psychologiczny Jastruna - stwierdzał inny krytyk - H. Bereza - jest pod pewnym względem prawdziwą rewelacją. Eseistyczną analizę biografii duchowej człowieka przeprowadził Jastrun z takiego punktu widzenia, z jakiego jej zwykle w literaturze nie przeprowadzano. Ten punkt widzenia to jakiś stan aktualny duszy ludzkiej. Stan duszy ludzkiej należy tu rozumieć jak najszerszej, jako stan świadomości i podświadomości, wyobraźni na jawie i wyobraźni sennej, uczuć zrozumiałych i niepojętych. /.../ Piękna choroba jest w gruncie rzeczy dziełem z zakresu filozofii na użytek literacki. Na taki właśnie użytek jak w Ulissiesie Joyce'a. /.../ Jastrun napisał rzecz niezwykłą, rzecz natchnioną, głęboką w swoich treściach, szlachetną w swoim patosie tak częstym u Jastruna, a tym razem w pełni właściwym, usprawiedliwionym doniosłością i dostojnością tej wypowiedzi pisarskiej, w której powiedziane zostało wszystko, co Jastrun uznał się w prawie powiedzieć".

H. BEREZA: Genezis. "Twórcz.", z. 7 s. 110 - 114. - S. BŁAUT: Smutek egzystencji. "Tyg. powsz.", nr 33. - Z. HIEROWSKI. "Tryb. rob.", nr 166. - A. KIJOWSKI. "Prz. kult.", nr 22. - J. ROGOZIŃSKI: Logika wspomnienia. "Nowa Kult.", nr 30. - K. ROSNER: Powieść M. Jastruna. "Współcz.~~...~~", nr 18. - W. SADKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 161. - A. SŁUCKI.

adnot.

"Orka", nr 41. - A. WILKOŃ. "Życie liter.", nr 31. - H. ZAWORSKA: Spotkanie w czasie. "Nowe Książki", nr 14 s. 842 - 843.

91

- Epizod Adama Ważyka. Powieść, jak podkreślała krytyka, posiadała różne walory w zależności od kategorii czytelników: "Inaczej podejdzie do niej młody człowiek, szukający w jej urwanych wątkach potwierdzenia tezy o współczesnym kryzysie powieści - pisał R. Matuszewski - inaczej poszukiwacz starywarszawskich wspomnień, inaczej historyk literatury dwudziestolecia./.../ Epizod ukazuje moment, w którym okres wielkiej i »bezinteresownej« przygody poetyckiej [awangardy] jeszcze trwa, ale już ma się ku końcowi. Ukazuje konflikty i rozchodzenie się dróg". Z uznaniem oceniano formę powieści. "W Epizodzie Ważyk demonstruje nienaganną precyzję warsztatu - stwierdzał L. B. Grzeniewski - czystość i pojemność zarazem stylu, wyrazistość każdego z epizodów, niedbałość i jednocześnie konsekwencję konstrukcji. Zbiegły się tutaj dwie linie: poety wyczulonego na konkretność i racjonalisty, który nade wszystko ceni precyzję i dystans".

T. BUREK: Przedrzeźniona rozpacz. "Twórcz.", z. 8 s. 139 - 143. - Z. GRZEŃ. "Dz. pol.", nr 177. - L. B. GRZENIEWSKI: Pisarz i jego źródła. "Współczesność", nr 19. - Z. HIEROWSKI. "Tryb. rob.", nr 166. - A. KIJOWSKI. "Prz. kult.", nr 23. - J. KOTT. "Prz. kult.", nr 23. - R. MATUSZEWSKI: Epizod dwudziestolecia. "Nowa Kult.", nr 30. - M. WYKA: Epizod prawie historyczny. "Życie liter.", nr 29. - H. ZAWORSKA. "Nowe Książki", nr 11 s. 666 - 668.

anot.

W maju 1961 ukazał się poemat Ważyka Labirynt, na którego zawartość, podobnie jak w Epizodzie, złożyły się wspomnienia dawnych przeżyć. "Pamięci wydarte ogniwa układają się w roz-

legły pejzaż lat półwiecza, przepływających sytuacji, ludzi różnej kondycji, dawnych skurczów serca, zawracających obrazów. Sposób poetycki, jaki od dawna przywłaszczyła sobie proza współczesna /.../ przywrócony jest w Labiryncie rodzimemu gatunkowi i przychodzą na myśl słowa, jakie Tomasz Mann cytuje w swej opowieści o Faustusie: w nowej literaturze akt twórczy jest najczęściej aktem ewokacji. Także i to uważać można za miarę nowości Labiryntu, poematu, który jest utworem ważnym, stanowiącym jeden z punktów odniesienia do ewentualnych rozważań krytycznych o usiłowaniach dzisiejszej poezji" - pisał A. Międzyrzecki.

andnot.

A. MIEDZYRZECKI: Ruch wahadłowy gasnącej pamięci. "Nowe Książki", nr 19 s. 1180 - 1182. Z. GRĘŃ. "Dz.pol.", nr 175. - L.B. GRZENIEWSKI: Pisarz i jego źródła. "Współcz.", nr 19. -

92

KWIECIEŃ

2/9 Dyskusja na temat perspektyw rozwojowych współczesnego filmu polskiego. Dyskusję rozpoczął artykuł R. Szydłowskiego pt. Co dalej w filmie polskim. Rozmyślenia kibica, w którym zastanawiając się nad faktem impasu w filmie polskim trwającego, jego zdaniem, mimo prób podejmowanych przez wybitnych reżyserów, wysunął sugestie w kierunku eksploatawania wybitnych dzieł literackich, których walory artystyczne stwarzają większe możliwości od wielu scenariuszy, co zresztą potwierdziły sukcesy filmów takich jak Popiół i diament, Matka Joanna od Aniołów. Proponował sfilmowanie takich utworów jak Noce i dni Dąbrowskiej, Kordian i cham Kruczkowskiego, Wesele Wyspiańskiego, następnie większe wykorzystanie materiałów reportażowych i historycznych w filmie

fabularnym. Z tymi propozycjami polemizował S. Grzelecki w artykule Film psychologiczny? Właśnie teraz!, dowodząc, że rozwój filmu idzie w kierunku filmu psychologicznego. "Rozwój środków komunikowania się ludzi między sobą i wymiany informacji - pisał - uwalnia sztukę od obowiązku dokumentowania życia w taki sposób, jak to czyniła dawniej. Coraz natomiast wyraźniej wysu- ją się przed artystami obowiązki interpretowania świata, ludzi i złożonych związków między nimi. I tu artystycznym dokumentem epoki jest dziś film psychologiczny, nie opisujący, ale anali- zujący i dociekający najgłębszych, najmniej uświadomionych nie- pokojów, uniesień i dążeń współczesnego człowieka". Z tym sta- nowiskiem dyskutował z kolei R. Matuszewski wyrażając opinię, że ograniczenie perspektyw rozwojowych filmu do zakresu psycho- logicznego komentarza epoki jest nieporozumieniem, dylemat: problematyka społeczna czy problematyka psychologiczna nie może stanowić alternatywy dla rozwoju prawdziwej sztuki. Film polski zwrócił się ostatnio w kierunku "uhistorycznienia" przy czym np. problematyka okupacyjna jest zupełnie inaczej odbierana niż przed kilkunastu laty.

anot.

S. GRZELECKI: Film psychologiczny? Właśnie teraz! "Nowa Kult.", nr 17. - R. MATUSZEWSKI. "Nowe Drogi", nr 6 s. 127 - 128. - R. SZYDŁOWSKI: Co dalej w filmie polskim. Rozmyślania kibica. "Nowa Kult.", nr 14/15.

93

- 7 P r a p r e m i e r a s z t u k i Ś m i e r ć g u b e r n a t o r a L e o n a K r u c z k o w s k i e g o w Teatrze Pol- skim w Warszawie; reż.: K. Dejmek, scenogr.: A. Stopka. Sztuka została wystawiona w r. 1961 ponadto: w Teatrze Rozmaitości we Wrocławiu (premiera: 23 V, reż.: E. Kutz, scenogr.: L. Tartykło), w Teatrze im. S. Wyspiańskiego w Katowicach (premiera: 27 V; reż.: J. Jarocki, scenogr.: W. Lange) oraz w Teatrze im H. Mo-

drzejewskiej w Krakowie /premiera: 4 VI; reż.: W. Krzemiński, scenogr.: A. Cybulski/. Tekst sztuki drukowany był w marcowym numerze "Dialogu". Śmierć Gubernatora była wydarzeniem życia literackiego i teatralnego roku. Z. Żabicki w omówieniu dramatu drukowanym w "Nowej Kulturze" jeszcze przed prapremierą, dowodził, że utwór ten jest dalszym etapem rozwoju artystycznym dramaturgii Kruczkowskiego, ~~wprowadzającym na scenę~~ ~~prawy właściwego gatunku~~ "Prawdy ukazane tutaj ^(- pisał -) mają walor najbardziej zasadniczych tez historiozoficznych i moralnych, choć oczywiście nie są pozahistoryczne. Równocześnie konflikt sztuki został uwolniony z wszelkich przypadkowości, oczyszczony z marginesowych realiów, które mogłyby tylko zaciemnić istotę problemu. Akcja Śmierci Gubernatora mogłaby rozgrywać się zawsze i wszędzie tam, gdzie panuje jeszcze ustrój klasowy. Dramat Kruczkowskiego nie demonstruje pewnych sytuacji obyczajowych lecz [tu Żabicki cytuje Żółkiewskiego:] «tworzy modele strukturalne konfliktów człowieka społecznego, na miejsce obyczajowej przypadkowości wpisuje konieczności ludzkie». Konieczności te zostaną przy tym uhistorycznione, podporządkowane prawom określonego typu formacji społeczno-ekonomicznych". A. Wirth wskazywał na polemiczność sztuki wobec tzw. "literatury obrachunkowej": "Której ulubionym tematem stał się ponadczasowy dramat władzy, rozwiązywany w duchu abstrakcyjnej, ponadhistorycznej moralistyki". Wystawienie w Teatrze Polskim dążące poprzez wyeliminowanie realiów do monumentalizacji typu misteryjnego uznane zostało przez ~~Żabickiego~~ Wirtha i część krytyki za najwłaściwsze, uwyraźniające istotę problemu, J. A. Szczepański, L. Karczewska-Markiewicz i inni twierdzili natomiast, że konwencja uogólniająca stępla ostrze problemu. Z uznaniem przyjęła część krytyki spektakl teatru katowickiego, którego reżyser - J. Jarocki, wybrał inną

koncepcję - pamfletowo-moralizatorską , rozegraną na zasadzie kontrastu między pamfletowo potraktowanym tłem, a symbolizującą, moralitetową postacią głównego bohatera.

J. FRÜHLING: Tego odkupić nie można. "Tyg. demokr.", nr 19.
 - J. P. GAWLIK: Droga gubernatora. "Teatr", nr 16 s. 8 - 10; Potrójna śmierć gubernatora. "Życie liter.", nr 27. - Z. GRÉN: Jedermann w płaszczu gubernatora. "Życie liter.", nr 19. - Z. JASIŃSKA: O władzy i winie językiem teatru. "Tyg. powsz.", nr 20.
 - Z. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ: Tragedia gubernatora. "Życie Warsz.", nr 85. - J. J. LIPSKI: Eksperyment gubernatora. "Argumenty", nr 23. - H. PRZEWOSKA. "Stolica", nr 18. - J. S. SITO. "Polityka", nr 16. - J. STADNICKI: Anty-Sartre. "Prawo i Życie", nr 11. - J. SZCZAWIŃSKI: Podwójna śmierć gubernatora. "Prz. kult.", nr 16. - JASZCZ [J. A. SZCZEPAŃSKI]. "Tryb. Ludu", nr 97. - R. SZYDŁOWSKI: Dramat idei - tragedia człowieka. "Teatr", nr 11 s. 5 - 8. S. TREUGUTT: Dwie śmierci gubernatora. "Prz. kult.", nr 16. - A. WITH: Romantyzm krwawego koguta. "Nowa Kult.", nr 16. - Z. ŻABICKI: Historia i etyka. "Nowa Kult.", nr 11.

awolnot.

9 Dziesięciolecie Państwowego Wydawnictwa Naukowego. Roczna produkcja PWN wynosiła przeciętnie 1000 tytułów książkowych i 70 czasopism. W ciągu 5 lat PWN wydało 7 encyklopedii o nakładzie 750 tys. egz. Liczba autorów wydanych książek przekroczyła 5 tysięcy. Wydawnictwo rozpoczęło pracę nad Wielką Encyklopedią Powszechną (10-cio tomową) i Historią Powszechną (5-cio tomową). Od 1957 r. PWN wydaje książki w językach obcych, częściowo wspólnie z wydawcami z NRD, Anglii, Francji, Włoch, Austrii, Holandii i Stanów Zjednoczonych.

16 Wybory do Sejmu i Rad Narodowych. Wybory odbyły się łącznie,
~~nie~~ co ułatwiło poruszanie spraw ogólnopństwowych i lokalnych
 w czasie kampanii wyborczej. Do sejmu wybrano 460 posłów
 /spośród 616 kandydatów/, do rad narodowych wszystkich szcze-
 bli 184 021 radnych /257 637 kandydatów/.

15 i 18 V odbyły się pierwsze plenarne posiedzenia nowoobranego Sejmu. Posłami zostali wybrani m. in. następujący pisarze: M. Dąbrowska, J. Iwaszkiewicz, S. Kisielewski, L. Kruczkowski, W. Machejek, J. Ożga-Michalski, W. Szewczyk, J. Zawieyski, S. Żółkiewski.

wiadom. [Sejm Demokracji Socjalistycznej. Rozmowa "Nowej Kultury" z wicemarszałkiem Sejmu Z. Kliszko. "Nowa Kult.", nr 9.]

96

21 P r a p r e m i e r a filmu O d w i e d z i n y p r e z y d e n t a w kinie "Skarpa" w Warszawie. Film zrealizowany został przez zespół "Syrena" na podstawie scenariusza opracowanego przez J. Zawieyskiego wg własnego opowiadania, w reżyserii J. Batorego. Wywołał liczne, na ogół pozytywne oceny. K. T. Toeplitz zarzucał jednak filmowi zbyt słabą motywację faktów. "Nie w takich okolicznościach - pisał - rozgrywa się większość dramatów dziecinnych. /.../ Nie tu rozpościera się teren rzeczywistej, głębokiej dyskusji i konfrontacji motywów i skutków naszego postępowania. Pedagogika społeczna oderwana od realistycznego gruntu nie traci wprawdzie na słuszności, ale brak jej drapieżności i siły przekonywania, brak waloru dyskusyjnego".

wiadom. [E. BRYLL: Próba świata ustabilizowanego. "Film", nr 21. - Z. DOLECKI: Daleki kraj Wenderdycji. "Kierunki", nr 18. - K. EBERHARDT: Odwiedziny szlachetne i połowiczne. "Nowa Kult.", nr 18. - S. GRZELECKI: Z geografii rozczarowań. "Życie Warsz.",]

notat.

nr 98. - W. LEŚNIEWSKI. "Życie liter.", nr 21. - K. T. TOEPLITZ. "Świat", nr 19. 97

224 - 25 V W a l n y Z j a z d D e l e g a t ó w S t o w a r z y s z e n i a D z i e Ń n i k a r z y P o l s k i c h w W a r s z a w i e. W z j e ż d z i e w z i ę l i p o n a d t o u d z i a ł: m i n. K u l t u r y i S z t u k i T. G a l i Ń s k i, p r e d s t a w i c i e l e p a r t i i i s t r o n n i c t w p o l i t y c z n y c h i Z w i ą z k u Z a w o d o w e g o P r a c o w n i k ó w K s i ą ż k i, P r a s y i R a d i a. P r z e m ó w i e n i e o r o l i i z a d a n i a c h p r a s y p o l s k i e j w y g ł o s i ł c z ł o n e k K C P Z P R - W. J a r o s i Ń s k i. Z j a z d u c h w a l i ł n o w y s t a t u t, d o k o n a ł z m i a n y k o d e k s u o b y c z a j o w e g o i r e g u l a m i n ó w w e w n ę t r z n y c h o r a z w y b r a ł n o w y z a r z ą d g ł ó w n y z H. K o r o t y Ń s k i m j a k o p r e z e s e m. 98

224 - 29 I O g ó l n o p o l s k i F e s t i w a l A m a t o r s k i c h T e a t r ó w P o e z j i w K o s z a l i n i e. F e s t i w a l u z n a n y z o s t a ł z a o b j a w b a r d z o p o z y t y w n e g o o ż y w i e n i a ż y c i a k u l t u r a l n e g o n a p r o w i n c j i. W f e s t i w a l u u d z i a ł w z i ę ł y 33 z e s p ó ł y s t u d e n c k i e i p r a c o w n i c z e. O c e n i a j ą c w y s t ę p y a m a t o r s k i c h t e a t r ó w p o e z j i K. K o r c e l l i s t w i e r d z a ł c h a r a k t e r y z u j ą c e j e p o g ł ę b i e n i e i n t e l e k t u a l n e o r a z z m i a n ę w z o r u p o e t y c k i e g o w s t o s u n k u d o d o t y c h c z a s o w y c h p o k a z ó w. "D o t y c h c z a s - p i s a ł m. i n. - p o e t ą r e c y t o w a n y m n a j c z ę ś c i e j b y ł G a ł c z y Ń s k i; n a t e g o r o c z n y m f e s t i w a l u n a j c i e k a w s z e s p e k t a k l e o p a r t e b y ł y n a t e k s t a c h R ó ż e w i c z a i p o e t ó w w s p ó ł c z e s n y c h, ś c i ś l e j: g e n e r a c j i ~~z lat 1956-1958~~ 1956 r o k u. C o c h a r a k t e r y s t y c z n i e j s z e, p o t e g o t y p u r e p e r t u a r s i ę g ą ł y n i e t y l k o z e s p ó ł y s t u d e n c k i e z d u ż y c h m i a s t, a l e r ó w n i e ż z e s p ó ł y z t z w. g ł u c h e j p r o w i n c j i /.../ r u c h » a r t y s t o w s k i « j e s t w y p i e r a n y p r z e z r u c h i n t e l e k t u a l n y".

notat.

K. BRAUN: Ruch godny zainteresowania i poparcia. "Teatr", nr 11 s. 22. - K. KORCELLI. "Współcz~~as~~", nr 11. - J. MIKKE: Z mecenatem i bez. "Nowa Kult.", nr 14.- "Dialog", nr 6 s. 146-147

70

27 D y s k u s j a o m ł o d e j p r o z i e została zapoczątkowana artykułem A. Wasilewskiego pt. Czy może istnieć socjalistyczna Courths-Mahlerowa? i była kontynuowana na łamach czasopism literackich do końca roku. A. Wasilewski na podstawie analizy powieści ^{M.} Patkowskiego (Południe) i M. Leji (Listy do mojego chłopca) oskarżał młodą literaturę o powielanie konfliktów obyczajowych z trzeciorzędnych powieści dwudziestolecia międzywojennego i propagowanie postawy konformistycznej. Na bezideowość młodej prozy, oderwanie od współczesności i "nijakość" artystyczną wskazywali w następnych artykułach: L. Bartelski, Z. Greń, A. Lisiecka i W. Maciąg. Zdaniem m. in. W. Maciąga charakterystyczny dla pisarzy debiutujących po roku 1956 był brak "swojej sprawy, swego bohatera, swego stylu, swojej manier, swego autorytetu, swego odkrycia, nawet swojej ulubionej książki. Literatura, jaką prezentują publiczności nie wyraża niczego i nikogo, jest absolutnie profesjonalna od chwili początku, kryteria talentu są tutaj wyłącznie kryteriami rzemiosła" (W. Maciąg: Jeszcze młoda literatura. "Współczesność", nr 10). Na temat młodej literatury wypowiedzieli się wreszcie krytycy krakowscy w dyskusji zorganizowanej przez reakcję "Życia literackiego". K. Wyka rozważając konieczność zbadania roli programów literackich i ich realizacji w konfrontacji z życiem i potrzebami czytelników, stwierdził, iż młoda literatura nie spełniła swego podstawowego zadania: penetracji stosunków i potrzeb społecznych, a młodzi pisarze przede wszystkim "sprzedają własną biografię". W związku z tym uległo przewartościowaniu znacznie twórczości młodych pisarzy we współczesnej literaturze polskiej: "Oto młodzież literacka, która do niedawna zdawała się alfą i omegą literatury współczesnej, bieżącej - młodzież, wraz ze swymi debiutami, rewelacjami, sprawami - zeszła na plan dru-

gi" (L. Flaszen), prym w literaturze po krótkotrwałym kryzysie ponownie przejęli pisarze starsi. Zdaniem dyskutantów przyczynę tego stanu rzeczy stanowił fakt, iż młodzi nie potrafili dotychczas stworzyć żadnego "pełnowartościowego stylu", który mogliby przeciwstawić swym poprzednikom. Istniejący i rozpowszechniony "styl młodzieżowy" "rozładowuje się w obyczaju, w pewnych zjawiskach towarzyskich, a nie dochodzi do stanu, w którym byłby twórczy literacko" (W. Maciąg). Wyjście z impasu młodej prozy jedno spośród dyskutantów dostrzegali w wyzwoleniu się z wpływu mody i presji środowiska kawiarnianego (J. Rętoński), inni (W. Maciąg, L. Flaszen) w ^{postawie}ironii, a więc aby "literatura, której w chwili obecnej nie stać na formułowanie interesujących czy prawdziwych postaw bezpośrednio, zajęła postawę ironicznego szacunku względem rzeczywistości. I wyprowadzała pośrednio, poprzez parodię - czy persyflaż - postawy, które autor ukazuje od środka, ale się z nimi nie zespala" (L. Flaszen). W następnej dyskusji w redakcji "Życia literackiego" na temat dorobku literackiego swego pokolenia wypowiedali się młodzi pisarze. Dyskusja toczyła się wokół trzech problemów: 1) znaczenia biografii pisarza dla kształtowania się jego twórczości, doświadczeń społecznych i konfrontacji zaobserwowanych zjawisk z własnymi przeżyciami (S. Stańuch, J. Lenart, W. Odojewski, J. Krasiński); 2) znaczenia prac reporterskich dla warsztatu literackiego prozaika (J. Krasiński, A. Minkowski, M. Leja); 3) sprawę odrotu od eksperymentów formalnych na rzecz ambicji zaangażowania w sprawy społeczne, przy jednoczesnym podkreśleniu konieczności poszukiwań nowoczesnego stylu literackiego w oparciu o doświadczenia pisarzy literatury europejskiej (J. Lenart, J. Krasiński, W. Odojewski). Ocenę i podsumowanie dyskusji zawierał artykuł W. Maciąga: Młoda literatura we własnych oczach ("Życie literackie,

(antologia pisane bioręcy udział w dyskusji)

nr 51). Zdaniem krytyka ~~...~~ dali przede wszystkim wyraz nieufności w stosunku do dotychczasowych wartości w literaturze, która powodowała również sceptycyzm i niepewność w stosunku do własnej twórczości: "Bo jak inaczej rozumieć tę starannie podkreślaną potrzebę zdobycia autentycznych fundamentów dla przyszłych książek, autentycznych przeżyć, autentycznej scenerii. Której się zresztą także nie ufa. Nie ufa się jej dopóki się jej nie sprawdzi we własnym przeżyciu". Nowością natomiast, jak pisał Maciąg, w świadomości młodych było "silne pragnienie ujrzenia siebie w kontekście historii, ściślej biorąc - historii literatury", co oznaczało zerwanie z postawą "buntu przeciw historyczności", charakterystyczną dla debiutów po roku 1956.

Wyróżniającym się problemem w dyskusji o młodej prozie była sprawa ~~...~~ bohatera. Zdaniem A. Bukowskiej miejsce zbuntowanego przeciw mieszczańskiej moralności bohatera z pierwszych utworów młodych prozaików zajął "monotonny, pedantyczny bohater miernota, żyjący jak ślimak we własnej skorupie, samotny, przywiązany do swej skrzytej codzienności, do swych małych przyzwyczajzeń, małych radości, małych smutków. Nie stać go na mocniejsze uczucia, mocniejsze reakcje, na podjęcie jakiejś walki. Od wielkich starć woli ucieczkę lub inną formę rezygnacji". Młodzi pisarze, jak wskazywali Z. Greń i A. Bukowska, nie potrafili przeciwstawić swemu bohaterowi żadnych wartości jakkolwiek traktowali go z ironicznym dystansem. Dyskusja o bohaterze młodej prozy toczyła się również w "Kierunkach", zapoczątkowana artykułem M. Milenaja Młodzi w literaturze młodych. Autor artykułu podjął próbę scharakteryzowania obrazu współczesnej młodzieży ^{na podstawie} ~~...~~ z kilku powieści młodych pisarzy. Artykuł Milenaja wywołał wiele polemik zarówno ze względu na dobór utworów jak i ^{problem} ~~...~~ utożsamiania ich bohaterów z rzeczywistymi przedstawicielami młodzie-

ży inteligenckiej lub robotniczej.

L. M. BARTELSKI: Powrócę do Lolity. "Nowa Kult.", nr 29. -
 A. BRYCHT: Mitologia Milenaja. "Kierunki", nr 28. - A. BUKOWSKA:
Wizerunki młodej prozy. "Współcz.", nr 20. - Z. DOLECKI: Dioge-
nesi czy antydiogenesi. "Kierunki", nr 26. - Z. GRÉN: Marsz na
pointach. "Nowa Kult.", nr 29. - Z. IRZYK: Cynizm czy sentymen-
talizm. "Kierunki", nr 26. - S. JONCZYK: Czy sfinks jest mitem?
 "Kierunki", nr 28. - J. KOPROWSKI: O małych formach prozator-
skich. "Współcz.", nr 21. - A. KOWALSKA: Nie jesteśmy statkiem
pijanym. "Kierunki", nr 29. - A. LISIECKA: Zabawy krasnoludków.
 "Nowa Kult.", nr 26. - W. MACIĄG: Jeszcze młoda literatura.
 "Współcz.", nr 10. - W. MACIĄG: Młoda literatura we własnych
oczach. "Życie liter.", nr 51. - M. MILENAJ: Młodzi w literatu-
rze młodych. "Kierunki", nr 19. - A. WASILEWSKI: Czy może ist-
nieć socjalistyczna Courths-Mahlerowa? "Prz. kult.", nr 17. -
Krytycy krakowscy o literaturze współczesnej. Rozmowa w Redakcji
"Życia literackiego". (J. Błoński, L. Flaszen, J. Kwiatkowski,
 W. Machejek, W. Maciąg, K. Wyka). "Życie liter.", nr 42. -
O sobie i o literaturze rozmawiają młodzi pisarze. (J. Krasiński,
 J. Lenart, M. Leja, A. Minkowski, W. Odojewski, S. Stanuch, B.
 Wojdowski). "Życie liter.", nr 50.

100

ok. 30 Zebranie inauguracyjne Klubu Miłoś-
 ników Teatru w Warszawie z inicjatywy "Kurierza Pols-
 kiego", SPATiF-u i ZASP-u. Zebranie odbyło się w sali Teatru Ka-
 meralnego, przewodniczył dyrektor Teatru Polskiego S. W. Balicki.
 Na zebraniu T. Kaźmierski mówił o celach i zadaniach Klubu,
 R. Szydłowski o podobnych klubach za granicą, J. Zagórski o re-
 pertuarze i publiczności.

101

ok. 30 Konkurs na utwór o Ziemiach Zachodnich ogłoszony przez Wydawnictwo Zakładu Nar. im. Ossolińskich, Wydział Kultury MRN i WRN we Wrocławiu oraz Dolnośląski Oddział ZLP. Na konkurs wpłynęło 47 prac. Jury w składzie: J. Broszkiewicz, Z. Hierowski, T. Karpowicz, K. Koźniewski, W. Mach i J. Trzynadłowski zdecydowało nie przyznawać w dziale powieści pierwszej nagrody, dwie drugie nagrody otrzymali M. Patkowski z Wrocławia i L. Frorok z Poznania, trzy trzecie nagrody przyznano: J. Pińskiemu z Poznania, A. Siekierskiemu z Katowic i T. Mikołajkowi z Wrocławia. W dziale publicystyki nagrodę za zbiór reportaży przyznano A. Srodze z Warszawy.

102

ok. 30 Nagrodę artystyczną m. Wrocławia w dziedzinie literatury otrzymała Lilian Seymour-Tułasiewicz.

103

ok. 30 Konkurs im. J. Bruna ogłoszony przez zarząd główny Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich na najlepszą publicystykę. Przyznano: I nagrodę J. Waclawkowi ("Trybuna Ludu"/), II nagrody - A. Rowińskiemu ("Prawo i Życie"/ i T. Zimeckiemu (Polskie Radio/), III nagrody: J. Ambroziewiczowi ("Orka"/), S. Bratkowskiemu ("Dookoła świata"/), W. Iwanickiemu ("Trybuna Ludu"/ i J. Ślipińskiej ("Głos Koszaliński"/).

ardnot.

[D. PASSENT: Kto, komu i za co? "Nowa Kult.", nr 16.

104

30 Zmarł w Poznaniu Wojciech Bąk (ur. 1907. poeta, dramaturg i eseista. (Inf. bio-bibliogr. podaje: Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 1 s. 174 - 177).

ardnot.

[J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 102. - W. N. [W. NATANSON]. "Teatr", nr 13 s. 24. - "Twórcz.", z. 8 s. 177.

105

- P ó ł w i e k u J e r z e g o P u t r a m e n t a. Cz. 1. Pamiętnik obejmujący w pierwszej części lata 1910 - 1939 poza stroną anegdotyczną zawierał obraz światopoglądowych i ideowych przemian autora, w których zasadniczą rolę odegrało środowisko studenckie Uniwersytetu im. Stefana Batorego oraz indywidualność Henryka Dembińskiego. Autor założył sobie szczerłość nie oszczędzając innych i siebie, co wywołało pretensje i zarzuty tendencyjnego przedstawiania zdarzeń. Inne założenia pamiętnika - stylizacja na antyintelektualizm, obiektywizm i bezpretensjonalność, zdaniem recenzentów, nie zawsze wyszły wspomnieniom na dobre. "Pozostawiają^[one] uczucie nieodpartego niedosytu - stwierdzał w "Nowej Kulturze" M. Pieczyński - Niewystarczający wydaje się opis niuansów walki poetyckiej awangardy ze skamandrytami, nieomówiony wydaje się przebieg intelektualnego przewrotu lewicy. Ale potem coraz bardziej widzimy, ^{- przyjął następną krytykę -} że jest to świadomy zabieg odmitologizujący, że perspektywa historii literatury rozpinająca życie na afiszach poetyk, manifestów grup, spiętrzeń ideowych konfliktów - jest fałszywa, jest nie do udowodnienia obrazem życia. Ludzie są bardziej złożeni i jednocześnie bardziej płacy, przyziemni, na pewno w każdym razie mniejsi od swych poetyckich manifestów. /.../ Putrament stylizuje więc życie nie na intelektualnej wyżynie spiętrzeń światopoglądowych. Stylizuje je w kierunku owej szarości, normalności".

anot.

CAT [S. MACKIEWICZ]: Autobiografia Putramenta. "Słowo powsz." 1960 nr 290. - M. PIECZYŃSKI: Prawda stylizacji. "Nowa Kult.", nr 49. - S. ZABIĘŁO. "Kierunki", nr 30. - H. ZAWORSKA: "Referuję tylko siebie samego..." "Nowe Książki", nr 13 s. 788 - 789. 106

- P r z e j ś c i e p r z e z M o r z e C z e r w o n e Z o f i i R o m a n o w i c z o w e j. Powieść, której pierwsze

wydanie ukazało się w Paryżu w roku ubiegłym, po wydaniu krajowym wywołała liczne, często kontrowersyjne omówienia i oceny. Opowieść o szczególnych skutkach ~~przeżyć~~ przeżyć obozowych na wrażliwą psychikę młodej dziewczyny dla jednych była tylko studium klinicznym, dla innych świetną powieścią psychologiczną. Reprezentując to drugie stanowisko J. Rogoziński pisał m. in.: "Powieść ta - w niektórych swych partiach zbyt może przegadana - wydaje mi się zjawiskiem ważnym zarówno na tle tak zwanej literatury kobiecej, jak w ogólnych jej wymiarach. /.../ Lektura Sartre'a, Camusa i egzystencjalistów w ogóle pozostawiła widoczne ślady w spojrzeniu na świat Romanowiczowej; w jej analizach psychologicznych wyczuwa się dobrą znajomość psychologii głębin; w stylu i metodzie komponowania swojej powieści autorka wprowadza analizę proustowską na sposób jednak dość specjalny - powiedziałbym Robbe-Grillet pasjonujący się opisem nie przedmiotów, ale stanów duchowych traktowanych jak przedmioty, jak konkret materialny. Niemniej książka Romanowiczowej zalicza się przede wszystkim do literatury, a nie psychologii i filozofii. Urzeka od pierwszej chwili narracją znakomitą w swej monotonii, właśnie tu koniecznej. Talent skojarzony z inteligencją".

H. BEREZA. "Twórcz.", nr 8 s. 125 - 128. - A. KOWALSKA. "Kierunki", nr 27. - S. LICHANSKI. "Orka", nr 30. - J. LISOWSKI. "Nowe Książki", nr 11 s. 668 - 669. - B. MAMON: Strach przed drugim brzegiem. "Tyg. powsz.", nr 31. - W. NATANSON. Sen narzuceny pamięci. "Nowa Kult.", nr 40. - J. ROGOZINSKI: Ważkie imponderabilia. "Prz. kult.", nr 38. - H. ZAWORSKA. "Współczesność", nr 16.

szachnot.

- Kartoteka; Zielona róża i Głos anonim Tadeusza Różewicza. Poematy, wiersze i utwór sceniczny Różewicza - to zdaniem krytyki, jedne z naj-

doskonalszych i najciekawszych publikacji roku 1961. "Świetność poezji Różewicza - stwierdzał R. Matuszewski - polega między innymi na tym, że każdy jego wiersz, niezależnie od pretekstu tematycznego, ilości użytych słów i obrazów, dąży do odkrycia jakiegoś sensu ostatecznego zjawisk, jakiejś ich ostatecznej, humanistycznej redukcji". Z. Żabicki, który poświęcił sztuce i wierszom Różewicza obszerny artykuł analityczny, pisał o poezji Różewicza: "Poezja, która wyrasta z najgłębszego przeżycia spraw naszego wieku i która wyraża je coraz prościej, językiem coraz bliższym codzienności, stylem coraz dalszym od poetyki ekspresjonistycznej, patronującej początkom drogi poetyckiej Różewicza. Wiersze te harmonijnie uzupełniają się z tekstem Kartoteki, tworzą wraz z tym dramatem całość wyjątkowo przemyślaną i subtelną. Jest to niewątpliwie jedna z najdoskonalszych intelektualnie i artystycznie książek 1961 roku."

notat.

R. MATUSZEWSKI. "Roczn. liter." 1961 s. 29 - 30. - M. SKWAR-
NICKI. "Tyg. powsz.", nr 31. - Z. ŻABICKI: Życie przeciwko mi-
tom. "Nowa Kult.", nr 51.

MAJ

1 Literacką Nagrodę Młodych (w wys. 15 tys. zł.) ufundowaną przez Związek Młodzieży Socjalistycznej i redakcję "Sztandaru Młodych" otrzymał J. Krasiński za zbiór reportaży pt. Przerwany rejs białej Marianny.

1 P r e m i e r a f i l m u R z e c z y w i s t o ś ć w kinach "Młoda Gwardia" i "Praha" w Warszawie. Film zrealizował zespół "Droga" wg scenariusza opartego na powieści J. Putramenta, opracowanego przez A. Bohdziewicza i T. Byrskiego w reżyserii A. Bohdziewicza. Krytyka filmowa przyjęła film z zainteresowaniem i w większości z uznaniem zarówno ze względu na problematykę jak i realizację. M.in. J. Płażewski określił film jako "jeden z najbardziej pasjonujących dramatów politycznych na polskim ekranie". Z. Kałużyński pisał m.in.: „/.../ Rzeczywistość okazała się nie tylko jednym z najciekawszych polskich filmów politycznych, ale też wręcz spektaklem o wciągającej dramaturgii nie bez sensacyjnego zacięcia, w dodatku przynoszącym również dla widzów innych krajów - wiedzę o "polskim doświadczeniu" w porcji większej niż jakikolwiek inny z dotychczasowych filmów". /.../ Ta wierność "doświadczenia polskiego" w Rzeczywistości żyje w filmie dzięki rzetelnej inscenizacji, prostej, precyzyjnej, narracyjnej, dającej przy tym przegląd przekonujących wykonania aktorskich."

S. GRZELECKI: System i ludzie. "Życie Warsz.", nr 103. -
 S. JANICKI: Szansa nie w pełni wykorzystana. "Nowa Kult.", nr 20. -
 Z. KAŁUŻYŃSKI: Preludium polskiej rewolucji. "Polityka", nr 19. -
 ALEKSANDRA /J.KYDRYŃSKI/. "Przekrój", nr 839. - W. LESNIEWSKI. "Życie liter.", nr 21. - B. MICHAŁEK. "Film", nr 18. - J. PŁAŻEWSKI: Książka Putramenta + reżyseria Bohdziewicza. "Prz. kult.", nr 19. -
 K.T. TOEPLITZ. "Świat", ^{nr} 20.

notat.

2 - 11 Wielkopolski Festiwal Polski Północnej i Centralnej w Kaliszu zorganizowany z inicjatywy Teatru im. Bogusławskiego w Kaliszu. Udział w Festiwalu wzięło 10 zespołów teatralnych, wystawiono 16 sztuk

klasycznych i współczesnych dając 22 przedstawienia, które oglądało ok. 15 tys. widzów. Jury festiwalu w składzie: F. Fornalczyk, Z. Greń, J. Jasieński, Z. Strzelecki, S. Treugutt, A. Wirth, J. Zagórski pod przewodnictwem W. Natansona uchwaliło:

1. zaproponować ministrowi Kultury i Sztuki przyznanie nagrody Teatrowi im. Bogusławskiego w Kaliszu za inicjatywę, organizację i udział w Pierwszych Kaliskich Spotkaniach Teatralnych. (Wręczenie nagrody nastąpiło 7 X na premierze komedii S. Ter-Grigoriana Pierwsze goździki);
2. przyznanie nagrody "Kurierza Polskiego" za najlepsze przedstawienie Teatrowi Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze za spektakl Człowiek z budki suflera T. Rittnera oraz wyróżnienia: Państwowemu Teatrowi im. Osterwy w Lublinie za przedstawienie Sułkowskiego S. Żeromskiego ~~oraz~~ Państwowemu Teatrowi im. J. Słowackiego w Koszalinie za Poskromienie złościcy Szekspira. Teatr im. A. Fredry z Gniezna został wyróżniony za inwencję i Teatr Satyry z Poznania za próbę poszerzenia repertuaru. Ponadto przyznano liczne nagrody za kreacje aktorskie, reżyserię i scenografię.

sachnot.

W. NATANSON: Kaliskie przeżycia. "Teatr", nr 12 s. 4 - 6.
 S. TREUGUTT. "Prz. kult.", nr . - A. WIRTH. "Nowa Kult.",
 nr . 111

3 - 21 D o r o c z n e D n i O ś w i a t y, K s i ą ż k i i P r a s y obchodzone były w r. 1961 pod hasłem "Wiedza pomaga życiu". Na niedzielnych kiermaszach sprzedano 160 tys. książek. Spotkania z pisarzami organizowano ~~na~~ najbardziej oddalonych od ośrodków kulturalnych wsiach. Ruchome księgarnie objeżdżały miejscowości prowincjonalne rozwożąc książki, płyty i reprodukcje obrazów. Uruchamiano biblioteki, czytelnie i punkty biblioteczne w Państwowych Gospodarstwach Rolnych, spółdzielniach produkcyjnych, w świetlicach gromadzkich i szkołach.

← 5 V obchodzono Dzień Prasy, Radia i Telewizji. W dniu tym
<http://rcin.org.pl>

otwarto w Katowicach wystawę obrazującą dzieje prasy ludowej na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim od początków do 1922 r. W Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich urządzono wystawę prasy XIX-wiecznej. W Warszawie, w Domu Dziennikarza otwarto wystawę pt. To już prawie sto lat ilustrującą dzieje organizacji dziennikarskich w Polsce. Wystawę dawnej prasy polonijnej oraz powojennej na Ziemi Lubuskiej zorganizował Oddział Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich w Zielonej Górze. 7 V odsłonięto w Łodzi tablicę pamiątkową ku czci dziennikarzy łódzkich - ofiar hitleryzmu.

(Komitet do Spraw Radia i Telewizji oraz ZAIKS przyznały doroczne nagrody radiowe i telewizyjne. Nagrody radiowe otrzymali m. in. za twórczość i reżyserię w dziedzinie teatru radiowego: J. Abramow, J. Baranowski, E. Fiszer, M. Komorowska, K. Królikowska, M. Lusztig, J. Markuszewski, E. Pałasz, R. Sadowski, W. Woroszyński oraz 18 aktorów, spikerów i śpiewaków; w dziedzinie popularyzacji, publicystyki i reportażu: W. Dichter, J. Kunicki, L. Froehlich, J. Kowalski, Z. Sawicki, S. Słotwiński, S. Kozłowski, B. Tomaszewski, B. Wiernik, E. Mallerowa, M. Neumiller, S. Kalt i J. Skierski. W dziedzinie

telewizji za wykonawstwo artystyczne i reżyserię w teatrze telewizji otrzymali nagrody: F. Mathing, L. René, H. Mikołajska, J. Kuczyk, J. Świdorski, T. Bartosik, W. Michnikowski, A. Bardini, W. Szerewicz, B. Pawlik, H. Bunsch i I. Dziedzic. 14 V obchodzono Dzień Bibliotekarza, 21 V obchodzony był po raz pierwszy Dzień Ksiągarza, 21 V Dzień Pracownika i Działacza Kulturalno-Oświatowego. W dniu tym minister Kultury i Sztuki przyznał 560 działaczom kultury nagrody pieniężne na łączną sumę 620 tys. zł.

← W czasie Dni Książki rozstrzygnięty został ogólnopolski konkurs na najlepiej wydaną książkę w latach 1958 - 1960. Jury przyznało dwie równorzędne pierwsze nagrody: wydawnictwu "Auriga" za 3 albumy: Canaletto malarz Warszawy Wallisa, Malarstwo europejskie w zbiorach polskich i Piotr Michałowski J. Sienkiewicza oraz wydawnictwu "Czytelnik" za Czary i czarty polskie J. Tuwima w opracowaniu graficznym S. Zamecznika. Ponadto przyznano 8 równorzędnych nagród drugich i 6 równorzędnych nagród trzecich.

112

3 - 18 W y s t ę p y g o ś c i n n e T e a t r u i m. W. M a j a k o w s k i e g o w Warszawie. 67-osobowy zespół z Moskwy pod kierownictwem M. Ochłopkowa dał 11 przedstawień w Warszawie, Poznaniu, w Szkole Rzemiosł Budowlanych w Mińsku Mazowieckim, w spółdzielni produkcyjnej w Biegałowie i w Telewizji Warszawskiej. Przedstawiono sztuki: Irkucka historia ^{A.)} (Arbuzowa (insc. i reż. M. Ochłopkowa, scenogr. K. Kuleszowa), Hotel "Astoria" A. Szejna (insc. i reż.: M. Ochłopkow i W. Dudin, scenogr.: K. Kuleszow) i Wiosenne skrzypce tegoż autora (insc. i reż.: J. Zotow, scenogr.: J. Kowalenko i W. Kriwoszejn/).

nadmot.

E. STRÓŻECKA: O teatrze im. Majakowskiego. "Teatr", nr 13 s. 9 - 11.

113

4 O s i e m d z i e s i ę c i o l e c i e u r o d z i n F l o r i a n a S o b i e n i o w s k i e g o, tłumacza i przyjaciela G. B. Shawa. W ciągu 50-letniej pracy przełożył Sobieniowski 55 dzieł dramaturgów angielskich, irlandzkich i amerykańskich, w tym 38 sztuk Shawa.

114

6 O d s ł o n i ę c i e t a b l i c y p a m i ą t k o w e j k u c z c i A r t u r a O p p m a n a w Warszawie przy ulicy Kanonia 8, na domu, w którym przez wiele lat mieszkał.

115

6 - 9 O g ó l n o p o l s k i F e s t i w a l K u l t u r a l n y
S t u d e n t ó w w G d a ń s k u. W festiwalu wzięły udział
43 zespoły liczące ok. 1300 uczestników oraz 50 studentów za-
granicznych. Gośćmi festiwalu byli poeci: W. Proniewski, J. S.
Lec, A. Międzyrzecki, A. Stern, S. Wygodzki. W ciągu 4 dni poka-
zano 143 imprezy. Nagrodę Ministra Kultury i Sztuki (10 tys.
zł.) otrzymał Studencki Teatr Satyryków w Warszawie za dotych-
czasową działalność oraz za program satyryczny Wesoła dwururka.
STS otrzymał również honorową nagrodę "Szpilek". Nagrodę Mini-
stra Szkolnictwa Wyższego (15 tys. zł.) uzyskał studencki teatr
"Uwaga 61" w Gdańsku za program poezji murzyńskiej. Nagrodę
CRZZ przyznano wrocławskiemu teatrowi studenckiemu "Kalambur".

radnot.

R. MATUSZEWSKI. "Nowe Drogi", nr 6 s. 122 - 123. - K. MA-
ZUR: Teatr studencki na nowych drogach. "Teatr", nr 13 s 22. -
zh.: Gaudeamus. "Twórcz.", z. 8 s. 179 - 180.

116

7 - 8 P r o b l e m o w e S y m p o z j u m P o e t y c k i e
M ł o d y c h zorganizowane przez Centralny Klub Studentów
Warszawy "Hybrydy" i redakcję "Nowej Kultury". Sympozjum miało
charakter zamknięty, przeznaczone było dla poetów młodego poko-
lenia i krytyków. Słowo wstępne wygłosiła A. Lisiecka. Zasadni-
czym tematem sympozjum była sprawa zaangażowania poezji w spra-
wy współczesnego świata.

117

8 S t u l e c i e u r o d z i n R a b i n d r a n a t h a
T a g o r e uczczono na uroczystym wieczorze w Teatrze Drama-
tycznym w Warszawie. Przemawiali J. Parandowski i profesor ję-
zyków hinduskich na Uniwersytecie Warszawskim H. Shoskal. W czę-
ści artystycznej wykonana została sztuka R. Tagore pt. Chitra.
Teksty poetyckie recytował G. Holoubek.

25 V Instytut Orientalistyczny Uniwersytetu Warszawskiego
zorganizował akademię poświęconą R. Tagore.

← 17 XII nastąpiło zamknięcie obchodów uroczystym koncertem w sali Filharmonii Narodowej w Warszawie. Przemówienie o zainteresowaniu twórczością R. Tagore w Polsce wygłosił J. Parandowski. Obchód zorganizowany został z inicjatywy UNESCO.

118

13 - 14 Zjazd poetów Ziemi Zachodnich w Kłodzku. Pierwsza poetycka wiosna Ziemi Zachodnich zorganizowana została z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Kłodzka. W zjeździe poza poetami Ziemi Zachodnich uczestniczyli poeci z innych ośrodków, m. in. Warszawę reprezentowali: M. Hillar i S. Grochowiak, Kraków - S. Czyż. Wygłoszono następujące referaty: W. Szewczyk: Geografia poezji Ziemi Zachodnich; J. Kulka: Pejzaż Ziemi Kłodzkiej w poezji; Z. Bieńkowski: Słowo i wyobrażenia w poezji Ziemi Zachodnich. Dyskusja dotyczyła głównie problemu specyfiki poezji Ziemi Zachodnich i jej miejsca w ogólnonarodowej literaturze.

wzrost.

[Z. BIENKOWSKI. "Twórcz.", z. 7 s. 141 - 143.

119

13 - 24 II Wrocławski Festiwal Teatralny. W festiwalu uczestniczyło 11 teatrów: z województwa katowickiego, opolskiego, wrocławskiego, zielonogórskiego, m. Wrocławia, Wrocławski Teatr Pantomimy oraz Teatr Żydowski im. E. Kamińskiej z Warszawy. Wystawiono 34 sztuki 24 autorów, w tym 14 polskich. Jury pod przewodnictwem E. Csató przyznało: nagrodę Ministra Kultury i Sztuki zespołowi Teatru im. S. Wyspiańskiego w Katowicach za spektakl: Głupiec i inni J. Proszkiewicza i Tomasz Beckett czyli honor Boga J. Anouilha. Nagrodę "Odry" za inscenizację sztuk polskich otrzymał Teatr Rozmaitości z Wrocławia za przedstawienia: Zawisza Czarny J. Słowackiego i Śmierć gubernatora L. Kruczkowskiego. Nagrodę "Kuriera Polskiego" za najlepsze przedstawienie sztuki współczesnej uzyskał Teatr Dolnośląski z Jeleniej Góry i Wałbrzycha za sztuki: Taka miłość P.

Kohouta, Widok z mostu A. Millera i Niemcy L. Kruczkowskiego. Nagrodę Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach za wyróżniające się przedstawienie zespołu terenowego tego województwa otrzymał Teatr im. A. Mickiewicza z Częstochowy za spektakl Uzeka m Erzepióreczka S. eromskiego. Nagrodę indywidualną za inscenizację i grę w Gabinecie osobliwości wystawionym przez Wrocławski Teatr Pantomimy otrzymał H. Tomaszewski. Ponadto przyznano szereg nagród indywidualnych za reżyserię, scenografię i grę aktorską. Ok. 5 XI przyznano nagrody miesięcznika "Odra" za najlepsze publikacje o Wrocławskim Festiwalu Teatralnym. Nagrody otrzymali: J. P. Gawlik, J. Kelera i R. Szydłowski.

adnot.

J. P. GAWLIK: Wrocławskie porównania. "Życie liter.", nr 24. - J. KELERA: Na linii Wrocław - Katowice i w "terenie". "Teatr", nr 13 s. 4 - 6. - R. SZYDŁOWSKI: "Teatr", nr 12 s. 22. 120

- 14 Pomnik Adama Mickiewicza dłuta rzeźbiarza R. Sroczyńskiego odsłonięty został w Bielsku. 121
- 15 Podpisanie protokołu o zwrocie 121

pol sk ich d ok u m e n t ó w a r c h i w a l n y c h p r z e z N i e m i e c k ą R e p u b l i k ę D e m o k r a t y c z n ą. Protokół przewidywał zwrot dokumentów wywiezionych przez hitlerowców z ziem zachodnich i północnych Polski, m. in. 168 dokumentów pergaminowych z Archiwum Koronnego w Krakowie, akta Prus Wschodnich z lat 1793 - 1806, akta stanu cywilnego z XVI - XX w., akta szkolne, przemysłowe, bankowe. Protokół przewidywał również zwrot przez Polskę archiwom NRD materiałów archiwalnych dotyczących Niemiec, odnalezionych na terenie Polski. 122

- 16 - 19 Międzynarodowa konferencja archiwistów w Warszawie. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele 25 krajów i 3 organizacji międzynarodowych. Głównym celem konferencji była wymiana międzynarodowych doś-

- wiadczeń oraz omówienie spraw związanych z udostępnieniem zbiorów archiwalnych naukowcom. W uchwale uczestnicy obrad zobowiązali się m. in. zwrócić się do różnych krajów z apelem o jak najszybsze przekazywanie właściwym państwom dokumentów archiwalnych, które wskutek ostatniej wojny znalazły się poza ich granicami. Z okazji konferencji została zorganizowana w Warszawie wystawa archiwaliów polskich. 123
- 20 Zmarł we Włocławku Leon Skierski (ur. 1908), powieściopisarz. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 3 s. 138 - 140). 124
- 20 Zmarł pod Warszawą Mirosław Starost (ur. 1908), krytyk literacki. 125
- 20 Otwarcie "Muzeum Romantyzmu" w Opinogórze. Muzeum pomieszczone w dawnym zamczku myśliwskim Krasińskich, zorganizowane zostało z inicjatywy Prezydium Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej przy współudziale Muzeum A. Mickiewicza w Warszawie. W muzeum zgromadzono ^{m)} pamiątki życia i twórczości Z. Krasińskiego. 126
- 24 Spotkanie z Endre Kovacsem w Instytucie Węgierskim w Warszawie. W spotkaniu wzięli udział pisarze, tłumacze i wydawcy. E. Kovacs jest autorem Historii literatury polskiej wydanej na Węgrzech, obejmującej okres od Kroniki Galla do czasów obecnych oraz tłumaczem polskiej literatury pięknej na język węgierski. Węgry zajmują 3-cie miejsce (po Związku Radzieckim i Czechosłowacji) pod względem ilości przekładów z literatury polskiej dawnej i współczesnej. 127

w Teatrze Dramatycznym w Warszawie (przekład: S. Dygat, reż.: L. René, scenogr.: J. Kosiński). Inscenizacja wzbudziła wielkie zainteresowanie, ale i wiele zastrzeżeń. Koncepcja inscenizacji poszła w kierunku uwspółcześnienia tragedii Edypa, do czego przyczynił się nowy przekład prozą dokonany przez Dygata oraz kre-

acja postaci Edypa w wykonaniu G. Holoubka. Intencją inscenizatorów było - jak pisał m. in. A. Wirth - "ukazanie archetypu sytuacji tragicznej w świetle nowej, współczesnej motywacji laickiej. Zgodnie z tą wykładnią Edyp to niemal frischowski homo faber; bohater, którego wysilony racjonalizm nie ratuje bynajmniej przed irracjonalnością sytuacji tragicznej, której jest ofiarą. Holoubek potrafił uwierzytelnić i narzucić widowni tę niezwykłą motywację. Był bohaterem współczesnym w walce z losem i pod jego kołami. /.../ Otechłanność jego upadku mierzy się nie potęgą woli boskiej, która miażdży buntownika, lecz napięciem sił ludzkich, które zmobilizował ku swej obronie. Przewyciężając religijną naiwność sofoklejskiego bohatera, Holoubek przedziera się ku dzisiejszej wrażliwości. Kreując wielkiego człowieka w walce z wielkim losem nie odbiera widzowi szansy identyfikowania się z antycznym herosem .

O roli przekładu wiersza tragedii na język prozy pisał J. Kott: "Edyp prozą przestaje być tekstem sakralnym i liturgicznym, przestaje być historią mitu; proza natomiast osadza Edypa w konkretach, jego historię zamienia w rzeczywistość, to znaczy tę, która zdarzyła się albo mogła zdarzyć; proza uziemia Edypa i to w obu znaczeniach tego słowa: metaforycznym i dosłownym".

Przekład dokonany przez Dygata oceniał Kott m. in. następująco: "Przekład Stanisława Dygata w swoich górnych partiach brzmi mocno i czysto, ma piękne kadencje i antykadencje, jest nośny i jasny. Są w nim jednak całe partie szare i puste, ma nieraz przykre kolokwializmy, nie jest wolny od zwyczajnych usterek stylu."

Zastrzeżenia w stosunku do koncepcji inscenizacyjnej Króla Edypa zgłaszali filologowie klasyczni.

audnot.

M. CZANERLE: Tragedia posłusznej wiary. "Teatr", nr 14 s. 87
4 - 6. - Z. JASINSKA: Samotny kunszt Edypa. "Tyg. powsz.", nr
27. - Z. KARCZEWSKA-MARKIEWICZ: Rekwizyty nieszczęścia. "Życie
Warsz.", nr 131. - J. KOTT: Edyp proza. "Prz. kult.", nr 24. -
S. LINOWSKA, G. PIANKO. "Meander", nr 7/8 s. 412 - 418. - R. K.:
Sofokles w Warszawie a. d. 1961. "Życie i Myśl", nr 7/8 s. 137 -
140. - J. S. SITO: Mit & aktualności. "Polityka", nr 24. -
J. SZCZAWIŃSKI: Edyp wychodzi z ciemności. "Kierunki", nr 25. -
R. SZYDŁOWSKI: Edyp świeżo malowany. "Tryb. Ludu", nr 150. -
A. TATARKIEWICZ: Człowiek Edyp. "Kamena", nr 12 s. 8. -
A. WIRTH: Model Edypa 1961. "Nowa Kult.", nr 24.

128

225 - 27 Udział pisarzy polskich w kongresie
pisarzy niemieckich w NRD. Delegacji polskiej
przewodził J. Iwaszkiewicz.

129

226 - 27 IV Zjazd pisarzy Ziemi Zachodnich
w Szczecinie. W zjeździe uczestniczyło ok. 100 przed-
stawicieli z ośrodków: katowickiego, poznańskiego, wrocławskiego
zielonogórskiego, szczecińskiego, koszalińskiego, gdańskiego i
olsztyńskiego. Zarząd główny ZIP reprezentowali: P. Jasienica i
J.M. Gisges. Obrady toczyły się wokół zagadnień
powieści współczesnej ze szczególnym uwzględnieniem literatury
morskiej. Ogłoszono konkurs na zbiór opowiadań lub poezję o Po-
morzu Zachodnim.

audnot.

E. G.: "Warmia i Mazury", nr 7/8 s. 32. - T. KAJAN: W
Szczecinie o sprawach literackich. "Nadodrze", nr 7 s. 10, 13.-
L. PROROK: Po szczecińskim spotkaniu Pisarzy Ziemi Zachodnich.
"Prz. Zach.", nr 4 s. 405 - 409. - J. RYCHLEWSKI: Obudźmy legen-
dę. "Kierunki", nr 26.- IV Zjazd Pisarzy Ziemi Zachodnich - Dys-
kusja: Spór o literaturę Ziemi Zachodnich. /Wypowiedzi:/ E. KUŹ-
MA, M. MISIORNY, W. MYŚLENICKI, L. PROROK. "Głos Szczeciński",
nr 123.

130

W ramach ogólnopolskich obchodów odbyła się 29 V w Instytucie Historii PAN sesja naukowa poświęcona dyskusji nad rolą Lelewela w naukach historycznych. Po wysłuchaniu referatów prof. M. Serejskiego i H. Więckowskiej zwiedzono wystawę rękopisów Lelewela w Bibliotece Narodowej. Akcją popularyzacji dorobku najnowszych badań nad twórczością Lelewela zajmuje się od r. 1954 Komitet Lelewelowski przy Instytucie Historycznym pod kierunkiem prof. M. Serejskiego.

← 24 - 25 V odbyła się w Łodzi dwudniowa sesja naukowa poświęcona twórczości i działalności politycznej Lelewela. W sesji wzięli udział zagraniczni naukowcy m. in. F. Baillon z Brukseli i V. Začek z Pragi. W gmachu Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego otwarto dwie wystawy, jedna dotyczyła publikacji o obchodach ku czci Lelewela w latach 1861 - 1961, druga nosiła tytuł: Joachim Lelewel w dorobku łódzkiego środowiska naukowego.

← 3 X otwarto wystawę dotyczącą Lelewela w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie.

← 11 XII została otwarta wystawa w Warszawie, zorganizowana przez Muzeum Historyczne m. st. Warszawy, Bibliotekę Narodową i Bibliotekę Uniwersytecką.

Wystawę poświęconą Lelewelowi zorganizowano ponadto na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

30) W - 7 VI V I Międzynarodowe Targi Książki¹³¹ w Warszawie. Targi odbywały się w Pałacu Kultury i Nauki, zorganizowane zostały przez Centralę Handlu Zagranicznego "Ars Polona". W Targach udział wzięło 180 wystawców z 25 krajów (55 wystawców polskich). Pokazano ponad 60 tys. publikacji, głównie naukowych i technicznych oraz po raz pierwszy wydawnictwa ONZ. Targi zwiedziło ok. 52 tysięcy osób. Polskie transakcje eksportowe osiągnęły wartość 1 600 tys. zł. dewizowych (wzrost o 25% w porównaniu z 1960 r.), książek zagranicznych zakupiono za sumę 2.800 tys. zł. dewizowych.

W czasie Targów z inicjatywy prezesa polskiego PEN-Clubu J. Parandowskiego <http://cib.org.pl> została wystawa poświęcona polskiej książce i teatrowi w świecie w latach 1945 - 1960. Na wy-

stawie pokazano 1923 tytuły publikacji przekładów z literatury polskiej na języki obce.

132

cok. 30 V Ł ó d z k a W i o s n a P o e z j i. W festiwalu wzięli udział najmłodszy poeci nie mający jeszcze dorobku książkowego, a wyłonieni z konkursu na utwór poetycki. Gospodarzem Wiosny była grupa poetycka "Prowincja", organizacyjną stroną festiwalu zajmowała się łódzka filia wydawnictwa "Pax". Na konkurs wpły-

nęło 110 utworów. Jury w składzie: S. Czernik, M. Kononowicz, J. Koprowski. Z. Lichniak, A. Rymkiewicz przyznało nagrody: Cz. Kuriacie, **M. Ł. Bordowiczowi** i J. Onopie.

133

- Czterdzieścioletnie wydawnictwa "Nasza Księgarnia". Z okazji jubileuszu otwarto w Pałacu Kultury i Nauki wystawę pt. Czterdzieści lat przyjaźni z dzieckiem i wychowawcą. Na wystawie pokazano 600 pozycji książkowych i 300 oryginałów ilustracji książek i czasopism. Jubileusz stał się okazją do podsumowania dorobku wydawnictwa. "Nasza Księgarnia" powstała w 1921 r. z inicjatywy grupy działaczy Związku Polskich Nauczycieli Szkół Powszechnych. Podczas okupacji hitlerowskiej wydawnictwo działało konspiracyjnie wydając podręczniki szkolne. Po wyzwoleniu od razu wznowiło działalność wydawniczą w zakresie książek i pism dla dzieci ("Świerszczyk", "Miś", "Płomyk", "Płomyczek", "Młody Technik" i in.). W 1959 r. "Nasza Księgarnia" rozpoczęła wydawnictwo czasopism pedagogicznych: "Szkola Zawodowa", "Psychologia Wychowawcza", "Ruch Pedagogiczny" i "Przegląd Historyczno-Oświatowy". W ciągu 40 lat nakładem "Naszej Księgarni" ukazało się 3 700 tytułów, z czego 3 300 w okresie powojennym (140 mln. egz.).

134

- Utwory zebrane Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Wyd. krytyczne opracowane przez A. Kmita-Piorunową i K. Wykę. Wstęp: K. Wyka. Ponad 1100 stron licząca publikacja opatrzona tablicami, portretami i bibliografią uznana została za pomnikową edycję twórczości młodego poety. Wstęp K. Wyki będący studium krytycznym i do pewnego stopnia zarysem monograficznym zawierał gruntowną analizę poezji Baczyńskiego dokonaną w kontekście szczególnej sytuacji liryki polskiej w latach okupacji oraz tradycji poezji narodowej.

K. Wyka wyznaczył poezji Baczyńskiego b. wysoką rangę, ukazując ją w aspekcie dynamicznym, stawaniu się, przemienności i wielonurtowości, podkreślając bogactwo wyobraźni młodego poety, różnorodność wersyfikacji, umiejętność operowania obrazem poetyckim. R. Matuszewski nawiązując do faktu, że Baczyński wyszedł z poetyki katastrofistów zastanawiał się nad miejscem jego poezji w nurcie rozwoju poezji polskiej. "Z perspektywy późniejszych przemian liryka Baczyńskiego - pisał - w swych szczytowych przejawach będąca na pewno zjawiskiem dużej miary, wydaje się ponad wszelką wątpliwość zjawiskiem zamykającym, a nie otwierającym pewną epokę w poezji". Inne stanowisko zajmował w swej recenzji L. M. Bartelski pisząc m. in.: "Wychodząc z poetyki przedwojennych katastrofistów umiał Baczyński przełamać ich postawę, poszerzyć skalę poetyckich doznań. Zarysowuje się u niego, szczególnie w drugim okresie, chęć ukazania czegoś więcej niż rozpacz, konieczność ujawnienia nowego humanizmu. /.../ Baczyński wyrażał tęsknoty swojego, tak okrutnie potrzaskanego pokolenia, roczników, na które spadł ciężar prowadzenia walki. I jeśli to nawet był gorzki obrachunek z historią, niepełny - gdyż nie mógł być przecież inny - to trzeba zrozumieć w jakich odbywał się warunkach /.../".

notat.

L. M. BARTELSKI: Ostatni z romantyków. "Nowa Kult.", nr 46. - Z. HIEROWSKI. "Tryb. rob.", nr 184. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 156. - Z. JASTRZĘBSKI: Spiew z pożogi. "Tyg. powsz.", nr 35. - R. MATUSZEWSKI. "Roczn. Liter." 1961 s. 18 - 20. - S. PIĘTAK. "Orka", nr 34. - W. SADKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 202. - E. SEMIL: Wspominam poetę. "Polityka", nr 35. - J. ZAGÓRSKI. "Kur. Pol.", nr 204.

CZERWIEC

2 Podpisanie umowy o współpracy między Związkiem Literatów Polskich i ^{Związkiem Pisarzy} Bułgarii. Umowa została podpisana w Warszawie.

136

4 Sto sześćdziesiąta rocznica śmierci Ignacego Krasickiego. W związku z rocznicą otwarta została na zamku w Lidzbarku na Warmii wystawa pt. Ignacy Krasicki i Wiek Oświecenia zorganizowana przez 6 muzeów warszawskich: Muzeum Historyczne, Muzeum Wojska Polskiego, Muzeum Ziemi, Muzeum Techniczne i Muzeum A. Mickiewicza. Na wystawie zgromadzono kilka tysięcy eksponatów.

adnot.

["Tryb.Ludu", nr 153,246.

137

5 Podpisanie polsko-kubańskiej umowy o współpracy w dziedzinie radio i telewizji. Umowa została podpisana w Warszawie, przewidywała wymianę audycji literackich, politycznych, muzycznych i dziecięcych oraz specjalnych programów z okazji świąt narodowych i ważnych wydarzeń z życia obu krajów, w zakresie audycji telewizyjnych przewidywano wymianę filmów.

138

6 Otwarcie wystawy pt. Współcześni artyści włoscy w hołdzie Dantemu w Muzeum A. Mickiewicza w Warszawie. Na wystawie zorganizowanej przez "Quadriennale Nazionale d'Arte di Roma" oraz włoskie Towarzystwo Dantego Alighieri zgromadzono 150 prac 32 artystów włoskich.

139

8 Wręczenie nagród za twórczość dla dzieci i młodzieży przyznanych przez Prezesa Rady Ministrów z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka. Nagrody

otrzymali: G. Morcinek za całokształt działalności pisarskiej dla młodzieży w związku z 70-leciem urodzin i 35-leciem pracy pisarskiej, J. Dziarnowska za powieść Gdy inni dziećmi są, J. Dorman za działalność artystyczną w dziedzinie teatru dziecięcego na Ziemiach Zachodnich, B. Zieleniec za pracę w zakresie ilustracji, J. Wasowski za dziesięć audycje radiowe, M. Milecki za wygłaszanie tekstów w audycjach radiowych, M. Kanińska za reżyserię i S. Aleksandrak za redagowanie czasopism dziecięcych.

140

8 N a g r o d y m. K r a k o w a otrzymali: prof. W. Taszycki za osiągnięcia naukowe, W. Machejek i M. Bromiński za całokształt twórczości literackiej, J. Kurczab za publicystykę o problematyce kulturalno-społecznej i L. Grzyb za działalność w dziedzinie upowszechniania kultury.

141

11 O s i e m d z i e s i ę c i o l e c i e ś m i e r c i F l o r i a n a C e y n o w y, działacza kaszubskiego i uczonego uczczono otwarciem Domu Kultury w jego rodzinnej wsi Sławoszynie (pow. Puck). Odsłonięcia tablicy pamiątkowej dokonał członek Biura Politycznego KC PZPR - Z. Kliszko.

142

11 - 25 I I I F e s t i w a l T e a t r ó w P o l s k i P ó ł n o c n e j w T o r u n i u. W festiwalu wzięły udział teatry z: Białegostoku, Bydgoszczy, Elbląga, Gdańska, Grudziądza, Koszalina, Olsztyna, Słupska, Szczecina i Torunia. Ogółem dano 20 przedstawień: Teatry Pomorskie (Bydgoszcz, Toruń) wystawiły sztuki: Tomasz Beckett czyli honor Boga J. Anouilha, Błękitny patrol Halla, Bar Wszystkich Świętych J. Broszkiewicza; Teatr im. S. Jaracza z Olsztyna wystawił: Kres wędrówki Sheriffa, Człowiek, który umarł młodo W. Rogowskiego oraz Noc cudów K. I. Gałczyńskiego; Bałtycki Teatr Dramatyczny (Koszalin - Słupsk)

przedstawił Łażnię W. Majakowskiego; Ludobójcę Jareckiego; Teatry Dramatyczne (Szczecin) wystawiły sztuki: Więźniowie z Altony J. P. Sartre'a, Opera za trzy grosze B. Brechta, Zemsta A. Fredry; Teatr "Wybrzeże" (Gdańsk) wystawił Wesele S. Wyspiańskiego, Braci Plauta i Indyka S. Mrożka; Teatr im. Węgierki (Białystok): Jegora Bułyczowa M. Gorkiego i Marie Stuart J. Słowackiego; Teatr Popularny z Grudziądza: Matkę K. Czapka i Ich czworo G. Zapolskiej; Gdańskie Studio Rapsodyczne - Wojnę i pokój L. Tołstoja w adaptacji ^{E.}(Piscatora). Teatr propozycji z Białegostoku przedstawił Kartotekę T. Rózewicza, a zespół bydgoski Szewców S. I. Witkiewicza.

← Jury w składzie: D. Czaplicki, J. P. Gawlik, Z. Greń, G. Hebanowski i J. Jasiński (przewodniczący) wytypowało do nagrody Ministra Kultury i Sztuki Teatr Polski w Bydgoszczy za przedstawienie sztuki Tomasz Beckett czyli honor Boga J. Anouilha, do nagrody przewodniczącego prezydium WRN w Bydgoszczy za najlepsze przedstawienie sztuki współczesnej Teatr im. W. Horzycy z Torunia za Bar Wszystkich Świętych J. Broszkiewicza. Nagrodę toruńskich zakładów pracy otrzymały Teatry Dramatyczne ze Szczecina, nagrodę "Panoramy Północy" i puchar przechodni Teatr "Wybrzeże" z Gdańska; wyróżnienie otrzymał Bałtycki Teatr Dramatyczny im. J. Słowackiego w Koszalinie. Ponadto przyznano szereg nagród indywidualnych za reżyserię i scenografię.

← 19 VI w ramach Festiwalu odbył się Festiwal Teatrów Lalkowych Polski Północnej.

← W czasie Festiwalu zorganizowano 5 wystaw.

← W październiku rozstrzygnięty został konkurs na najlepsze publikacje o III Festiwalu Teatrów Polski Północnej, zorganizowany przez Wydział Kultury Prezydium WRN w Bydgoszczy i redakcję "Gazety Pomorskiej". Nagrody otrzymali: I - J. P. Gawlik,

II - A. W. Kral, III - D. Czaplicki i H. Bieniewski.

notat.
 H. BIENIEWSKI. "Orka", nr 28. - D. CZAPLICKI. "Fakty i Myśli", nr 14. - J. P. GAWLIK. "Dialog", nr 8. - K. GÓRSKI. "Tyg. powsz.", nr 34, - J. W. KRAL. "Teatr", nr 15 s. 8 - 11.

143

11 - 26 Spotkania Teatralne w Rzeszowie. Festiwal odbył się z okazji Dni Rzeszowa. W festiwalu wzięło udział 9 teatrów wystawiając następujące sztuki: Teatr im. Siemaszkowej w Rzeszowie wystawił: Wieczór trzech króli W. Szekspira i Śmierć komiwojażera A. Millera; Teatr im. J. Słowackiego: Lillę Wenedę J. Słowackiego i Czajkę A. Czechowa; Teatr im. J. Osterwy w Lublinie: Archaniołowie nie grają w bilard D. Fo i Księżyc świeci nieszczęśliwym O'Neilha; Teatr im H. Modrzejewskiej z Krakowa: U kresu dnia O'Neilha i Śmierć gubernatora L. Kruczkowskiego; Teatr Rozmaitości z Krakowa: Czerwony Kapturek Szwarca, Jadzia wdowa Ruszkowskiego i Chata Wuja Toma E. Beecher Stowe; Teatr im. S. Żeromskiego z Kielc: Romanca o Yermie (F) Garci Lorci i Dwunastu gniewnych ludzi Rosego i Budjuhna; Teatr im. L. Solkiego z Tarnowa: Kartofel Acharda; Teatr Ludowy z Nowej Huty: Sen srebrny Salomei J. Słowackiego i Myszy i ludzie J. Steinbecka oraz W. Siemion: Malowana wieża.
 ← Przegład nie miał charakteru konkursu.

notat.
 A. WRÓBLEWSKI: Obraz Polski Południowej. "Teatr", nr 15 s. 11 - 13.

144

12 Powstanie Komitetu Badań nad Kulturą Współczesną PAN pod przewodnictwem profesora S. Żółkiewskiego. Na posiedzeniu plenarnym omówiono plan badań nad przeobrażeniami kulturalnymi zachodzącymi pod wpływem uprzemysłowienia w środowiskach wiejskich i miejskich.

145

12 - 13 Zjazd Pisarzy Ziemi Rzeszowskiej.

Zjazd odbył się w ramach obchodów Dni Rzeszowa i zgromadził pisarzy i naukowców pochodzących z Rzeszowszczyzny.

audnot. [S. CZERNIK: W Rzeszowszczyźnie. "Twórcz.", z. 9 s. 146 - 149. - J. PRZYBOS: Po zjeździe rzeszowskim. "Współcz.", nr 19.

146

13 O t w a r c i e w y s t a w y p t. R e w o l u c j a 1 9 0 5 - 1 9 0 7 w s a t y r z e p o l i t y c z n e j w Muzeum Lenina w Warszawie. Na wystawie pokazano m. in. kilkaset rysunków pochodzących z ówczesnych pism politycznych, wśród nich prace F. Kostrzewskiego, S. Kuczborskiego, W. Wojtkiewicza.

16 P l e n a r n e p o s i e d z e n i e Z a r z ą d u G ł ó w n e g o T o w a r z y s t w a W i e d z y P o w s z e c h n e j. Plenum powołało na prezesa profesora Cz. Bobrowskiego, sekretarzem został redaktor B. Milewicz.

147

148

20 F e s t i w a l p o l s k i c h s z t u k w s p ó ł c z e s n y c h w K r a k o w i e. Festiwal zorganizowany został w ramach obchodów Dni Krakowa. W czasie Festiwalu odbyły się przedstawienia następujących sztuk: Teatr im. J. Słowackiego z Krakowa pokazał Pierwszy dzień wolności L. Kruczkowskiego; Teatr Ludowy z Nowej Huty: Radość z odzyskanego śmietnika (adaptacja powieści J. Kaden-Bandrowskiego Generał Barcz); Teatr Stary im. H. Modrzejewskiej: Śmierć gubernatora L. Kruczkowskiego; Teatr im. S. Wyspiańskiego z Katowic: Wielki Bobby K. Gruszczyńskiego; Teatr Ziemi Opolskiej: Powrót Alcesty A. M. Swinarskiego; Państwowy Teatr Ludowy z Warszawy: W słońcu L. H. Morstina.

← Na zakończenie Festiwalu odbyła się konferencja poświęcona problemowi teatru współczesnego, zorganizowana z inicjatywy Wydziału Kultury Krakowskiej Rady Narodowej. Referaty wstępne wygłosili: Z. Greń, H. Vogler, W. Kubacki, K. Skuszanka i J. Broszkiewicz, w dyskusji zabierali głos m. in.: T. Kudliński, <http://rcin.org.pl>

W. Jarema, T. Hołuj, J. Maśliński, W. Natanson, J. Grotowski, M. Kramarski, J. Jasieński, F. Kuđuk. Wysunięto szereg konkretnych propozycji mających na celu: zmniejszenie ryzyka finansowego teatrów wystawiających nowe sztuki polskie, stworzenie warunków systematycznej współpracy teatrów z dramaturgami m. in. na zasadzie stypendiów, wydawanie utworów dramatycznych drukiem, wskrzeszenie warsztatów dramatycznych oraz powołanie do życia teatrów polskich prapremier.

notat.

[Druk referatów: H. VOGLER: Bohater i konflikt. "Teatr", nr 15. s. 18 - 19. - Z. GRÉN: Bohater powróci na scenę. "Teatr", nr 15 s. 19 - 20. - L. B.: Plan krakowski. "Teatr", nr 14 s. 22. - T. HOŁUJ. "Życie liter.", nr .

149

22 Piętnastolecie Państwowego Instytutu Wydawniczego. Z okazji jubileuszu otwarto wystawę dorobku wydawniczego PIW-u w sali Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki w Warszawie. Produkcja wydawnicza PIW-u wyrażała się liczbą 3 tys. tytułów w łącznym nakładzie 50 mil. egzemplarzy.

notat.

[b. "Twórcz.", z. 8 s. 178 - 179. - B. W. "Teatr", nr 13 s. 25.

150

23 Wystawa p.t. Na zawsze zjednoczone otwarta została w salach ređutowych Teatru Narodowego w Warszawie. Na wystawie pokazano książki i czasopisma dotyczące piśmiennictwa Ziem Zachodnich i Północnych z lat 1918 - 1960 w ilości 1300 tytułów w tym ok. 300 tytułów czasopism. Wystawa została zorganizowana przez Towarzystwo Rozwoju Ziem Zachodnich i Bibliotekę Uniwersytecką we Wrocławiu przy współudziale ośrodków polonijnych Chicago, Hollywood, Paryża i Londynu. Wystawa była poprzednio eksponowana we Wrocławiu, Szczecinie, Gdańsku,

Lublinie, Białymstoku. Z Warszawy na prośbę środowisk polonijnych została wysłana za granicę.

151

24 - 25 Sesja naukowa Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza w Przemyślu. W sesji zorganizowanej przez zarząd główny wzięli udział przedstawiciele placówek Towarzystwa. W czasie sesji wygłoszono następujące referaty: R. Pollak: Szczytowe osiągnięcia literatury staropolskiej; Z. Libera: Literatura polskiego Oświecenia; J. Krzyżanowski: Romantyzm polski; H. Markiewicz: Literatura okresu pozytywizmu w perspektywie polskiej i światowej; K. Wyka: Literatura polska lat 1890-1939 w kontekście europejskim.

W r. 1961 powstały następujące Oddziały Towarzystwa: 18 IV w Bydgoszczy /przewodniczący: J. Piechocki/, 22 IV w Zielonej Górze /przewodniczący: S. Kann^{ia}/, 23 IV w ~~Inowrocławiu~~ /przewodniczący: J. Konieczny/, 27 IV w Inowrocławiu /przewodniczący: J. Domański/,

27-29 X odbył się ogólnopolski zjazd delegatów oddziałów połączony z sesją jubileuszową z okazji 75-lecia istnienia Towarzystwa i wyborami do zarządu głównego. W wyniku wyborów skład zarządu pozostał w dotychczasowym zespole, dokooptowano: S. Rutkowskiego (dotychczasowego przewodniczącego Oddziału Siedleckiego) oraz M. Straszewską.

Informacje o sesji jubileuszowej zob. poz. 217/61

A. KOZŁOWSKI: Oddziały założone w latach 1960-1961. "Pam. liter." t.53: 1962 z.3 s.348. - R. WOJCIECHOWSKI: Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza w latach 1957-1961. "Pam. liter." t.53:1962 z.3 s.50-65.

152

25 Trzydziestolecie pracy literackiej i pięćdziesięciolecie urodzin Leopolda Lewina. Z okazji jubileuszu Lewin został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

153

- Czterdziestolecie Spółdzielni Wydawniczej "Książka i Wiedza". Wydawnictwo powstało w 1921 r. z przejętej przez KC KPRP księgarni "Książka". W 1948 r. połączone zostało z wydawnictwem "Wiedza". W ciągu 16 lat powojennych "Książka i Wiedza" wydała ponad 6 tys. tytułów. Obok wydawniczej, "Książka i Wiedza" prowadzi^{ła} działalność oświatową, m. in. za pomocą 10 bibliobusów rozprowadzających książki po gminach i powiatach. Z okazji jubileuszu w Muzeum Lenina w Warszawie została zorganizowana wystawa obrazująca dorobek wydawnictwa w latach 1921 - 1961. Wystawa obejmowała ponad 1500 tytułów książek z różnych dziedzin.

notat.

Ż. KORMANOWA: Pierwsze własne wydawnictwo. "Nowa Kult.", nr 49. - J. BURGİN: Wczoraj i dziś książki walczącej. "Nowa Kult." 1962 nr 10.

154

- Doroczną nagrodę literacką im. Mariusza Zaruskiego, ustanowioną przez Klub Marynistów Ligi Przyjaciół ~~Zołnierza~~ otrzymał K. Borchardt za książkę pt. Znaczy kapitan.

155

- Konkurs zamknięty na słuchowisko radiowe o tematyce współczesnej dla dzieci i młodzieży. Jury przyznało I nagrodę I. Jurgielewiczowej za słuchowisko Rozbita szyba, II nagrodę M. Leji za słuchowisko: Szafa profes-

sora Kronberga, III nagrodę J. Kierstowi za słuchowisko Parowóz. Ponadto przyznano trzy wyróżnienia: K. Sołonowicz-Olbrychtowej za słuchowisko Anioł Gabriel z Paryża, W. Chotomskiej za: Dziewczyna w wiśniowym sweterku i J. Chamiec za słuchowisko Romeo i Julia.

156

- Udział polskiej delegacji w IX Kongresie Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (L'Institut International de Théâtre) w Wiedniu. W skład delegacji wchodził: H. Auderska, B. Korzeniowski i J. Kosiński. W Kongresie brali udział delegaci 40 krajów.

157

- Mylne wzruszenia Mirona Białoszewskiego. Trzeci z kolei tomik wierszy młodego poety wzbudził wiele zastrzeżeń ze strony krytyki. Najbardziej pozytywnie oceniający wiersze Białoszewskiego J. Błoński określał jego eksperymenty jako próbę przemodelowania języka poetyckiego. "Jest tak - pisał - jakby Białoszewski chciał posługiwać się nie tyle słowami, ile mniejszymi cząsteczkami znaczeniowymi zawartymi w słowach: rozbija słowo na drobne elementy semantyczne i skleja je na nowo, oczywiście po przekształceniu, ponieważ taka właśnie operacja bądź rzuca światło na etymologię, bądź umożliwia umieszczenie metafory wewnątrz słowa". Krytyczniej ocenił tom J. Trznadel: "Wynalazek Białoszewskiego zademonstrowany w obecnym tomie, wydaje mi się właściwie nie możliwy do kontynuacji, nawet dla samego autora, gdyż osiągnął wyniki. W tym pewnie i jego wartość. Poezja nie polega na robieniu wytrychów, którymi wszystko da się otworzyć, lecz wciąż odmiennych kluczy". Na obronę Białoszewskiego przyznawano, że jego eksperymenty nie są snobistyczną spekulacją, ale wynikiem

szczyrych wysiłków poetyckich. "Ta ryzykowna ekspozycja mozolnego borykania się ze słowem,» przewrotnej nieporadności«, jest napewno jakąś cząstką autentycznej, niezafałszowanej indywidualności autora, który debiutem swoim zdobył sobie pewien kredyt wśród krytyków i entuzjastów poetyckiego eksperymentu. Być może, iż jego obecne poszukiwania wiodą w ślepy zaułek, niemniej - nawet irytując - nie pozostawiają nas obojętnymi" - pisał R. Matuszewski.

B. BIERNACKA. "Nowe Książki", nr 17 s. 1047 - 1048. -
anot. J. BŁOŃSKI: Liryka Białoszewskiego. "Życie liter.", nr 39. -
 R. MATUSZEWSKI. "Roczn. liter." 1961 s. 33 - 34. - J. TRZNADEL:
Mim współczesnej poezji. "Współczesność", nr 20.

158

- Szkice o Szekspirze Jana Kotta. Tom składa się z dwu części, pierwsza Z lektury zawiera rozprawy: Królowie; "Hamlet" Wyspiańskiego; Troilus i Kresyda zadziwiający i współcześni; "Makbet" albo Zараżeni śmiercią; "Król Lear" czyli Końcówka; Niech Rzym utonie w Tybrze; "Koriolan" czyli O sprzecznościach szekspirowskich; Pałeczka Prospera; druga część: Z widowni - 14 recenzji z przedstawień szekspirowskich. Książka Kotta zgodnie uznana została za jedno z najwybitniejszych osiągnięć krytycznych 1961 r., odznaczające się wysokimi wartościami twórczej myśli krytycznej, śmiałością koncepcji oraz atrakcyjnością współczesnego odczytania dzieł Szekspira. Szekspir Kotta - to jak pisała A. Lisiecka: "Szekspir odczytany na nowo przez pryzmat doświadczeń naszej epoki, jako historia współczesnych dramatów władzy i namiętności, jako kronika ślepych i nierozumnych wyroków losu, jako zaprzeczenia sensu ludzkiego działania, jako bezsilny protest przeciw okrucieństwu i nielogiczności dziejów. /.../ Kott interpretuje Szekspira etycystycznie i eschatologicznie. Szuka u niego odpowiedzi na pytania ostateczne: o sens dobra i zła, o logikę zdarzeń i moral-

ność historii, o wybór wartości i wartość wyboru /.../. To Szekspir naprawdę współczesny, pełen sprzeczności, budzący niepokój, angażujący się we wszystkie namiętności i konflikty współczesnego człowieka". Inni krytycy podkreślali walory naukowe metody krytycznej Kotta, powiązanie z współczesnymi kierunkami filozoficznymi (S. Sinko), historycyzm (P. Beylin) oraz oparcie na praktycznej podstawie doświadczeń krytyka teatralnego (S. Treugutt). Wszyscy przyznawali książce nieprzeciętne walory stylistyczno-literackie. "Mamy więc tu niewątpliwie do czynienia nie tylko z ambitną, ale i z urzekającą pisarsko oraz intelektualnie realizacją tego, co Kott postulował w dyskusji o krytyce: z krytyką pojętą jako samodzielny twór artystyczny, jako rzeczywista literatura piękna, w której intelekt współgra z wyobraźnią, tworząc dzieło angażujące czytelnika w stopniu nie mniejszym niż oparta przecie przede wszystkim na propozycjach intelektualnych proza współczesna" - stwierdzał R. Matuszewski.

notatki.

P. BEYLIN. "Prz. kult.", nr 36. - Z. GREŃ. "Życie liter.", nr 36. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 239. - A. LISIECKA: Wielki mechanizm. "Nowa Kult.", nr 32. - Z. ŁAPIŃSKI. "Tyg. powsz.", nr 44. - R. MATUSZEWSKI. "Roczn. liter." 1961 s. 127 - 129. - A. MIĘDZYRZECKI. "Świat", nr 43. - G. SINKO: Szekspir żywy i zaskakujący. "Nowe Książki", nr 17 s 1027 - 1029. - S. TREUGUTT. "Twórcz.", z. 12 s 93 - 98.

- U t w o r y w y b r a n e I z a a k a B a b l a.

Książka opatrzona wstępem J. Pomianowskiego zawiera 30 opowiadań, fragment pamiętnika pt. Ze wspomnień oraz sztukę Zmierzech, w przekładach: M. Binoma, Z. Fedeckiego, S. Pollaka, J. Pomianowskiego, K. Pomorskiej, M. Toporowskiego i W. Woroszyłskie-

go. Książka, której dwa wydania ukazały się w 1961 r. stała się jednym z bestsellerów. Opowiadania Babla niemal nieznanne na gruncie polskim wzbudziły szerokie zainteresowanie krytyki i czytelników. "Pisarstwo Babla - pisał m. in. J. Kott - wytrzymuje porównanie z największymi z wielkiej generacji pisarzy amerykańskich. Ma niepowtarzalne przemieszanie rzeczowości, konkretności, obserwacji, suchości i cierpkości z naszym liryzmem, groteską, wściekłością wizji, apokaliptycznością. Jest współczesne w zgęszczeniu wszystkich środków, w działaniu zasad kontrastu i niespoistości. Po czterdziestu latach artystyczne prekursorstwo Babla jest zdumiewające." Na marginesie przekładu utworów Babla wywiązała się interesująca dyskusja, której temat stanowił problem zasad przekładu artystycznego i praw tłumacza do indywidualnej transpozycji przekładowego tekstu. W dyskusji wzięli m. in. udział: Z. Kwiecińska, W. Kopaliński, A. Sandauer, S. Pollak, J. N. Miller.

notat.

H. BEREZA. "Orka", nr 38. - J. GOŚLICKI: Komentarz do Babla. "Życie liter.", nr 45. - J. Kott: Babel. "Prz. kult.", nr 44. - Z. KWIECIŃSKA: W latach młodości władzy radzieckiej. "Tryb. Ludu", nr 251. (Polem.: W. KOPALIŃSKI. "Życie Warsz.", nr 245. - A. SANDAUER: O Bablu, jego tłumaczach i krytykach. "Życie Warsz.", nr 265. - Z. KWIECIŃSKA: Czytać czy omokać. "Tryb. Ludu", nr 291. - S. POLLAK: Jeszcze wokół Babla. "Polit.", nr 45. - Z. KWIECIŃSKA. "Nowa Kult.", nr 49. - J. N. MILLER: Wkraczam w spór. "Nowa Kult.", nr 51). - K. W. OLSZEWSKI. "Kierunki", nr 44. - A. RUDNICKI: Niebieskie kartki. "Świat", nr 46. - Z. STAROWIEYSKA-MORSTINOWA. "Tyg. powsz.", nr 40. - R. ŚLIWOWSKI. "Twórcz.", nr 12.

LIPIEC

161

104

2 P o l s k i e e c h a z g o n u E r n e s t a H e m i n g -
w a y a. Prasa literacka uczciła szeregiem artykułów zmarłego ^{tragicznie}
w dniu 2 VII amerykańskiego pisarza. Ukazały się m. in. artykuły:
G. Blocker (w tłum. Z. Lichniaka). "Kierunki", nr 30; A. Braun.
"Polityka", nr 34; J. Herbst: Hemingway w Madrycie, (tłum. L. E.).
"Życie literackie", nr 29; P. Hertz. "Nowa Kultura", nr 28; Z.
Łapiński. "Tygodnik Powszechny", nr 31; W. Maciąg: Ostatni pisarz
epoki heroizmu, "Życie literackie", nr 29; C. Marzani: Requiem
dla Amerykanina, "Nowa Kultura", nr 30; G. Stein: Hemingway w
Paryżu, "Życie literackie", nr 35; H. Vogler: Trzy dni, czyli wie-
czność, "Życie literackie", nr 29; B. Zieliński. "Przegląd Kultu-
ralny", nr 28; A. Ziemiński: W cień drzew, "Życie Warszawy", nr
159.

Ponadto prasa drukowała wiele opowiadań i fragmentów prozy
E. Hemingwaya. Osobno, w 1961 roku, ukazało się trzecie wydanie
powieści Komu bije dzwon oraz pierwsze wydania książek Rogi byka
i inne opowiadania i Za rzekę w cień drzew - wszystkie w prze-
kładzie B. Zielińskiego.

10 VII Polskie Radio rozpoczęło nadawanie powieści Komu bije
dzwon w cyklu odcinków.

161

3 D z i e s i ą t a r o c z n i c a ś m i e r c i T a d e u -
s z a B o r o w s k i e g o. W prasie literackiej ukazały się
artykuły poświęcone pisarzowi, m. in.: L. Bartelski. "Nowa Kultu-
ra", nr 31; G. Lasota: Krzyk sprzed lat, "Przegląd Kulturalny",
nr 28; F. Małek: W 10-lecie śmierci T. Borowskiego, "Twórczość",

nr 8 s. 51 - 73; A. Rudnicki: Śmierć w lipcu 1951. "Nowa Kultura", nr 31; B. Wojdowski: Borowski. Haftling 119198. "Współczesność", nr 13 - 14. 162/61

4 Konkurs na współczesną sztukę teatralną, ogłoszony przez Wydział Kultury Prezydium Rady Narodowej miasta Krakowa, został rozstrzygnięty. Jury w składzie: H. Vogler (przewodniczący), M. Kościółkowska, K. Skuszan-ka, Z. Greń, po rozpatrzeniu 144 nadesłanych utworów, nie przyznało I nagrody. Dalsze nagrody otrzymali:
II (dwie równorzędne po 15 tys. zł) J. Broszkiewicz: Skandal w Heilbergu i S. Fleszarowa-Muskat: Dom na górze,
III (dwie równorzędne po 8 tys. zł) Z. Nienacki: Termitiera i E. Pietryk: Dziesiątka. 163/61

4 Dwudziesta rocznica śmierci Tadeusza Boya-Żeleńskiego. Z okazji rocznicy ukazał się specjalny (40) numer "Listów Teatru Polskiego", zawierający obok dokumentów i wspomnień o Boyu-Żeleńskim, szkice krytyczne S. W. Balickiego, J. Kotta i A. Stawara. Liczne artykuły ukazały się również w ^{innych czasopiśmie} ~~innych czasopiśmie~~, m. in.: E. Csató: Boy pisarz dla młodzieży. "Teatr", nr 15; J. G. /J. Goślicki/: T. Boy-Żeleński - działalność publicystyczna i krytyczna. "Życie Literackie", nr 41; J. Z. J. /J. Z. Jakubowski/. "Polonistyka", nr 5; L. Kupisz: Boya Żeleńskiego romans z Francją. "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego", nr 20 s. 153 - 177 i nadb.; M. Rudnicki: T. Boy-Żeleński we Lwowie. 1939 - 1941. Tłum. J. Szymak. "Życie literackie", nr 16; M. Rudnicki: Zachwiany ideał. Tłum. K. A. J. /K. A. Jaworski/. "Kamena", nr 13/14; A. Wirth. "Nowa Kultura", nr 30; S. Żeleński: Wspomnienie o Boyu. "Teatr", nr 15.

15 IX przy ulicy Smolnej nr 11 ^{w Warszawie} odsłonięto tablicę pamiątkową w domu, w którym T. Boy-Żeleński mieszkał i pracował w latach 1922 - 1936. 164/61

14 Konkurs na powieść, ogłoszony przez Instytut Wydawniczy "Pax", został rozstrzygnięty, Jury w składzie: Z. Lichniak (przewodniczący), J. Dobraczyński, H. Frączek, M. J. Kononowicz, M. Kurzyna, A. Łaszowski, W. Jambrzycki, po rozpatrzeniu 250 nadesłanych prac, przyznało następujące nagrody:

I (15 tys. zł) autor ^{orki} występujący ^{emu} pod godłem Pax Dei za powieść Nad rzekami Babilonu.

II (10 tys. zł) Z. T. Kuthan (Warszawa): Wspólne mieszkanie.

III (5 tys. zł) S. Naskręcki (Zbąszyn): Listy sędziego. 165/61

15 Ustawa o rozwoju oświaty i wychowania została uchwalona przez sejm PRL. Ustawa regulowała wszelkie sprawy dotyczące działalności placówek szkolnictwa i wychowania, głosiła m. in.:

"Szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze wychowują w duchu socjalistycznej moralności i socjalistycznych zasad współżycia społecznego, w duchu umiłowania Ojczyzny, pokoju, wolności, sprawiedliwości społecznej i braterstwa z ludźmi pracy, poszanowania mienia narodowego, przygotowują do czynnego udziału w rozwoju państwa, jego gospodarki i kultury.

Szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze są instytucjami świeckimi. Całokształt nauczania i wychowania w tych instytucjach ma charakter świecki.

Nauka w szkołach jest bezpłatna."

Dyskusja nad ustawą zob. poz. 67/61.

Pełny tekst Ustawy zob. "Dz. U.", nr 32 poz. 160.

- przed 16 Nagrodę Województwa Łódzkiego w dziedzinie literatury otrzymał Grzegorz Timofiejew i Leon Gomolicki za całokształt pracy literackiej. 167/61
- 17 Nagrodę Wielkopolski w dziedzinie literatury otrzymał Eugeniusz Paukšta za całokształt twórczości. Nagrodę za działalność w dziedzinie upowszechnienia literatury przyznano zespołowi redakcyjnemu Wydawnictwa Poznańskiego. 168/61
- 22 Nagrodę miasta Lublina w dziedzinie literatury przyznano Zygmuntovi Mikulskiemu i Stefanowi Ziemiickiemu. 169/61
- 22 Nagrodę miasta Rzeszowa w dziedzinie literatury została przyznana Janowi Wiktorowi, Julianowi Przybosiovi i Romanowi Turkowi za twórczość związaną z ziemią rzeszowską. 170/61
- 22 Nagrodę miasta Gdyni w dziedzinie literatury otrzymała Róża Ostrowska. 171/61
- 22 Nagrody miasta Szczecina w dziedzinie literatury otrzymali: nagrodę III stopnia M. R. N. Szczecina - I. G. Kamiński, nagrodę WRN w Szczecinie (8 tys. zł) Czesław Kuriata za tomik poezji: Niebo sniwane z ziemią, który był debiutem książkowym poety. 172/61
- 23 Zmarł w Dinarde we Francji Józef Andrzej Teslar (ur. 1889), poeta, tłumacz, autor podręczników języka polskiego dla Francuzów i Anglików. (Dane bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. 3 s. 346 - 351).
 P. GRZEGORCZYK. "Roczn. liter." s. 532 - 3. - "Roczn. PTN" s. 27 - 29. 173/61

przed 20 Ośrodek muzealny imienia Stefana

Ż e r o m s k i e g o powstał w latarni morskiej na Rozewiu.

174/61

- Studium przedmiotu Zbigniewa Herberta - tom poezji uznany został za "najciekawszą i najdoskonalszą - obok zbiorów Różewicza - pozycję poetycką /.../ roku". (R. Matuszewski. "Rocznik Literacki" 1961). Recenzenci wskazywali na dojrzałość artystyczną i intelektualną poezji Herberta związanej silnie ze współczesnością: "twórczość ta - pozostając w rzeczowym kontakcie z aktualnym wysiłkiem poezji francuskiej i anglosaskiej - obrócona jest przede wszystkim ku własnemu miejscu we własnym czasie. Jej osadzenie w rzeczywistości lat wyraźne jest i konkretne". (A. Międzyrzecki). J. J. Lipski zwrócił uwagę na wartości humanistyczne wierszy Herberta, wyrażające się w związkach z kulturą klasyczną, w przedstawianiu świata "podlegającego ocenom moralnym" i w patriotycznym zaangażowaniu w losy narodu: oraz "uniwersalistyczny" postawie moralnej "poszukiwanie definicji epoki poprzez poetyckie drażnienie problemu władzy i jednostki uwikłanej w historię." Podkreślano, iż Herbert jest poetą, który może zdobyć szeroki krąg czytelników o różnych gustach literackich: "Silna więź ze światem wartości wyrosłych z kultury grecko-rzymskiej zapewnia mu zrozumienie i sympatię wśród pokoleń starszych. Współczesna technika poetycka, zainteresowanie dla nowych prądów w sztuce zapewniają mu uznanie wśród młodych." (J. Kwiatkowski).

J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 304/306. - J. KWIATKOWSKI: Zbawienie przez prostotę. "Życie liter.", nr 46. - Z. ŁAPIŃSKI: Próba współczesności. "Tyg. powsz.", nr 45. - R. MATUSZEWSKI: Mit i doświadczenie. "Prz. kult.", nr 49. - R. MATUSZEWSKI. "Roczn. liter." s. 31 - 33. - J. J. LIPSKI: Między historią a arkadią wyobraźni. "Twórcz." 1962 nr 1 s. 111 - 114.

A. MIĘDZYRZECKI: Los nowych form. „Nowe Książki” 1962

nr 2 .- J. PROKOP: Rozmowy z Cezarem. „Więź” 1962 nr 3 s. 148-150.

175/61

- Tren Bohdana Czeszki. Opowiadania przedstawiające jeden z epizodów ostatniej wojny, wywołało wśród krytyków polemiki dotyczące interpretacji ideowej utworu i oceny jego wartości artystycznej. Zdaniem recenzenta „Trybuny Ludu”, Czeszko opisując ostatnie chwile wojny: „Pomija, a raczej przekreśla fakt, że w tych dniach rozstrzygnęły się losy współczesności / ... /. Rachunek moralny Czeszki / ... / nie ma w istocie pokrycia. Nie może go mieć, gdyż jest z założenia ahistoryczny, wpisuje bowiem autor w sytuacje powojenne późniejsze znaczenie, z ostatnich lat pochodzące rozczarowania, zwątpienia i zawody ideowe - nie bacząc, że kłócą się one z najcenniejszym doświadczeniem wyniesionym z dramatycznych doświadczeń walki z faszyzmem / ... /.” (W. Sadkowski). A. Lam dostrzegał w utworze niekonsekwencje, które zaważyły na jasności sensu opowiadania. A więc: „antyheroiczna wymowa Trenu została osłabiona przez wybór operacji pozbawionej strategicznego sensu, a ponadto „Autor nie umiał się zdecydować, ani na prawidłowości w wielkim stylu, jak w tragedii antycznej, ani na protest jak w literaturze demaskatorskiej”. (A. Lam). Przeciwwstawiał się tym interpretacjom M. Pieczyński, który proponował odczytanie Trenu jako utworu zawierającego egzystencjalistyczną tezę zachowania możliwości wyboru, nawet w warunkach wojny. Wielu recenzentów (S. Zieliński, B. Hamerliński, G. Lasota, J. Goślicki) podkreślało, iż Tren Czeszki wnoszą do literatury nowe prawdy o wojnie i wojennym pokoleniu. H. Bereza wskazywał na niedostrzegany przez krytyków patos i wzniosłość z jaką zostali przedstawieni bohaterowie wojny: „Takiego hymnu na cześć wspólnoty ludzi w aktywnym dzia-

łaniu i tworzeniu można szukać ze świecą w rękach w literaturze dzisiejszej. Nadużyte zostały już wszelkie słowa i wszelkie obrazy. Z takich motywów dziś powstają kicze. Czeszce udało się, słowa jego hymnu brzmią szlachetnie i godnie, tak szlachetnie i godnie, że nie czują tego ci, których zdemoralizowała pstrokacizna i tandetność słów, do których potrafi się odwołać nawet błazen cyrkowy." Bronił Czeszki przed zarzutami recenzentów również S. Żółkiewski, pisząc: „Krytyka stawiała mu zarzuty ideologiczne. Pomawiała o niezrozumienie sensu i konieczności wojny sprawiedliwej. Zarzucała aurę rozpacz. Ależ autor właśnie dlatego bierze na siebie największe ryzyko ideowe i artystyczne, że rozumie ten sens i konieczności /.../. Właśnie z punktu widzenia kryteriów sensu, słuszności moralnej, doniosłości społecznej zmagani wywoleńczych okazuje się absurd, krzywda moralna, jałowości wyboru śmiertelnej kuli, która kończy jedno życie, oszczędza drugie /.../. Nieludzkie okrucieństwo wojny polega na tym, że wzmaga do maksimum to przeciwieństwo losu historycznego i jednostkowego. /.../ Dlatego metafora marszu kompanii ku swemu przeznaczeniu jest wielką metaforą życia ludzkiego.”

Utwór został odznaczony II nagrodą na konkursie Wydawnictwa MON.
zob. poz. •

A. HAMERLINSKI: Nad nowymi książkami B. Czeszki. „Tyg. kult.”, nr 48.- A. IAM: Lament na koturnach. „Widnokreśli”, nr 12 s. 27 - 30.- G. IASOTA: Marsz. „Prz.kult.”, nr 43.- M. PIECZYNSKI : B. Czeszki próba antyepopei. „Nowa Kult.”, nr 46.- W. SADKOWSKI: Nadzy i martwi B. Czeszki. „Tryb. Ludu”, nr 277 .- S. ZIELINSKI: „Nowe Książki”, nr 19.- S. ŻÓŁKIEWSKI. „~~Roczn.~~ liter.”, s. 81-82.- H. BEREZA. „Pol. Perspect.”, 1962 nr 1 s. 87-88 oraz „Twórcz.” 1962 z. 2 s. 112-115.- W. ADAMIECKI: Scieżka obok dróg chwały. „Walka Młodych” 1962 nr 10.- J. GOŚLICKI: Requiem dla zwycięzcy. „Życie liter.” 1962 nr 8

SIERPIEŃ

2 Zmarł w Krakowie Józef Bierniasz (ur. 1892), członek ZLP, autor powieści i książek podróżniczych. (Dane bio- bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. 1 s. 194 - 196).

W. BODNICKI: Puścizna literacka J. Bierniasza. "Życie liter.", nr 37. - S. DZIKI. "Dz. pol.", nr 183.

177/61

4 Warszawski przegląd przedstawił wyróżnionych na festiwalach terenowych rozpoczął się występami Teatru Bałtyckiego z Koszalina, który zaprezentował Łażnię W. Majakowskiego i Poskromienie złośnicy W. Szekspira (przedstawienie transmitowane przez telewizję).

25 IX rozpoczął występy Teatr Śląski im. Wyspiańskiego z Katowic, który wystawił Tomasz Beckett czyli Honor Boga J. Anouilha i Śmierć gubernatora L. Kruczkowskiego.

178/61

4 - 30 Konstanty Paustowski w Polsce. Pisarz rosyjski przybył na zaproszenie ZLP i wziął udział w spotkaniach z literatami i czytelnikami w wielu miastach Polski. Jego utwory w przekładach na język polski do roku 1961 osiągnęły 600 tys. nakładu.

M. WARNEŃSKA: Rozmowa z K. Paustowskim. "Tryb. Ludu", nr 213.

179/61

5 Zmarł w Paryżu Andrzej Stawar (ur. 1901), krytyk literacki i publicysta. (Dane bio- bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. 3 s. 211 - 213).

Pogrzeb A. Stawara odbył się po sprowadzeniu zwłok z Francji

14 VIII na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

G. LASOTA: A. Stawar - krytyk konsekwentny. "Prz. kult.", nr 36. - R. MATUSZEWSKI: Dzieło krytyczne A. Stawara. "Życie Warsz.", nr 206. - E. SZONERT: Podzwonne wielkiemu krytykowi. "Kierunki", nr 38. - M. WARNEŃSKA: Wspomnienie o A. Stawarze. "Tryb. Ludu", nr 221. 180/61

11 Zmarł w Warszawie Kazimierz Pollack (ur. 1882) dziennikarz i publicysta, współpracownik m. in. "Gazety Warszawskiej", "Kurieru Warszawskiego", "Kurieru Porannego", "Robotnika", po roku 1945 współredaktor "Rzeczypospolitej" i redaktor przeglądu prasy w Polskim Radiu.

(Dane bibliograficzne podaje: K. Krępkowski. "Prasa polska", nr 9 s. 27-28). 181/61

przed 13 Ukazał się poświęcony literaturze Młodej Polski numer "Pamiętnika Literackiego" (z. 2). Zeszyt zawierał m. in. prace K. Wyki: Stulecie pokolenia Młodej Polski, A. Łempickiej: Problemy „Wyzwolenia”, Cz. Zgorzelskiego: Z dziejów polskiej ballady poromantycznej. W dziale materiałów przynosi bogaty zbiór wrocławskiej korespondencji J. Kasprowicza (1885 - 1888) przygotowany do druku przez T. Mikulskiego i opatrzony komentarzem Z. Sypulanki. 182/61

20 Polemika w sprawie wydania Dzieł Cypriana Kamila Norwida toczyła się na łamach "Życia Literackiego" między J. Błońskim, a J. W. Gomulickim. J. Błoński, w artykule W sprawie Norwida wskazywał na brak utworów tego poety na rynku księgarskim, a co za tym idzie, brak znajomości jego dorobku wśród mas czytelniczych. Zdaniem krytyka sytuację tę pogarszało wieloletnie opóźnienie wydania Dzieł Norwida w wydawnictwie PIW. Błoński domagał się utworzenia komitetu redakcyjnego Dzieł, pisząc, iż przygotowujący edycję J. W. Gomulicki: "wyżej

0/61 113

stawia osobisty ideał naukowego edytorstwa niż dobro Norwida, swoje własne zadowolenie niż społeczny pożytek." Odpowiadając Błońskiemu, J. W. Gomulicki wskazał na inne przyczyny słabej znajomości Norwida wśród czytelników, a mianowicie: marginesowe traktowanie jego twórczości w programach szkolnych, wieloletnie pomijanie w planach naukowych IBL (sesja norwidowska odbyła się dopiero w 1958 r.), brak wydań wyborów poezji nawet w Bibliotece Narodowej oraz obojętność instytucji kulturalnych ~~wła~~ prac edytorskich J. W. Gomulickiego. Ponadto Gomulicki podał wykaz swoich prac związanych z popularyzacją poezji Norwida oraz wyjaśnił, iż materiały zebrane przez Z. Przesmyckiego są w dyspozycji Biblioteki Narodowej w Warszawie, wobec czego droga do edytorstwa pism Norwida dla innych naukowców pozostaje otwarta.

Podejmując polemikę J. Błoński ponowił postulat utworzenia komitetu redakcyjnego, stwierdził niemożliwość wydania dużego wyboru pism Norwida w innym wydawnictwie, dopóki opcję ma PIW oraz powtórzył poprzednie zarzuty stawiane J. W. Gomulickiemu.

W "Życiu Literackim" ukazała się notatka PIW-u wyjaśniająca, iż do końca roku 1964 ukaże się czterotomowe wydanie pism Norwida bez aparatu filologicznego, w roku 1962 ^{zostanie wydane} ~~zostanie wydane~~ Vademecum jako 1 tom 12 tomowego wydania Dzieł a ponadto wybory poezji i nowel.

J. BŁOŃSKI: W sprawie Norwida. "Życie liter.", nr 34. -
J. W. GOMULICKI: Sprawa Norwida. (W 140 rocznicę urodzin), "Życie liter.", nr 40. - J. BŁOŃSKI. "Życie liter.", nr 40. - PIW o wydaniu Norwida. "Życie liter.", nr 37.

183/61

20 Pięćsetny numer (34) "Życia Literackiego". Po dziesięciu latach istnienia pisma Redakcja następująco podsumowywała wyniki jego działalności: "Z naszej obecności w Krakowie wynika pierwszy, najbliższy obowiązek i zainteresowanie:

środowiskiem krakowskim, sztukami pięknymi i ich rozwojem, sytuacją twórców wreszcie. Przez nasze łamy przesunęły się nieomal wszystkie - bliskie nam ideowo - nazwiska pisarzy i artystów, niektóre z nich zespoliły się z profilem pisma, stały się jego bogactwem i ozdobą. Staraliśmy się także wykłaniać nowe siły literatury. Nie każdy dziś pamięta, że takie zjawiska jak - przykładowo - w poezji Czyż, Harasymowicz i Poświatowska, a w prozie Kijowski, Kleczkowska, Paczowska, Stanuch i Stoberski wyprowadziły swój rodowód z łamów «Życia Literackiego» .

Trwały równocześnie nasze związki z literaturą ogólnopolską. /.../ Redakcja zainicjowała również szereg numerów specjalnych poświęconych środowiskom twórczym. /.../. Zaświadczeniem związków ogólnopolskich pisma były także doroczne nagrody «Życia Literackiego»

W lutym z okazji 10 rocznicy powstania tygodnika zespół redakcyjny otrzymał wiele gratulacji z kraju i zagranicy m. in. od ministra Kultury i Sztuki T. Galińskiego, kierownika Wydziału Kultury KC PZPR W. Kraśki oraz od Biura Prasy KC PZPR.

184/61

[The following text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a list of names and titles, possibly related to the awards mentioned in the text above.]

2/61 115

- Grupa pisarzy radzieckich w Polsce. W sierpniu przebywali w Polsce i uczestniczyli w spotkaniach z literatami i czytelnikami: T. Motylewa, W. Szklowski, L. Sławin, A. Gładilin, A. Gromowa, J. Mirska, M. Lewina.

185/61

- Boski Juliusz Jacka Bocheńskiego - zbeletryzowany esej historyczny. Uogólnienie wskazywanych przez krytykę wartości książki zawierała wypowiedź S. Żółkiewskiego, który pisał: "Szczupła książka Bocheńskiego jest naładowana problematyką. Ideowo stanowi ona potwierdzenie współczesnej, postępowej myśli, broniącej sensu moralnych wartości w historii, rozumu, humanizmu, przekonania o poznawalności świata, dziejów i człowieka, wiary, że na świecie i w dziejach są siły, z którymi człowiek może walczyć zmieniając bieg rzeczy ludzkich rękoma, mając prawo i zdolność sądu w imię wolności i godności ludzkiej". Opinie recenzentów nie były jednolite. Na brak ~~nie~~wyjaśnienia politycznych, społecznych i gospodarczych przyczyn sukcesów Cezara wskazywali E. Bryll i W. Maciąg (ten ostatni nie czynił z tego Bocheńskiego zarzutu). Polemikę z tymi ocenami podjął Z. Żabicki, stwierdzając, iż odpowiedź na nierozwiązane kwestie należy do historyków. Wskazywał ^{ten}na wysoką wartość biografistyczno-historycznej prozy Bocheńskiego na tle tego rodzaju twórczości pisząc: "od dawna nie było w naszej prozie książki napisanej tak czysto: kronikarskiej a przecież współczesnej, ukazującej podszewkę różnych wydarzeń, a przecież nie płasko «demaskatorskiej» . Bocheński nie zagląda pod łóżka, nie zanudza nas opisami świątyn, nie pieści fałdów każdej tuniki i togi. Jest daleki od obyczajowego głądziarstwa w stylu tuzinkowej biografistyki francuskiej /.../"

| S. GROCHOWIAK: Boskie narodzenie. "Współcz.", nr 24 . -

3/61 116

J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 304/306. - A. KAMIENSKA. "Orka", nr 50. - Z. KWIECINSKA: Łysy pan w todze. "Nowa Kult.", nr 47. - A. LISIECKA: Boski Cezar. "Nowa Kult.", nr 50. - A. MIĘDZYRZECKI. "Świat", nr 47. - E. WIPSZYCKA. "Nowe książki", nr 24. - S. ŻÓŁKIEWSKI. "Roczn. liter." s. 67 - 68. - E. BRYLL: Bóg czy polityk. "Współcz." 1962 nr 5. - W. MACIĄG: Tajemnica boskości. "Twórcz." 1962 nr 1 s. 118 - 121. - Z. ŻABICKI: Do krytyki "Boskiego Juliusza" - głosy. "Życie liter." 1962 nr 11.

186/61

- Góry nad czarnym morzem Wilhelma Macha. ^{książka została} Powieść ~~była~~ uznana za udaną próbę unowocześnienia techniki powieściowej. Naczelnym zadaniem powieści była próba uchwycenia zmienności świata, myśli i uczuć oraz analiza sposobu przetwarzania i odzwierciedlania ludzkich przeżyć przez literaturę. Jak pisał S. Żółkiewski powieść stanowiła odpowiedź "na kapitalne pytanie, czy można dziś być jeszcze realistą za cenę rewizji tradycyjnych konwencji realizmu, za cenę ich konfrontacji ze współczesną wiedzą o człowieku i społeczeństwie. Za cenę ograniczeń nawiązania fabularnych i ograniczeń wszystkich pochodnych tej konwencji". Większość recenzentów analizowała sposoby i wyniki powieściowej realizacji tych problemów. W. Mach wypowiadając się w dyskusji zorganizowanej przez "Współczesność", polemizował z tymi krytykami (A. Kijowski, J. Adamski), którzy interpretowali jego utwór jako antypowieść: "Góry jest to książka o ludziach i o czasach - to jest książka historyczna, ma konkretną warstwę treściową, obyczajowo-społeczną, ale ponieważ jest to zarazem powieść o powieści, więc siłą rzeczy momenty formalne musiały być wyeksponowane."

| H. BEREZA: Powieść syntetyczna W. Macha. "Nowe książki", nr

61 114

23. - A. KIJOWSKI: Etap tortur. "Prz. kult.", nr 50. - S. LICHAN'SKI. "Orka", nr 50. - W. SADKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 350. - M. WYKA: Kwadratura koła w prozie. "Życie liter.", nr 52. - S. ŻÓŁKIEWSKI. "Roczn. liter.", s. 58 - 62. - J. ADAMSKI. "Nowa Kult." 1962 nr 7. - A. BUKOWSKA: Eksperyment W. Macha. "Współcz." 1962 nr 1. - J. ROGOZIŃSKI: Proza duża i mała. "Twórcz." 1962 nr 4 s. 131 - 134. - Rozmowa o powieści W. Macha. (J. Adamski, A. Bukowska, E. Kabate, J. Lenart, W. Mach, R. Matuszewski, M. Nowakowski). "Współcz." 1962 nr 4. 187/6

Imię własne opowiadania Juliana Strykowskiego spotkały się z dużym zainteresowaniem i uznaniem krytyki. Podkreślano, iż wszystkie opowiadania temu stanowią spójną całość zawierającą analizę ludzkich przeżyć i postaw. „Dla pisarza istotny jest sam fakt wyboru - pisał Z. Żabicki - afirmacja pewnych wartości; dokonując jej potwierdzamy jednocześnie samych siebie, zdobywamy imię własne. Przeciwstawiamy przekonania o sensowności ludzkich działań tym wszystkim, którzy głoszą fatalny kryzys humanizmu i wieszczą nastanie królestwa chaosu”. Wiele uwagi poświęcono w recenzjach nie tylko wysokim wartościom humanistycznym i moralnym prozy Strykowskiego, ale również jej walorom artystycznym. "Mądre te opowiadania cechuje kształt bardzo piękny. Strykowski stosuje tu środki zarówno prozy klasycznej, jak nowoczesnej, hurzającej konwencję czasu obiektywnego. Nie ma tu prawie żadnych zbytecznych ozdobników: opisy, dialogi służą dociekliwej analizie psychologicznej i moralnej." (J. Rogoziński).

H. BEREZA: W słońcu południa. "Nowe Książki", nr 20 s. 1237-1238. - J. CHOCIEŁOWSKI "Tryb. maz.", nr 283. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 275. - S. LICHAN'SKI. ~~Orka~~ "Orka", nr 51. - J. ROGOZIŃSKI: Imiona wróżebne. "Prz. kult.", nr 49. - W. SADKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 268. - M. SPRUSIŃSKI. "Tyg. powsz." nr 47. - Z. ŻABICKI: Człowieka imię własne. "Nowa Kult.", nr 44. - T. J. ŻÓŁCINSKI. "Współcz." , nr 23. 188/61

1 - 3 Obrady Międzynarodowej Federacji Towarzystw studiów Klasycznych toczyły się w Warszawie. M. in. K. Kumaniecki wygłosił referat o poezji łacińskiej w Polsce XVI wieku.

189/61

5 - 10 Teatr Powszechny z Łodzi przebywał w Pécs (Węgry), gdzie zaprezentował sztuki: Skowronek J. Anouilha i Wesołe miasteczko A. Mańanowicza i J. Minkiewicza.

190/61

6 Delegacja polska na V Międzynarodowe Biennale Poezji wyjechała do Knokke w Belgii. W skład delegacji wchodził: A. Międzyrzecki, T. Różewicz, J. Lisowski.

A. Międzyrzecki został zaproszony do jury przyznającego "Grand Prix International de Poésie".

191/61

9. 20. 1961. 10. 20. 1961. 11. 20. 1961. 12. 20. 1961.

6 S i e d e m d z i e s i ę c i o l e c i e u r o d z i n G u -
s t a w a M o r c i n k a . W z w i ą z k u z p r z y p a d a j ą c ą 25 V I I I
s i e d e m d z i e s i ą t ą r o c z n i c ą u r o d z i n p i s a r z a o d b y ł y s i ę l i c z n e u r o -
c z y s t o ś c i n a Ś l ą s k u .

31 V I I p o d p r z e w o d n i c t w e m m i n i s t r a G ó r n i c t w a i E n e r g e t y -
k i J . M i t r ę g i u k o n s t y t u o w a ł s i ę w K a t o w i c a c h K o m i t e t H o n o r o w y
o b c h o d ó w s i e d e m d z i e s i ę c i o l e c i a u r o d z i n i c z t e r d z i e s t o l e c i a
d z i a ł a l n o ś c i p i s a r s k i e j G . M o r c i n k a . W s k ł a d k o m i t e t u w c h o d z i -
l i d z i a ł a c z e s p o ł e c z n i i k u l t u r a l n i , l i t e r a c i o r a z p r z e d s t a w i -
c i e l e ś l ą s k i c h f a b r y k i k o p a ł i . P o w o ł a n o r ó w n i e ż k o m i t e t o r g a -
n i z a c y j n y i w y z n a c z o n o t e r m i n g ł ó w n y c h u r o c z y s t o ś c i j u b i l e u s z o w y c h
n a d z i e Ń 6 I X .

24 V I I I d o d o m u p i s a r z a w S k o c z o w i e p r z y b y ł a d e l e g a c j a
K o m i t e t u H o n o r o w e g o z m i n i s t r e m G ó r n i c t w a i E n e r g e t y k i J . M i -
t r ę g ą n a c z e l e . D e l e g a c j a z ł o ż y ł a G . M o r c i n k o w i ż y c z e n i a u r o -
d z i n o w e o r a z p r z e k a z a ł a l i s t g r a t u l a c y j n y o d p r z e w o d n i c z ą c e g o
R a d y P a Ń s t w a A . Z a w a d z k i e g o . L i s t y g r a t u l a c y j n e p r z e s ł a l i
r ó w n i e ż j u b i l a t o w i : w i c e p r z e w o d n i c z ą c y R a d y M i n i s t r ó w P . J a r o -
s z e w i c z , m i n i s t e r G ó r n i c t w a i E n e r g e t y k i - J . M i t r ę g a , w i c e m i -
n i s t e r K u l t u r y i S z t u k i - K . R u s i n e k , Z w i ą z e k P i s a r z y R a d z i e c -
k i c h , p i s a r z e c z e c h o s ł o w a c y i i n .

6 I X w K a t o w i c a c h o d b y ł o s i ę s p o t k a n i e p i s a r z a z l u d n o -
ś c i ą Ś l ą s k ą , n a k t ó r e p r z y b y l i r ó w n i e ż l i t e r a c i o r a z w i c e m i n i s t e r
K u l t u r y i S z t u k i Z . G a r s t e c k i . W t r a k c i e s p o t k a n i a G . M o r c i -
n e k z o s t a ł u d e k o r o w a n y Z ł o t ą O d z n a k ą Z a s ł u ż o n e g o w r o z w o j u w o -
j e w ó d z t w a k a t o w i c k i e g o , w r ę c z o n o m u r ó w n i e ż k s i ę g ę p a m i ą t k o w ą :
Gustaw Morcinek w 70-lecie urodzin w y d a n ą s t a r a n i e m Ś l ą s k i e g o
F u n d u s z u L i t e r a c k i e g o . N a s t ę p n i e W . N a w r o c k i w y g ł o s i ł p r e l e k c j ę
o t w ó r c z o ś c i G . M o r c i n k a , w y s t ą p i l i t a k ż e a r t y ś c i T e a t r u
i m . S . W y s p i a Ń s k i e g o , k t ó r z y r e c y t o w a l i f r a g m e n t y p o w i e ś c i p i -

sarza. Na zakończenie zabrał głos G. Morcinek, który mówił o swojej drodze twórczej.

19.IX w Cieszynie odbyła się akademія z okazji jubileuszu G. Morcinka zorganizowana przez Front Jedności Narodowej.

Czasopisma zamieściły m.in. następujące artykuły poświęcone jubilatowi: G. Fedorowicz: G. Morcinek pedagog-pisarz śląski - przyjaciel młodzieży. „Głos Nauczycielski”, nr 27; G. Kolińska: G. Morcinkowi zamiast jubileuszowej laurki. „Orka”, nr 35; K. Krzyżagórski: Demiurg ludków roztomitych. „Odra”, nr 6 s. 47-50; S. Podlewski. „Za i przeciw”, nr 39; W. Warneńska: Druga miłość G. Morcinka. „Trybuna Ludu”, nr 233.

Sprawozdania z uroczystości zob. „Dz.Zach.”, nr 179, 180, 200, 211, 267.

192/61

9

Premiera filmu Samson odbyła się w kinie „Wars” w Warszawie. Scenariusz (wg. powieści K. Brandysa, zob. poz. /48): K. Brandys i A. Wajda. Reż.: A. Wajda. Film bez powodzenia prezentowany na festiwalu filmowym w Wenecji (20 VIII - 3 IX) po premierze polskiej wywołał długotrwałe spory w prasie. „Film - mający być świadectwem dramatu Żydów w Polsce w czasie okupacji, został pomyślany jako ilustracja mitu o Samsonie na przykładzie losów znanego z powieści Jakuba Golda.” (K. Koehański). Ta koncepcja Wajdy spotkała się z ostrym sprzeciwem większości krytyków. „Filmowy Samson - pisał K. Toplitz - zrealizowany został nie pod świeżym ciśnieniem tej tragedii - jak to miało miejsce z książką Brandysa - ale pod ciśnieniem mody literackiej lat powojennych, w myśl której nie mówi się o kolejach ludzkich przeżyć, lecz o «konstrukcji losu człowieka», nie mówi się o walce człowieka z konkretnymi prze-

ciwnościami, lecz o «problemie wyboru» , nie mówi się o zdarzeniach, lecz o metafizycznym «wyroku» wydanym na każdego z nas /.../, dramatyczna ucieczka przed śmiercią, która stała się udziałem Żydów w czasie okupacji, ta przedziwna mieszanina poniżenia i nadziei zmienia się w filmie Samson w akademicką dyskusję o wolności, godności i atawizmie prowadzoną okrągłymi zdaniemiami." Większość recenzentów, konfrontując^{awantę} wizję filmową z rzeczywistością lat międzywojennego dwudziestolecia i wojny dostrzegła w filmie liczne fałszywe historyczne, nieprawdopodobieństwa i niekonsekwencje psychologiczne, nienaturalność sytuacji. Wiele uwagi poświęcili temu w swych recenzjach: Z. Kałużyński, A. Kijowski, J. Płażewski. Ich recenzje wywołały polemiki. Zdaniem części oponentów, jakkolwiek ~~oni~~ również wskazywali na liczne braki filmu, konfrontowanie wizji filmowej z rzeczywistością historyczną tamtych lat nie miało sensu wobec wyraźnego dążenia reżysera do konstruowania mitu, a nie historycznego dokumentu. „Nie każda legenda lub mit - pisał K. Bryll - nadają się do wskrzeszenia. Stąd i przyjmowanie tej historii jako zwyczajnej, realistycznej opowieści /.../. Rzecz w tym, aby Wajda albo sam skonstruował dobre mity , albo też nie mylił się tak tragicznie jak w wypadku brandysowskiej powieści." Nieliczni spośród recenzentów - S. Janicki, S. Morawski, M. Mirski - bronili zarówno prawdy historycznej jak i filozoficznej koncepcji filmu. W obszernym artykule M. Mirski przytaczał liczne dowody komentujące^{go} historyczne prawdopodobieństwa zdarzeń przedstawionych w Samsonie, bronił również słuszności wyboru mitu e-Samsoniada: „Sytuacja okupacyjna co chwila dostarczała materiału dla przeżyć układających się w samsonowski wzór. Nienawiść do wrogów była tak wielka, że perspektywa spowodowania ich śmierci, chociażby za cenę własnej wydawała się niejednemu bardzo pociągają-

ca /.../ . Wajda zestawiał fakty zgodnie z jego intencją ideową i artystyczną. Ale nie w sposób dowolny. Stworzył tym samym film będący w zgodzie z prawdą historyczną. Mitologia jedynie mu w tym pomogła!

E. BRYLL. „Film”, nr 40.- E. BRYLL: Kłopoty z legendą. „Nowa Kult.”, nr 40.- A.J. DOMANSKI. „Kierunki”, nr 36 .- E. DZIEBOWSKA. „Ekran”, nr 36.- S. GRZELECKI: Bohater nurtu. „Życie Warsz.”, nr 217.- HIV: Barok. „Argum.”, nr 39.- HIV: Polemika prawie filmowa. „Argum.”, nr 40.- S. JANICKI: Skazany na śmierć za swe istnienie. „Film”, nr 37.- Z. KAŁUŻYŃSKI: Film polski w ślepych zaułku.^{„Polityka”, nr 37} A. KIJOWSKI: Anty-Wajda, „Prz.kult.”, nr 38.- Z. KLACZYŃSKI: Glossy do spory o Wajdę. „Ekran”, nr 43.- K. KOCHANSKI: Wątpliwy Samson i łatwa droga. „Tyg.kult.”, nr 41.- Z. MARCHWITZ: Dwa oblicza okupacji. „Harcerstwo”, nr 31/33 s.85-89.- B. MICHAŁEK: Samson in Wajda's World. „Pol.Perspect.”, nr 1 s. 78-82.- M. MIRSKI: Bronię prawdy Samsona. „Polityka”, nr 48.- S. MORAWSKI: Psalm o prześladowanych. „Ekran”, nr 42.- E. NURCZYŃSKA. „Odgłosy”, nr 38.- J. PŁAŻEWSKI: Zbyt piękne by było prawdziwe. „Prz.kult.”, nr 38.- J. PUTRAMENT: Katar. „Prz.kult.”, nr 43.- W. SADKOWSKI: Między kartą a ekranem. „Tryb.Ludu.”, nr 263.- K. TOEPLITZ. „Świat”, nr 40.- A. TYLCZYŃSKI: Człowiek zaszczyty. „Tyg. Demokrat.”, nr 39.- J. WILCHELMI: Opera A. Wajdy. „Tryb. Ludu”, nr 245.

193/61

9 D w u d z i e s t o l e c i e p o w s t a n i a T e a t r u R a p s o d y c z n e g o w K r a k o w i e . Z o k a z j i r o c z n i c y o d b y ł a s i ę u r o c z y s t a p r e m i e r a Dziadów A. Mickiewicza (układ tekstu i oprac.: M. Kotlarczyk, muzyka: T. Machl, scenogr.: Z. Strzelecki, choreografia: I. Pawlicka).

194/61

9 D o r o c z n a n a g r o d a o g ó l n o p o l s k i e g o K o m i t e t u P o k o j u z a u t w ó r l i t e r a c k i i f i l m o w y , w w y s o k o ś c i 2 5 t y s . z ł . z o s t a ł a u s t a n o w i o n a n a p o s i e d z e n i u p r e z y d i u m O K P . D o j u r y p r z y z n a j ą c e g o n a g r o d ę w e s z l i : W . B r o n i e w s k i , J . B r o n i e w s k a , O . D ł u s k i , L . I n f e l d , J . I w a s z k i e w i c z , W . J a k u b o w s k a , J . K a w a l e r o w i c z , L . K r u c z k o w s k i , S . K u l c z y Ń s k i , J . O z g a - M i c h a l s k i , W . Ż u k r o w s k i .

195/61

10 S a l o n l i t e r a t u r y r a d z i e c k i e j z o s t a ł o t w a r t y p r z y u l . M a z o w i e c k i e j w W a r s z a w i e .

196/61

12 K o n k u r s l i t e r a c k i n a u t w ó r o r z e s z o w s z c z y z n i e , o g ł o s z o n y p r z e z P r e z y d i u m W o j e w ó d z k i e j R a d y N a r o d o w e j z o k a z j i R o k u Z i e m i R z e s z o w s k i e j z o s t a ł r o z s t r z y g n i ę t y . P r z y z n a n o j e d y n i e I I n a g r o d ę , k t ó r ą o t r z y m a ł J . K a w a l e c .

197/61

13 R o z p o r z ą d z e n i e R a d y M i n i s t r ó w w s p r a w i e u p o s a ż e n i a p r a c o w n i k ó w s z k ó ł w y ż s z y c h P o l s k i e j A k a d e m i i N a u k i j e j p l a c ó w e k n a u k o w y c h .

Rozporządzenie dotyczyło: a/ wysokości uposażeń pracowników naukowych PAN i szkół wyższych, b/ zasad wykonywania przez pracowników naukowo-badawczych dodatkowych stałych zajęć zarobkowych, c/ sprawy warunków i trybu powoływania pracowników naukowych w instytutach naukowo-badawczych, d/ sprawy zatrud-

niania pracowników inżynieryjno-technicznych, administracyjnych, robotników i innych pracowników fizycznych w instytutach naukowo-badawczych.

Rozporządzenie uzupełniała uchwała Rady Ministrów w sprawie dodatkowego zatrudnienia pracowników instytucji naukowych, urzędów i instytucji państwowych w innych zakładach pracy.

Teksty ustaw zob. „Dz.U.”, nr 43 poz.225-229,- „Mon. Pol.”, nr 73 poz. 309, 312.

198/61

15

Inauguracja Roku Oświaty odbyła się w Kolbuszowej woj. rzeszowskie . W związku z nowym rokiem oświatowym w dniach 25 - 28 IX odbyła się w Warszawie narada działaczy kulturalno-oświatowych z całego kraju , na której wice-minister Kultury i Sztuki Z. Garstecki przedstawił sytuację w zakresie oświaty i dokształcania. Wg danych zawartych w przemówieniu, w studiach zaocznych w roku 1959/1960 uczestniczyło 22 669 słuchaczy, a w studiach eksternistycznych 16 418 słuchaczy. W 1961 roku czynnych było 1 120 Uniwersytetów Powszechnych. Ruch recytatorski obejmował 100 tys. uczestników, a liczba t.zw. teatrów poezji wzrosła do 200.-

Minister Kultury i Sztuki przyznał ponad trzystu działaczom oświatowym z całego kraju nagrody pieniężne na łączną sumę 400 tys. zł.

199/61

116-17

Uroczystości ku czci Jana Kochanowskiego odbywały się w Czarnolesie i Zwoleniu. W Czarnolesie zorganizowano konferencję naukową poświęconą ży-

ciu i twórczości poety. Referaty wygłosili: J. Krzyżanowski : Szczyty twórczości Jana Kochanowskiego i T. ^{Ulewicz} ~~Hutnikiewicz~~ : Znaczenie europejskie Jana Kochanowskiego. Ponadto otwarto muzeum regionalne i bibliotekę grodmadzką. W Zwoleniu został odsłonięty pomnik Jana Kochanowskiego, ufundowany przez społeczeństwo powiatu oraz odbyło się przedstawienie sztuki A. Maliszewskiego: Droga do Czarnolasu przygotowane przez zespół teatralny miejscowego liceum ogólnokształcącego.

F. B.: Dni Jana Kochanowskiego w Czarnolesie i w Zwoleniu. „Ruch liter.”, nr 6 s. 301.- T. ULEWICZ: Jana Kochanowskiego miejsce i znaczenie w literaturze europejskiej. /Referat/.
 „Ruch liter.” 1962 nr 1 s. 1 - 4 .

300/61

17*

Podręcznik literatury w odcinku - cykl artykułów dotyczących literatury polskiej drukowany był w „Życiu Literackim.” Cykl ten został następująco zapowiedziany w numerze 38 tego pisma: „W związku z nowym programem szkolnym i wprowadzeniem nowych metod nauczania « Życie Literackie » będzie chciało pomóc szkolnemu poloniście, przed którym zadania te potraktowane w tej formie stają po raz pierwszy. Będzie chciało pomóc tym bardziej, że nowy typ podręcznika dostosowanego do opracowanego szkicu programowego jest dopiero w trakcie przygotowania i nauczyciel będzie w praktyce korzystał z opublikowanych wcześniej prac dydaktycznych. Dlatego właśnie pismo nasze zamieszczać będzie co tydzień artykuł z cyklu Podręcznik literatury w odcinku, w którym omówione zostaną dzieła objęte zestawem lektur opublikowanych przez Ministerstwo Oświaty.”

Druk cyklu, którego tytuł został zmieniony na Literatura dla szkoły, został ukończony w n-rze „Życia Lit.” z 1962 r.

38. Meg . / W. MACIAG / : Szkoła i my „Życie liter.” nr

20 Zginął w katastrofie samochodowej Andrzej Munk (ur. 1921), wybitny reżyser filmowy i wykładowca w Wyższej Szkole Filmowej. Pogrzeb A. Munka odbył się 23 IX na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Nekrologi A. Bohdziewicz. "Prz. kult.", nr 39.- R. Zimand. "Argum.", nr 39.- "Życie Warsz.", nr 225.-

Artykuły i wspomnienia: K. Eberhardt: Kontakt i psychologia. Rzecz o twórczości A. Munka. "Ekran", nr 42.-E. Etler. "Kierunki", nr 43.- A. Jackiewicz. "Film" ^{nr} 41.- K. Kochański. "Tyg. Kult.", nr 40.- A. Krasinski. "Pol. Perspect.", nr 12.- s. 58-60, oraz mutacja francuska.- B. W. Lewicki: Miejsce w historii. A. Munk - dokumentalista. "Kamena", nr II s. 8-9.- ^{B. Michałek. "Kona Kult.", nr 40. -} J. Płazewski: Czy nie wszystek umarł? "Widnokreśli", nr II s. 109-113.- Strad. "Tyg. powsz.", nr 41.- Pamięci A. Munka. "Kinotechnik", nr 159.- "Współcz.", nr 20.

302/61

21 - 28 Międzynarodowa konferencja poetyki i odbyła się w Jabłonie. W obradach zorganizowanych przez Instytut Badań Literackich przy współudziale Biura Kształcenia i Doskonalenia Kadr Naukowych PAN i Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego uczestniczyło około 60 polskich i zagranicznych lingwistów i historyków literatury. Konferencja miała charakter roboczy. Objęła dwie dziedziny zagadnień: matematyczne metody w poetyce i lingwistyce oraz językoznawczą problematykę folkloru

W. Górny. "Więź", nr II/12 s. 246-249.- L. Pszczołowska, A. Wierzbicka. "Pam. liter." 1962 z. I s. 325-330.- A. Wierzbicka. /Sprawozdanie/. "Biuletyn Polonist.", nr 12 s. 15-18.

303/61

28 IX - 10 X Dni kultury Radzieckich Republiki Kazachstanu i Uzbekistanu zainauguował uroczysty koncert w Teatrze Dramatycznym w Warszawie. Na uroczystości przybyła delegacja działaczy kulturalnych obu republik. W ramach "Dni" odbyły się spotkania członków delegacji z polskimi działaczami kulturalnymi, wieczory literackie, występy artystów kazachskich i uzbeckich, wystawy i przeglądy filmów.

304/61

24 S t o c z t e r d z i e s t a r o c z n i c a u r o d z i n C y p r i a n a N o r w i d a została uczczona przez katedrę Historii Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego wieczorem literackim z udziałem naukowców i aktorów.

W Bibliotece Uniwersyteckiej ^{w Warszawie} została otwarta wystawa poświęcona C. K. Norwidowi.

Pisma literackie zamieściły liczne artykuły poświęcone wybitnemu poecie, a w wydawnictwie PWN ukazała się praca zbiorowa pt. Nowe studia o Norwidzie.

205/61

PAŹDZIERNIK

1 N a g r o d a m i a s t a L u b l i n a w dziedzinie literatury została przyznana z okazji inauguracji "Dni Lublina" - Annie Tatarkiewicz.

206/61

1 P o w s t a n i e t y g o d n i k a k u l t u r a l n e g o "W i d n o k r ą g". Pismo ukazywało się jako dodatek do "Nowin Rzeszowskich". W nocie do czytelników pisano: "Zespół Redakcyjny zakłada, że pismo powinno stać się pomocą i oparciem dla ludzi kształcących się, dla nauczycieli, dla społecznych działaczy oświatowych i dla regionalnych stowarzyszeń naukowych. Stanie się ono trybuną lokalnych środowisk twórczych; popularyzować będzie dorobek artystyczny, otworzy łamy dla debiutów literackich, dyskusji i polemik. W tygodniku obok współczesnej prozy i poezji znajdą się recenzje i artykuły problemowe z dziedziny literatury, teatru, muzyki, filmu, plastyki, sztuki ludowej, wychowania społecznego i postępu technicznego. Precyzując określony wyżej profil tygodnika, stwierdzić należy, że poświęcony on będzie przede wszystkim aktualnej problematyce kulturalnej Rzeszowszczyzny". Pismo realizowało

wyżej określony program . Obok artykułów o treści kulturalnej zawierało prozę i wiersze pisarzy Rzeszowszczyzny. *do końca roku ukazało się 14 numerów pisma.*

207/61

- 2 - 6 Cykl wieczorów literackich na terenie województwa rzeszowskiego został zorganizowany przez Wydział Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej i Bibliotekę Wojewódzką w Rzeszowie. Odbyło się 12 spotkań autorskich, w których wzięli udział współautorzy numeru (19) "Współczesności", poświęconego Rzeszowszczyźnie : K. Bosek, B. Drozdowski, J. Janowski, J. Lenart, R. Lipiński, J. Przyboś.

208/61

- 5 Zmarł w Mikołowie Konstanty Prus ur. 1876 działacz plebiscytowy, publicysta, badacz historii i piśmiennictwa śląskiego. Zmarły został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

| Nekrolog : „Dz. zach.”, nr 239.

209/61

- 6 Przybył do Polski Théâtre National Populaire z Paryża pod kierunkiem J. Vilara. Program teatru stanowiły sztuki Aferzysty H. Balzaca i Turcaret A. R. Lesage'a. Zespół występował do dnia 21 X i dał łącznie 14 przedstawień w Warszawie, Krakowie i Poznaniu.

M. BECHCZYC-RUDNICKA: Teatr wierny słusznym założeniom. "Kamena", nr 20. - J. P. GAWLIK: Vilar 1961. "Życie liter.", nr 43. - B. MAMON: Teatr Vilara. "Tyg. powsz.", nr 43. - S. TREUGUTT: Jean Vilar aktor i reżyser. "Prz. kult.", nr 43. - Przykład Vilara. "Życie liter.", nr 42. - Gest Vilara. (Rozmowa "Nowej Kultury" z Vilarem). "Nowa Kult.", nr 44.

210/61

- 7 - 8 Powołanie Związku Teatrów Amatorskich. W wyniku dwudniowych obrad II Krajowego Zjazdu Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Warszawie nastąpiło połączenie tegoż Związku ^{oraz} i Towarzystwa Krzewienia Kultury Żywego Słowa w Związek Teatrów Amatorskich. Przewodniczącym Związku został S. Dybowski.

211/61

- 7 - 8 Spotkanie poetów i pisarzy lubel-

s k i c h zorganizował Wydział Kultury Miejskiej Rady Narodowej i Oddział Lubelski ZLP. Z tej okazji "Kamena" (nr 20) zamieściła utwory: K. Eberhardta, A. Kamińskiej, T. Bocheńskiego, W. Mro-zowskiego, J. Nagrabieckiego i R. Łaskowackiego.

212/61

8 Zjazd byłych instruktorów i kie-rowników Ognisk Metodycznych Języka Polskiego odbył się w Krakowie w związku z trzydziestoleciem pracy instruktorsko-dydaktycznej doc. dra W. Szyszkowskiego.

Od roku 1929 Ogniska Metodyczne odgrywały poważną rolę w doskonaleniu kadr nauczycielskich i opracowywaniu programów i podręczników języka polskiego.

213/61

13 Scena-kawiarnia została otwarta w Gnieźnie w gmachu teatru staraniem kierownictwa Teatru im. Fredry i gnieźnieńskiego Towarzystwa Miłośników Teatru. Scena rozpoczęła działalność premierą sztuki T. Rittnera: Odwiedziny o zmroku.

214/61

14 Zmarł w Warszawie Remigiusz Kwiatkowski (ur. 1884), poeta i tłumacz z języków wschodnich. (Dane bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. 2 s. 317 - 320).

215/61

15 Zmarł we Wrocławiu Tadeusz Zelenay (ur. 1913), poeta oraz od 1950 kierownik literacki teatrów we Wrocławiu.

(Dane bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. T. 4. ~~Wawa 1966~~ s. 39-40).

przed 15 Wieczór poetów ziemi chełmskiej odbył się z okazji obchodów 960-lecia miasta Chełma. W spotkaniu wzięło udział 12 literatów m. in.: K. A. Jaworski, J. Szczawiej, Z. Popowski, I. Gąsiorowski, W. Kasperski, Cz. Twardowski, K. E. Steszuk, L. J. Okoń.

K. A. Jaworski został odznaczony medalem "Zasłużony dla miasta Chełma".

| L. J. OKOŃ: Zjazd poetów ziemi chełmskiej. "Kamena", nr 19.

217/61

ok. 15 Doroczny konkurs na debiut dramatyczny ogłoszony przez teatr "Ateneum" w Warszawie został rozstrzygnięty. Jury konkursu w składzie: E. Csato, A. Dobosz, A. Jarecki, M. Kosińska, M. Roerichowa, J. A. Szczepański, R. Szydłowski, I. Pawłowska, J. Warmiński, H. Zakrzewska po rozpatrzeniu 94 nadesłanych prac przyznało: I nagrodę (10 tys. zł) K. Chońskiego za sztukę Krucjata. Ponadto wyróżniono sztuki: Z. Nieckiego: Sermitiera i J. S. Sito: Płaczące miasta.

| S. TREUGUTT: Studio dramatyczne Ateneum. "Prz. kult.", nr 26.

218/61

16 Cykl esejów krytycznych z okresu międzywojennego rozpoczęła drukować "Współczesność" (nr 20) niepublikowanym dotychczas artykułem L. Frydego Mit teatru. Jak pisali w imieniu redakcji A. Biernacki, A. Dobosz cykl miał na celu "przypomnienie najlepszych esejów polskich międzywojennego dwudziestolecia. /.../ teksty z tego cyklu będą przedrukami esejów mało znanych i trudno dostępnych. Teksty te nie zyskały sobie nigdy szerszej popularności, ale zdaje się zachowały do dzisiaj pewien ładunek zajmujących myśli". W numerach dwutygodnika ukazały się następujące pozycje z tego cyklu: M. Milbrandt: Potrójne życie ~~życia~~ i Pierścień Polikratesa (nr 22), K. Troczyński: Estetyka literackiego reportażu (nr 24). Następnie cykl został przerwany.

219/61

19 Narađa poświęcona ogólnym zasadom upowszechnienia nauki i roli towarzystw naukowych odbyła się z inicjatywy PAN w Warszawie. W obradach uczestniczyli również przedstawiciele Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Kultury i Sztuki i Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Obrady otworzył prezes PAN - T. Kotarbiński. Referaty wygłosili: B. Suchodolski: Problemy upowszechnienia nauki w epoce współczesnej i G. Labuda: Rola społeczna i formy działania ogólnych towarzystw naukowych (regionalnych).

| Sprawozdanie i referaty druk. "Nauka pol." 1962 nr 1.

220/61

19 Przygody człowieka myślącego Marii Dąbrowskiej. Nową powieść drukował w odcinkach "Przeгляд Kulturalny" od numeru 42. W nocie do czytelników pt. Zamiast

wstępu autorka pisała: "Przygody człowieka myślącego, to tytuł tymczasowy. /.../ Ten, który mi w tej chwili najbardziej odpowiada brzmi Kompozycja istnienia. Nie jest to tytuł wymyślony przeze mnie, lecz ukradziony jednemu z moich przyjaciół /.../. Takich nieoryginalnych rzeczy ma być w powieści sporo. Zamierzam w niej zużytkować listy własne i cudze, dzienniki i pamiętniki drukowane, albo przypadkiem znalezione w rękopisach; słowem buduję tę rzecz trochę systemem zwanym w malarstwie <papiers colles > /.../. Z tą różnicą, że u mnie żadnej dekompozycji form, ani żadnego ~~nowatorstwa~~ nie będzie. Już nie jestem w stanie wyskoczyć z mojej starej skóry epickiej i - tak dziś niemodna epickość -> trochę tylko zakłócona tu i ówdzie innym podejściem do tematu, będzie chyba, niestety, cechą charakterystyczną tego mojego dziwolągu, pisanego z kilku paroletnimi przerwami od tak dawna". Jak informowała autorka, w chwili rozpoczęcia druku, powieść miała ukończone cztery początkowe rozdziały i kilkanaście rozdziałów końcowych, partia środkowa składała się z luźnych notatek.

Druk powieści został przerwany w numerze 50 "Przeglądu Kulturalnego" w 1962 roku. Ukazały się 54 odcinki.

nie! w 1963
w nr 12e 12

15 XII Polskie Radio rozpoczęło nadawanie Przygód człowieka myślącego w cyklu odcinków.

22/1/61

21 Prapremiera polska Sprawy Aleksandra Suchowoko odbyła się w Teatrze Nowym w Łodzi. Tłum. i adaptacja: B. Korzeniewski, insc. i reż.: B. Korzeniewski, scenogr.: A. Stopka, muzyka: G. Bacewicz. Była to trzecia po roku 1945 prapremiera sztuki rosyjskiego dramaturga, w przekładzie i reżyserii B. Korzeniewskiego, po prapremierach: Śmierć Tarekina (1949) i Małżeństwo Kreczyńskiego (1961). (Sztuki te w 1955 roku ukazały się w wydaniu książkowym w przekładzie

B. Korzeniewskiego). Recenzenci podkreślali zasługi reżysera polegające na wprowadzeniu do teatru polskiego jednego z najciekawszych rosyjskich dramaturgów. Wiele uwagi poświęcono również walorom artystycznym spektaklu, wskazując na nowatorstwo inscenizacji: "To jest trzecia propozycja Korzeniewskiego, propozycja przyznania inscenizatorowi praw współautora, aby poszerzyć wiedzę o świecie twórcy tekstu dramatycznego i podpowiedzieć wspólnie jakieś nowe środki wyrazu, które przemówiłyby do współczesnego człowieka o innych przecież doświadczeniach. /.../ Inszenizator ma zawsze rację, kiedy tworzy dobre przedstawienie. (J. Koenig).

J. KOENIG: Propozycje Korzeniewskiego. "Nowa Kult.", nr 48. - Z. NIENACKI. "Odgłosy", nr 44. - W. ORŁOWSKI. "Głos rob.", nr 255. - J. PANASEWICZ: Sprawa" czyli polowanie z nagonką. "Expr. Ilustr.", nr 251. - E. STRÓŻECKA: Piekło Suchowo-Kobyłina. "Teatr", 14. - T. WOJCIECHOWSKA: Wielka trylogia przeciw biurokracji. "Przyjaźń", nr 50. - A. WRÓBLEWSKI: Sprawa toczy się dalej. "Prz. kult.", nr 47.

222/61

przed 22 IV Seminarium Prozy młodych pisarzy ziem zachodnich odbyło się w Poznaniu. W. Maciąg wygłosił referat o małych formach w prozie fabularnej, a F. Fornalczyk referat o młodej prozie Szczecina, Zielonej Góry i Koszalina.

223/61

22 Fragmenty Dzienników Karola Irzykowskiego rozpoczęło drukować "Życie Literackie" w numerze 43. Dzienniki były prowadzone od roku 1891. Rozpoczynając druk redakcja "Życia Literackiego" pisała: "W kilku kolejnych numerach chcemy zapoznać naszych Czytelników z fragmentami Dzienników Karola Irzykowskiego, dobierając odcinki raczej przypadkowo,

zgodnie z systemem zwierzeń pisarza (a także z tym, co zostało cudem niemal ocalone w popowstaniowej Warszawie), zgodnie z linią krystalizacji poglądów, upodobań i zamierzeń jednej z najbardziej charakterystycznych indywidualności intelektualnych ostatniego półwiecza".

Druk Dzienników przerwano w 5 numerze "Życia Literackiego" w 1960 roku, a w 1964 roku ukazały się one w wydaniu książkowym nakładem Spółdzielni Wydawniczej "Czytelnik".

224/61

22 Nagrody Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie literatury otrzymali: nagrodę II stopnia W. Żukrowski za powieść Skapani w ogniu, nagrodę III stopnia T. Hołuj za powieść Początek. Wyróżniono: J. Przymanowskiego (tekst) i Sz. Kobylńskiego (rysunki) ^{za zbior} ~~o~~ ~~zbiór~~ opowiadań - Ze 101 frontowych noczy, S. Rodaka za powieść Maszerują Chłopskie Bataliony i A. Bakalarczyka za opowiadania Leśne boje.

225/61

23 X - 13 XI Tydzień poezji i muzyki rosyjskiej i radzieckiej zorganizował Centralny Klub Studentów Warszawy "Hybrydy", Warszawski Klub Twórczy Młodych oraz Muzeum Lenina z okazji 44 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. W związku z rocznicą w listopadzie została otwarta w Warszawie wystawa Książka radziecka w przekładach polskich, zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Stowarzyszenie Księgarzy Polskich i TPRP. Wystawa zgromadziła ponad 1 000 tytułów książek z różnych dziedzin. 4 - 12 XI w całym kraju zorganizowano kiermasze i wystawy w ramach "Dni Książki Radzieckiej".

226/61

19 - 28 XI II Śląski Festiwal Sztuk Rosyj -

s k i c h h i R a d z i e c k i c h odbył się w Katowicach z inicjatywy Wydziału Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach, TPPR i Teatru Śląskiego im. S. Wyspiańskiego. W programie Festiwalu wystawiono następujące sztuki przygotowane przez teatry śląskie: M. Gogol: Rewizor,^{A.} Arbuzow: Irkucka historia, M. Ostrowski: Wilki i owce, A. Suchowo-Kobylin: Małżeństwo Kreczyńskiego,^{A. no} Afiżenow: Maszeńka, Dragomyżski: Rusałka, L. Leonow: Majazd oraz Wojna i pokój^{z.} Piscatora wg. L. Tołstoja.

227/61

- 24 Uchwała o reorganizacji sieci placówek i komitetów Polskiej Akademii Nauk została podjęta na posiedzeniu Prezydium Akademii 24 X w Warszawie w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie uposażeń pracowników szkół wyższych i PAN.
(zob. poz. /61).

W ramach Wydziału I postanowiono przeprowadzić następujące zmiany:

1. zakończyć działalność i przekazać Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego:

a/ Pracownię Reedycji Bibliografii Polskiej XIX w. w Krakowie wchodzącą w skład Zakładu Historii Nauki i Techniki (do Uniwersytetu Jagiellońskiego).

b/ Pracownię Psychologii Ogólnej w Warszawie (do Uniwersytetu Warszawskiego).

c/ Zakłady Etnografii w Warszawie, Krakowie, Łodzi, Toruniu i Poznaniu wchodzące w skład Instytutu Historii Kultury Materialnej (do odpowiednich uniwersytetów).

2. Zakończyć działalność przy jednoczesnym przekazaniu agend wydawniczych właściwym Komitetom Naukowym PAN:

a/ Zakładu Neofilologii

b/ Zakładu Nauk o Kulturze Antycznej z tym, że : wchodzą-

ca w skład Zakładu Pracownia Słownika Łaciny Sredniowiecznej zostaje wydzielona i powołana jako odrębna placówka naukowa Wydziału I PAN pod nazwą Pracownia Słownika Łaciny Sredniowiecznej.

| Zob. „Nauka pol.” 1962 z. 2 s. 170 - 171.

118/61

27 -29 Jubileuszowy zjazd Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w siedemdziesięciopięciolecie jego istnienia odbył się w Opolu na Śląsku. Oprócz referatów poświęconych działalności Towarzystwa wygłoszono cykl wykładów pt. Trwałe wartości literatury polskiej. Wykład wprowadzający wygłosił K. Wyka. O poszczególnych okresach literatury polskiej mówili: R. Pollak - o literaturze Renesansu, Z. Libera - o literaturze Oświecenia, J. Krzyżanowski - o Romantyzmie, H. Markiewicz - o literaturze pozytywizmu i K. Wyka o Młodej Polsce.

Na zjeździe wybrano nowy zarząd Towarzystwa, którego przewodniczącym został ponownie J. Krzyżanowski. Ukazał się specjalny numer „Pamiętnika Literackiego” poświęcony działalności i historii Towarzystwa oraz zawierający teksty referatów wygłoszonych na zjeździe.

F. BIELAK. „Ruch liter.” 1962 nr 2 s. 101 - 102. -

J. KRZYŻANOWSKI: Z dziejów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w 75-lecie jego istnienia. „Nauka pol.” 1962 nr 2 s. 79-85, oraz „Pam. liter.” 1962 z. 3.

119/61

29 Nagroda imienia Włodzimierza Pietrzaka. Jury w składzie: A. Klafkowski przewodniczący, A. Bocheński, J. Chomiński, J. Dobraczyński, T. Englert, W. Kornatowski, T. Lehr-Spławiński, Z. Lichniak, E. Ostachowski, nagrodę

~~trza~~ka w dziale literatury (20 tys. zł) przyznano Ewie Szelburg-Zarembinie "za twórczość literacką ze szczególnym uwzględnieniem elementów chrześcijańskich w najnowszych utworach" ("Kierunki", nr 46).

Ponadto przyznano zbiorową nagrodę artystyczną (20 tys. zł) Teatrowi Rapsodycznemu w Krakowie pod kierownictwem M. Kotlarczyka "za twórczy wkład w polską kulturę teatralną ze szczególnym uwzględnieniem pionierskiej zasługi scenicznej adaptacji i realizacji kilkudziesięciu niescenicznych arcydzieł literatury polskiej i światowej" ("Kierunki", nr 46).

Nagrodę młodych (5 tys. zł) za twórczość poetycką otrzymał Z. Dolecki.

Nagrodę regionalną (20 tys. zł) przyznano autorom wydanych przez "Pax" Wspomnień Opolan, "za autentyczną i głęboko patriotyczną dokumentację walki o polskość Ziemi Zachodnich" ("Kierunki", nr 46).

Uroczyste wręczenie nagród odbyło się 10 XII.

Z. LICHNIAK: Odpowiedzialność to kwestia ludzkiej godności. /Przemówienie w dniu 10 XII/. "Kierunki", nr 51/52. - Nagroda Imienia Włodzimierza Pietrzaka. "Kierunki", nr 49.

30 N a r a d a d z i a ł a c z y k u l t u r a l n y c h ^{czterech} w o j e -
w ó d z t w b i a ł o s t o c k i e g o , k i e l e c k i e g o , l u b e l s k i e g o i r z e s z o w s k i e -
g o o d b y ł a s i ę w L u b l i n i e . N a n a r a d z i e p o s t a n o w i o n o w r a m a c h w s p ó ł -
p r a c y k u l t u r a l n e j t y c h w o j e w ó d z t w p r z e p r o w a d z i ć s y s t e m a t y c z n ą w y -
m i a n ę z e s p ó ł ó w t e a t r a l n y c h , f i l h a r m o n i j n y c h i e s t r a d o w y c h , o r g a n i -
z o w a ć f e s t i w a l e t e a t r ó w c z t e r e c h m i a s t , n a w i ą z a ć w s p ó ł p r a c ę i n -
s t r u k t o r s k o - p r o g r a m o w ą p o m i ę d z y d o m a m i k u l t u r y i i n n y m i p l a c ó w k a m i
r e g i o n a l n y m i . Z g o d n i e z p o s t u l a t a m i n a r a d y w y c h o d z ą c y w L u b l i n i e
d w u t y g o d n i k " K a m e n a " p o s z e r z y ł z a k r e s w w e j p r o b l e m a t y k i k u l t u r a l -
n e j n a c z t e r y w o j e w ó d z t w a .

330/61

331/61

przed 31 Konkurs na scenariusz do pełnometrażowego filmu o życiu współczesnego Wojska Polskiego, ogłoszony przez wytwórnię filmową "Czołówka", został rozstrzygnięty.

I nagrody nie przyznano.

II nagrodę otrzymał A. Siekierski (Katowice) za scenariusz Pół godziny przyjaźni.

232/61

LISTOPAD

1 - 4 Delegacja polska uczestniczyła w obradach komitetu wykonawczego Penclubu w Rzymie. Narada była połączona ze spotkaniem autorów z tłumaczami. W skład delegacji ^{polskiej} wchodził: literaci: J. Iwaszkiewicz i J. Parandowski oraz tłumacze: Z. Ernstowa, G. Karski, K. Piotrowski i J. Zakrzewski.

233/61

3 Konkurs na reportaż Wieś 1961, ogłoszony przez redakcję "Tygodnika Kulturalnego", został rozstrzygnięty. Jury w składzie: M. Jarochońska, B. Hamera, M. Radgowski, L. Sobierajski, F. Starzec, przyznało nagrody:

I (8 tys. zł) J. Ambroziwiczowi (Warszawa).

II (po 5 tys. zł) M. Grześczakowi (Warszawa), W. Bajerowiczowi (Resko).

III (po 3 tys. zł) S. Bratkowskiemu (Warszawa), J. Glausowi (Warszawa), K. Kaczmarskiej (Warszawa).

| Nagrodzone prace drukował "Tygodnik Kulturalny", nr 47.

234/61

5 Pisarze polscy o XXII Zjeździe KPZR. Ukazał się numer specjalny (45) "Nowej Kultury" zawierający

wypowiedzi na temat programu KPZR i dyskusji zjazdowej, która toczyła się w Moskwie w dniach 17 X - 31 X. Pismo zamieściło wypowiedzi: L. Kruczkowskiego, A. Liskieckiej, J. Przybosia, J. Putramenta, L. Rudnickiego, A. Słuckiego, A. Sterna oraz przekład przemówienia zjazdowego A. Twardowskiego pt. Chcemy prawdy w życiu.

W poprzednim numerze (44) "Nowej Kultury" ukazał się artykuł B. Suchodolskiego omawiający postulaty programu KPZR dotyczące rozwoju szkolnictwa i kultury ^{oraz} osobowości ludzkiej w ustroju komunistycznym.

235/61

6 - 28 Teatr Żydowski z Warszawy wyjechał do Londynu, gdzie dał 24 przedstawienia następujących sztuk: Drzewa umierają stojąc A. Cașsony, Baruch z Amsterdamu Ch. Słowesa, Sen o Goldfadenie w oprac. J. Rotbauma, Tewje mleczarz i Sender Blank Sz. Alejchema.

W dniach 1 - 10 XII zespół występował w Paryżu.

236/61

7 - 8 Sympozjon poetycki zorganizowany przez studencki klub "Hybrydy" pod patronatem "Nowej Kultury" i Stołecznej Rady Narodowej odbył się w Warszawie. W sympozjonie uczestniczyli poeci najmłodszego pokolenia z całej Polski. Obrady otworzył J. Rogoziński, który scharakteryzował tomiki debiutów z lat 1960 - 1961. Referat o najmłodszej poezji warszawskiej wygłosił P. Kuncewicz.

W ramach Sympozjonu odbył się konkurs na wiersze dla poetów, którzy nie opublikowali jeszcze tomu. Jury w składzie: M. Broniatowska, T. Durmay, S. Grochowiak, P. Kuncewicz, J. Leśzin, A. Lisiecka, J. Rogoziński (przewodniczący) przyznało nagrodę (2 tys. zł) M. Z. Boddowiczowi i wyróżnienie (500 zł) E. Stachurze.

Druk fragm. poematu Testament zanim przyjdę M. Bordowicza
pt. Pieśń pierwsza. "Nowa Kult.", nr 47.

P. KUNCEWICZ: Plon sympozjonu. "Nowa Kult.", nr 51. - J. ŻER-
NICKI: "Hybrydy", "Widzenia" a poezja. "Nowa Kult.", nr 51.

237/61

8 Wieczór literatury czechosłowackiej odbył się w Klubie Pracy Twórczej w Katowicach. W imprezie udział wzięli: W. Rezabek - konsul CSRS w Katowicach, J. ~~NALEBKA~~ ^{Nalebka} - attaché prasowy i W. Vanek - attaché kulturalny Ambasady CSRS w Warszawie. Prelekcję o literaturze czechosłowackiej wygłosił W. Vanek.

238/61

10 Jubileusz profesora Zenona Klemensiewicza z okazji jego siedemdziesiątej rocznicy ^{jego}urodzin i czterdziestolecia pracy naukowej odbył się w auli Oddziału PAN w Krakowie. Na uroczystość przybyli przedstawiciele PAN i środowisk uniwersyteckich z całej Polski. Odczyt poświęcony pracy naukowej i działalności pedagogicznej prof. Z. Klemensiewicza wygłosił S. Urbańczyk.

Za zasługi położone na polu nauki, oświaty i działalności społecznej Miejska Rada Narodowa w Krakowie odznaczyła jubilata "złotą odznaką Miasta Krakowa".

239/61

przed 12 Nagroda "Odry" za rok 1961 (5 tys. zł) została przyznana J. Reiterowi za całokształt pracy naukowej nad dziejami czasopiśmiennictwa polskiego na Śląsku, a zwłaszcza za opracowaną wspólnie z M. Przywecką-Samecką Bibliografią polskich czasopism śląskich i publikacje prasoznawcze w "Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Wrocławskiego" i w "Kwartalniku Opolskim".

240/61

przed 12 Walne zebranie Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Pojezierze odbyło się w Olsztynie. W toku obrad ^{został}wyglaszony referat Działalność stowarzyszeń społeczno-kulturalnych a kultura regionu. Wybitnym działaczem Stowarzyszenia wręczono odznaczenia.

241/61

13 Powstanie Oddziału Związku Literatów Polskich w Zielonej Górze. Oddział

został powołany uchwałą Zarządu Głównego ZLP. Inauguracja działalności oddziału odbyła się 5 XII. Prezesem nowego oddziału został B. Saliński, sekretarzem - T. Kajan Jankowski, skarbnikiem E. Wachowiak.

Oddział wspólnie z Radą Lubuskiego Towarzystwa Kultury zorganizował w grudniu Klub Literacki, a wspólnie z Miejską Radą Narodową imprezę literacką "Czwartki lubuskie".

242/61

16 P r o f e s o r Z y g m u n t C z e r n y d o k t o r e m h o n o r i s c a u s a S o r b o n y. Uroczystość nadania tytułu profesorowi filologii romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się w Paryżu.

243/61

16 K o n k u r s p o e t y c k i o n a g r o d ę "C z e r w o n e j R ó ż y" ogłoszony przez Zrzeszenie Studentów Polskich został rozstrzygnięty. Jury w składzie: W. Dąbrowski, Z. Feddecki, M. Grześczak, A. Międzyrzecki, W. Woroszyński, po rozpatrzeniu 400 nadesłanych tekstów, przyznało nagrody:

- I (2 500 zł) E. Bryllowi (Warszawa)
- II (2 tys. zł) Cz. Kuriacie (Kraków)
- III (po 1 tys. zł) W. Faberowi (Koszalin), S. Krysce (Warszawa) i M. M. Szarganowi (Łódź).

244/61

19 K o n k u r s n a w i e r s z o R e p u b l i c e K u b a ń s k i e j ogłoszony 3 IX przez Ambasadę Kubańską i Redakcję "Nowej Kultury" został rozstrzygnięty. Jury w składzie: S. Grochowiak, A. Lisiecka, L. Przemski przyznało nagrody:

- I (1 500 zł) M. Hohense (Warszawa).
- II (1 tys. zł) J. H. Wiśniewskiemu (Łódź).

245/61

29/61. 148
c z e s n e j" został zorganizowany przez wydawnictwo "Czytel-
nik" ^{i "Domek Książki"} na terenie województwa katowickiego. W ramach imprezy od-
było się 50 spotkań autorskich w 27 miejscowościach, w których
udział wzięło około 20 tys. mieszkańców Śląska. Spośród litera-
tów w spotkaniach uczestniczyli: M. Klimas-Błahutowa, S. Szma-
glewska, J. Baranowicz, S. Broszkiewicz, P. Jasienica, S. Lem,
W. Mach, G. Morcinek, J. Pierzchała, W. Szewczyk, A. Wydrzyński,
S. Zieliński.

H. TESCHICH: Czytelnicy, pisarze, książki. "Nowa Kult.",
nr 51. 246/61

22 J u b i l e u s z J ó z e f a B r o d z k i e g o - literata,
publicysty i tłumacza. Z okazji siedemdziesięciopięcioletnia
urodzin i pięćdziesięcioletnia pracy J. Brodzki został odznaczony
Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. 247/61

22 P i ę t n a s t o l e c i e T e a t r u P o l s k i e g o
w B i e l s k u. Z okazji jubileuszu odbyła się prapremiera
sztuki historycznej L. H. Morsztina Jaskółka. Zorganizowano
również mały festiwal teatralny, w czasie którego Teatr Śląski
im. S. Wyspiańskiego z Katowic wystawił w Bielsku sztukę M. Go-
gola Rewizor, a Teatr Słowacki z Martina Sen nocy letniej W.
~~S~~hakespeare. 248/61

23 - 25 K o n f e r e n c j a n a u k o w a p o ś w i ę c o n a
t w ó r c z o ś c i I g n a c e g o K r a s i c k i e g o
i literaturze Oświecenia, w 160 rocznicę zgonu pisarza, została
zorganizowana przez IBL PAN i katedrę Literatury Polskiej Uni-
wersytetu Wrocławskiego. Odbyła się we Wrocławiu. W imieniu IBL
obradę otworzyła M. R. Mayenowa. Poloniści wrocławscy przedsta-
wili 11 referatów i komunikatów dotyczących okresu Oświecenia.

Referaty wygłosili: R. Wołoszynowski: Krasicki wobec prądów Oświecenia, S. Pietraszko: O pojmowaniu poezji Oświecenia, Z. Goliński: O „Monachomachii” Krasickiego, R. Sobol: Poezja Karpińskiego po roku 1795, J. Pawłowiczowa: „Arlekin Mahomet” Franciszka Zabłockiego, R. Kaleta: Turniej paszkwilancki z okazji odłożenia pomnika Jana III w Łazienkach, A. Jędrysik: Staszica program edukacji obywatelskiej, J. Szczepaniec: Książka na indeksie Targowicy. Komunikaty przedstawiły: E. Aleksandrowska: Ostatnie lata „Monitora” w świetle „autopowtórzeń” 1779 - 1875, Z. Wołoszynowska: Nieznane wydania „Henryka VI na łowach” W. Bogusławskiego.

Biblioteka „Ossolineum” zorganizowała wystawę poświęconą J. I. Krasickiemu.

| M. PISZCZKOWSKI. „Ruch liter.” 1962 nr 1 s. 54 - 55.

249/61

24 N o c V j a z z u i p o e z j i odbyła się w studenckim Klubie „Pałacyk” we Wrocławiu, przy współudziale redakcji „Współczesności”. W trakcie imprezy odbył się ogólnopolski Turniej jednego wiersza o „Ważym Pałacyku”.

250/61

25 P r a p r e m i e r a s z t u k i K o n d u k t Bohdana Drozdowskiego odbyła się w Teatrze Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Reż. : M. Okopiński, współpraca reż.: O. Soru^{urgi}chacki, scenogr.: M. Kucharski. Był to debiut dramatyczny poety i prozaika. Recenzenci wskazywali na dojrzałość artystyczną sztuki, która przewyższając inne debiuty tego rodzaju „kręgiem problematyki i stylistyką, zapowiada, jakies własne obsesje, własny /.../ rodzaj, własny styl, a przynajmniej jego załączki” (J. Koenig). Podkreślano współczesność problematyki utworu. „Autor /.../ napisał o współczesności wprost, bez owijania w

1161 144
alegorie, bez ucieczki w wyabstrahowaną z czasu i przestrzeni
krajną. Umieścił temat mocno i konkretnie." (I. Solińska).

Na temat sztuki "Polityka" i "Współczesność" zamieściły
obfitą korespondencję w sprawie podejrzeń^o plagiatu z opowiada-
nia Kapuścińskiego Sztywny. Spór został rozstrzygnięty przez
sąd koleżeński ZLP. Zob. poz. /62.

J. KOENIG: Drozdowski. Debiut nietypowy. „Dialog” nr 10
s. 127-129.- J. SOLIŃSKA: Kondukt jedna z propozycji. „Gaz.
Zielonogórska”, nr 293.- J. ADAMSKI: Propozycja do przyjęcia.
„Kierunki” 1962 nr 3. 251/61

przed 26 N a r a d a d y r e k t o r ó w t e a t r ó w o d b y ł a s i ę w
Warszawie. Uczestnicy obrad, którym przewodniczył prezes SPATIF
- Jan Kreczmar, omówili problemy pracy kierownictwa teatrów w
warunkach decentralizacji oraz sprawę przyciągnięcia do teatru
widza robotniczego. Wiele uwagi poświęcono nowym formom propa-
gandy teatrów wobec wzrastającej konkurencji telewizji.

| I. KORCZAK: Narady i codzienność. "Nowa Kult.", nr 49. 352/61

26 "R ew i z j a d w u d z i e s t o l e c i a. "Nowa Kultura"
(nr 48) rozpoczęła cykl artykułów dyskusyjnych dotyczących li-
teratury tego okresu. Redakcja pisała: "Dwudziestolecie między-
wojenne jest, jak wiadomo, najslabiej opracowaną przez history-
ków i krytyków epoką naszej literatury. Nie posiadamy do tej
pory żadnych omówień syntetycznych tego okresu poza podręczni-
kiem szkolnym ,który - z natury rzeczy - stwarza uproszczony
obraz rozwoju literackiego tamtych lat. W tej sytuacji pojawia
się zamęt w sądach wartościujących, brak jasnego rozeznania
głównych linii rozwojowych. Cykl "Nowej Kultury" przyczyni się
przynajmniej w części do uporządkowania obrazu dwudziestolecia,
a tym samym - przyniesie pomoc nauczycielom i uczniom".

Jako pierwszy ukazał się artykuł H. Zaworskiej: Tuż czym
tam? Kilka uwag o futuryzmie polskim (nr 48), a następnie: R.
Matuszewski: ^{ego} O Broniewskim trochę inaczej (nr 51), następnie

132/61
145
druk cyklu został przerwany.

253/61

27 Teatr Polski z Warszawy wyjechał do Czechosłowacji, gdzie występował w Pradze, Bratysławie i Brnie, wystawiając sztuki: Mazepa J. Słowackiego, Śmierć gubernatora L. Kruczkowskiego i Wesele pana Balzaka J. Iwaszkiewicza.

254/61

29 Konferencja pt. "Nauka i życie" została zorganizowana przez oddział PAN w Krakowie. W konferencji wzięły udział komisje: Historycznoliteracka, Słowianoznawstwa, Językoznawstwa i Filologii Klasycznej. M. in. referaty wygłosili: M. Strzałkowa: Reforma uniwersyteckiego studium historii literatury, M. Piszczkowski: Sprawa periodyzacji literatury polskiej, H. Markiewicz: Nauka o literaturze a podniesienie kultury literackiej masowego czytelnika. Ponadto wygłoszono referaty i odbyła się dyskusja na temat nauczania języków obcych.

S. JAWORSKI. /Sprawozdanie/. "Ruch liter." 1962 nr 1 s. 53 - 54.

H. MARKIEWICZ: Nauka o literaturze a podniesienie kultury literackiej masowego czytelnika. "Ruch liter." 1962 nr 1 s. 25 - 30.

255/61

przed 30 Nagroda imienia Karola Irzykowskiego za najwybitniejsze osiągnięcia w dziedzinie krytyki filmowej została przyznana recenzentowi "Życia Warszawy" S. Grzeleckiemu.

256/61

przed 30 Konkurs na utwór dramatyczny o Warszawie ogłoszony przez Prezydium Stołecznej Rady Narodowej został rozstrzygnięty.

Nagroda przyznano J. Kuśmierkowi za sztukę Cena, a wyróżnienie W. Smółskiemu za sztukę Strach

http://pki.org.pl

257/61

1 - 3 V F e s t i w a l M ł o d e j P o e z j i o d b y ł s i ę w Poznaniu. W Festiwalu brali udział młodzi poeci z całej Polski. Referat pt. Młoda poezja polska 1958 - 1961 wygłosił R. Matuszewski. Jak pisał autor ("Nowe Drogi" 1962): "Referat zawierał próbę charakteru ^{styki} postaw artystycznych dwu tzw. młodych generacji poetyckich w Polsce: 1) generacji, która w swej masie debiutowała po roku 1945, przeżyła wstrząs wojny, później okres zafascynowania ideą politycznego zaangażowania poezji wchodząc w ostatnim pięcioleciu w stadium dojrzałości z dominującą wśród poetów postawą filozoficzno-moralistyczną oraz dążeniem do formy oszczędnej, podporządkowanej refleksji i rezygnującej ze zdobnictwa 2) generacji narodzonych po roku 1930 i debiutujących w ostatnim pięcioleciu, pozbawionej tych doświadczeń historycznych, które były udziałem roczników poprzednich i tworzącej przede wszystkim na podłożu literackich mitów, szukającej dopiero swego artystycznego wyrazu. Najogólniejszą tezą referatu była walka o humanistyczną treść poezji, pojętą jako świadome dążenie artysty do wywoływania u odbiorcy sądów wartościujących o humanistyczny porządek myśli przeciwstawionej fetyszymowi wyobraźni, absolutyzmowi ^{aniu} gry luźnych skojarzeń i apoteozie postawy totalnie negującej zarzut «bezsensu» w poezji". Młodzi poeci nie podjęli dyskusji na zjeździe. Przemawiali głównie poeci starszego pokolenia i młodzi krytycy (J. Kwiatkowski, M. Głowiński, P. Kuncewicz). W związku z tym w prasie literackiej ukazały się krytyczne oceny Festiwalu, w których domagano się rezygnacji z imprezy, lub radykalnych zmian organizacyjnych.

Na Festiwalu przyznano szereg nagród.

W konkursie na najciekawszy debiut poetycki roku I. nagrodę otrzymał Cz. Kuriata za tom Niebo zrównane z ziemią.

W turnieju <http://rcjn.org.pl> tego wiersza trzy

4/61 147
^{nagrody otrzymali}
I ~~miejsca zajęli~~ poeci krakowscy: M. Czuma, M. Sprusiński, W. Faber. (Druk "Życie liter.", nr 51).

Ufundowaną w związku z Festiwalem Nagrodę "Głosu Wielkopolskiego" (10 tys. zł) dla młodych krytyków za działalność krytyczną poświęconą poezji polskiej w ostatnim 5-leciu otrzymali J. Kwiatkowski i J. Błoński.

Prezydium Rady Narodowej miasta Poznania na wniosek Komitetu Organizacyjnego Poznańskiego Festiwalu postanowiło ufundować Nagrodę imienia Andrzeja Stawara za najwybitniejszą książkę poetycką roku (zbiór wierszy lub esejów dotyczących poezji).

Głosy w dyskusji: S. KRYSKA: ^{czas spory.} "Współcz.", nr 24. - J. KWIATKOWSKI: (Głos w dyskusji). "Współcz.", nr 24. - R. MATUSZEWSKI: Doświadczenia i mity. /Fragm. referatu/. "Współcz.", nr 24. - P. KUNCEWICZ: Fetysze, przełomy i złudzenia stabilizacji. "Współcz.", 1962 nr 1.

Sprawozdania: M. Bażyński: V Festiwal Młodej Poezji. "Tyg. powsz.", nr 51. - I. IREDYŃSKI: Co robić z Festiwalem Poezji. "Nowa Kult.", nr 51. - A. STERN: Zjazd beznamietny. "Nowa Kult.", nr 51. - R. ŚLIWONIK: Co robić z Festiwalem Poezji. "Nowa Kult.", nr 51. - M. WYKA: Wątpliwości i informacja po V Festiwalu Poezji w Poznaniu. "Życie liter.", nr 51. - Poznań po raz piąty. "Współcz.", nr 24. - R. Matuszewski. "Nowe Drogi" 1962 nr 1 s. 191 - 192. - J. ŚPIEWAK: Wyjście z impasu. "Nowa Kult." 1962 nr 3. 258/61

2 Prapremiera polska tragedii Pro-meteusz w okowach Ajschylosa odbyła się w Teatrze Polskim w Bydgoszczy. Tłum.: S. Srebrny, insc. i

5/61 148

reż.: S. Bugajski, scenogr.: J. Kosiński, oprac. muzyczne: Z. Łosakiewicz. Zdaniem recenzentów było to najwybitniejsze w ciągu roku przedstawienie teatru bydgoskiego. Wskazywano na artystyczny sukces reżysera i scenografa w zespoleniu elementów muzycznych z tekstem i plastyką widowiska. Słabą stroną spektaklu dostrzegano natomiast w wyborze młodopolskiego przekładu S. Srebrnego, zaciemniającego sens utworu. "Bydgoska prapremiera Prometeusza Bugajskiego staje się w ten sposób bardziej sukcesem inscenizatora i sukcesem teatru, niż pełnym zwycięstwem autora i jego gorzkiej, przenikliwej a dla nas jakże zdumiewającej wiedzy o życiu" (J. P. Gawlik).

J. P. GAWLIK: Symfonia o Prometeju. "Życie liter." nr 51 - (iks). "Gaz. Pomor.", nr 287. - J. NIESIOBĘDKI: Prometeusz premierowy i eksperymentalny. "Dz. Wiecz.", nr 242. - J. PIECHOCKI. "Ilustr. Kur. Pol.", nr 293. - J. SZYMKIEWICZ. "Gaz. Pomor.", nr 307. - Z. PIETRZAKÓWNA. "Pomorze" 1962 nr 2.

259/61

- 3 Muzeum Bolesława Prusa zostało otwarte w Pałacu Małachowskich w Nałęczowie.

P. DABEK. /Fragm. przemówienia na uroczystości otwarcia/.
"Kamena", nr 23. - A. TOMASZEWSKA: Zwiedzając Muzeum Prusa.
"Kamena", nr 24. - S. FITA: Muzeum B. Prusa. "Ruch liter." 1962 nr 2 s. 102 - 103.

260/61

- 5 Nagrodę PEN-Clubu przyznano W. Broniewskiemu za przekłady z literatury rosyjskiej.

261/61

5 P r e m i e r a f i l m u Z a d u s z k i odbyła się w Warszawie. Scenariusz i reż.: J. Konwicki. Pierwszy film zrealizowany całkowicie przez literata wywołał zainteresowanie krytyki zarówno ze względu na problematykę jak i realizację. Technikę filmową Konwickiego porównywano do techniki Bergmana i Antonioniego (K.T. Toeplitz), atmosferę jego filmu do atmosfery obrazów Allegrette'a, Carne'a, Delannoya (Z. Dolecki). Wartość filmu dostrzeżano w ukazaniu prawdy o "ludziach uwikłanych w historię ostatnich kilkunastu lat, ludziach poturbowanych i okaleczonych moralnie i psychicznie, ale instynktownie poszukujących swego miejsca na ziemi" (K. Kochański). Recenzenci wskazywali na mistrzostwo przedstawienia psychicznych przeżyć bohaterów filmu i stworzenia atmosfery uwypuklającej te przeżycia. "Bohaterowie Zaduszek - pisał Z. Kałużyński - są mianowicie ofiarami swoich czasów: ich niewydolność uczuciowa, ich «niemożność» miłości jest rezultatem katastrofy historycznej, której byli uczestnikami. Pod tym względem film jest jak najbardziej «rozrachunkowy», tyle że na terenie prywatno-psychologicznym". Obok entuzjastycznych recenzji ukazały się również wypowiedzi zawierające ujemne opinie o filmie. Zarzuty wysuwali przede wszystkim ci spośród krytyków, którzy widzieli w Zaduszkach film "rozrachunkowy" w stosunku do lat wojny i okresu powojennego, ^{dotyczący losów pokolenia tych lat.} ~~poprzez losy pokolenia~~. M.in. M. Czerwiński pisał: "W filmie brak danych, by widzieć w nim rzeczywisty dramat owego pokolenia. Jest natomiast usiłowanie zdyskontowania powagi tej sprawy dla zwiększenia efektu, dla wywołania nastroju, nastroju gęstego, obsesyjnego i straceńczego". Zdaniem E. Suliborskiej, M. Czerwińskiego i Z. Klaczyńskiego jedną z istotnych wad filmu było również wyizolowanie bohaterów z życia, ukazanie ich "poza realnym miejscem na ziemi" (Z. Klaczyński).

S. CZARNECKI: Łóżko im. drogich nieobecnych. "Ekran", nr 50.
 - M. CZERWINSKI: Z powodu "Zaduszek". "Film", nr 53. - Z. DOLECKI: Sonata w tonacji moll. "Kierunki", nr 49. - Z. KAŁUŻYNSKI: Psychoanaliza polskiego straconego pokolenia. "Polityka", nr 50. - Z. KLACZYNSKI: Siódme kręgi piekiełka. "Tryb. Ludu", nr 337. - K. KOCHANSKI. "Tyg. Kult.", nr 51. - B. MICHAŁEK: Dziennik intymny. "Nowa Kult.", nr 50. - E. SULIBORSKA. "Odgłosy", nr 51/52. - K.T. TOEPLITZ: Reżyser niedzielny. "Świat", nr 51/52. - Hiv.: Dopełniacz. "Argumenty" 1962 nr 1. - J. RACZKOWSKI: Literatura na plan. "Więź" 1962 nr 3 s. 164-167.

8 - 9 Ogólnopolski Zjazd Związku Literatów Polskich odbył się w Katowicach. Referat sprawozdawczy z działalności ZLP wygłosił J. Iwaszkiewicz. Referat dotyczył przede wszystkim spraw organizacyjnych Związku i współpracy z instytucjami kulturalnymi w zakresie upowszechnienia literatury. Referat analizujący zadania pisarza i stosunek do literatury ludności robotniczej Śląska pt. Pisarz w otoczeniu robotników wygłosił W. Szewczyk. Wskazał on na istniejące ciągle zapotrzebowanie na książki dotyczące życia i pracy robotników i na czynniki hamujące ich powstawanie: a więc opory pozostałe z okresu "powieści produkcyjnej" i fałszywy pogląd, iż problematyka pracy nie nadaje się do literatury. Ponadto zdaniem autora: "Działa nacisk środowiska artystycznego, opinia krytyki, wreszcie pewna zaistniała hierarchia tematyczna, działa na koniec moda i lęk przed utratą publicity w kręgach, które o tym decydują". Ulegając tym wpływom młodzi pisarze z oddziałów terenowych niechętnie, jak pisał Szewczyk, podejmują problematykę swoich regionów, ^a starają się ^{pisac o} podejmować ^{ach)} sprawy ^{ch)} znane im z książek uznanych już autorów. Autor referatu nawoływał do zaangażowania literatury w procesy społeczne i gospodarcze kraju stwierdzając: "Być na marginesie społecznych i produkcyjnych procesów historycznych - to tak jakby dać się zepchnąć z głównego szlaku. W środowiskach robotniczych określa się to dość surowo jako postawę antypatriotyczną". W dyskusji zjazdowej ^{poruszano} zagadnienia organizacji pracy kulturalnej w terenie, wysunięto szereg wniosków w sprawach: utworzenia komisji współpracy ZLP z "Domem Książki" w zakresie popularyzacji literatury współczesnej, rozszerzenia współpracy z młodzieżą literacką i pomocy dla amatorskich zespołów teatralnych.

Uczestnicy zjazdu postanowili ufundować tablice pamiątkowe ku czci B. Jasińskiego, S. Standego i W. Wandurskiego.

Z okazji zjazdu na Śląsku odbyło się wiele spotkań pisarzy z czytelnikami.

J. IWASZKIEWICZ: Pisarz - czytelnik - społeczeństwo. Frag-
menty sprawozdania na XII Zjeździe ZLP w Katowicach. "Nowa Kult.",
nr 51/52. - W. SZEWCZYK: Pisarz w otoczeniu robotników. "Życie
liter.", nr 50. -

M. BEHCZYC-RUDNICKA: Po zjeździe literatów. "Kamena", nr 23.

- O. BIENKOWSKA: Wielkie nadzieje. "Księgarz", nr 23/24. -

J. IWASZKIEWICZ: Echa zjazdu. "Twórcz." 1962 nr 2 s. 139. -

R. MATUSZEWSKI: "Nowe Drogi" 1962 nr 1 s. 189 - 190. - M. PIE-

CHAL: XII Zjazd w Katowicach. "Odgłosy" nr 51/52. - W. SADKOWSKI:

Literatura w życiu codziennym. "Tryb. Ludu", nr 344. ←

263/61

- 9 P r a p r e m i e r a s z t u k i Skandal w Hell-
bergu Jerzego Broszkiewicza ^{odbyła się} w Teatrze
Starym im. H. Modrzejewskiej w Krakowie. Reż.: Jerzy Kreczmar,
scenogr.: W. Krakowski. Większość recenzentów oceniała sztukę jako
kontynuację zapoczątkowanej w dramaturgii Kruczkowskiego proble-
matyki niemieckiej: "warstwa najcenniejsza" sztuki "to drama-
tyczna anatomia psychologii byłych hitlerowców, obecnie spokoj-
nych mieszczan niemieckich, żyjących w małym tyrolskim miastecz-
ku, którzy pod wpływem zbiorowej hysterii, zbiorowo popełniają
zbrodnię". (J. Lau). Krytyka była również zgodna w pozytywnej
ocenie walorów scenicznych sztuki: wartości dialogów i bogactwa
psychologicznego postaci. Z uwagi na problematykę utworu nieco
inaczej ocenił sztukę J. P. Gawlik. Interpretując dramat jako
polemikę z Obietnicą F. Dürrenmatta stwierdził, iż Broszkiewicz
nie sprostął w niej szwajcarskiemu pisarzowi: "obrał dziwną,
poznawczo wsteczną drogę zwiężając uniwersalne i powszechnie zna-
ne prawdy do doraźnie stworzonego przykładu do jednostkowej, a
więc i przypadkowej demonstracji. /.../ Proces egzemplifikacji

przebiegł zbyt szybko, aby pokazać historyczną nieuchronność zbrodni, nie koniecznie wyrosłej z kilku modnych kompleksów, rozumianych jako tło do równie aktualnego problemu odpowiedzialności".

Sztuka została nagrodzona na konkursie dramatycznym zob. poz. /61.

J. P. GAWLIK: Broszkiewicz odmieniony. "Nowa Kult." 1962 nr 4. - Jaszcz /J. A. SZCZEPANSKI/: Znowu oczyma polskimi. "Tryb. Ludu" 1962 nr 9. - T. KUDLIŃSKI: Zbrodnia czy tylko skandal. "Dz. pol." 1962, nr 296. - J. LAU. "Argumenty" 1962 nr 11. - B. MAMON: Polemika pozorna. "Tyg. powsz." 1962 nr 1.

264/61

9 Plan perspektywiczny Rozwoju Nauki Polskiej 1961-1980 był przedmiotem obrad XIII zgromadzenia ogólnego PAN w Warszawie. W obradach, którym przewodniczył prezes PAN - T. Kotarbiński, uczestniczyli również m. in. przedstawiciele Sejmowej Komisji Oświaty i Nauki, Wydziału Nauki i Oświaty KC PZPR, Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Referaty wygłosili: zastępca sekretarza naukowego PAN I. Malecki: Założenia perspektywicznego planu rozwoju nauki i zastępca sekretarza naukowego PAN W. Nowacki: Związki nauki z życiem.

Podsumowując wyniki obrad T. Kotarbiński stwierdził: "Głosy w dyskusji można podzielić na trzy rodzaje. Przede wszystkim jako novum w stosunku do treści referatów dało się słyszeć nawoływanie do racjonalnej selekcji młodych kadr i do ulepszenia przepisów normujących ich awans. Dalej, w związku z problemem selekcji wysunięto postulat żywego zajęcia się psychologią, która to dziedzina badań zarówno w kraju w ogóle, jak w Polskiej Akademii Nauk nie nadąża za wzorcami realizowanymi za granicą. Trzeci zespół wypowiedzi - to w zasadzie odpowiedzi na pytania sformułowane w referatach. Treść głosów ostatniego rodzaju dotyczyła głównie nauk przyrodniczych, czystych i stosowanych. Mało

się mówiło o humanistyce. Próbuję to sobie wytłumaczyć /może nazbyt subiektywnie/ tym, że w dziedzinie humanistyki droga ku tak zwanej mądrości życiowej nie prowadzi wyłącznie - a może nawet nie prowadzi głównie - poprzez unaukowanie w sensie metodologicznym, polegające na zdobywaniu wiedzy intersubiektywnie uświadomionej i komunikowalnej oraz zorientowanej w kierunku wykrywania obiektywnych praw rzeczywistości".

Referaty i sprawozdania z dyskusji druk "Nauka pol." 1962 nr 2.

365/61

10 Ankieta "Nowej Kultury" na temat współczesności. W numerze 50 i 51 pisma zamieszczono odpowiedzi pisarzy na następujące pytania: 1) "Jaki temat współczesny powinna poruszać książka, którą najbardziej chcielibyście przeczytać, a może napisać?" 2) "Co rozumiecie przez temat współczesny w literaturze?"

W przekonaniu większości pisarzy wypowiedających się w ankiecie (m. in. L. Bądkowski, A. Braun, H. Bereza, J. Koprowski, W. Mach, L. Pasternak, M. Piechał, J. Przyboś, J. Pytlakowski, W. Sokorski), o współczesności utworu literackiego decydowała problematyka. Zarówno temat jak okres historyczny i miejsce akcji mogły być dowolne. Wśród odpowiedzi znalazły się również propozycje konkretnych tematów, które zasługiwały, zdaniem wypowiedających się, na miano szczególnie ważnych dla współczesności, np.: "przemiany, jakim podlega psychika ludzka w krajach masowego awansu społecznego" (S. Kisielewski), socjologiczne przemiany środowiska robotniczego (M. Nowakowska), problematyka górnicza (G. Morcinek), II wojna światowa (S. Szmaglewska).

266/61

10 W o j e w ó d z k i k o n k u r s l i t e r a c k i na utwór poświęcony ziemi koszalińskiej został rozstrzygnięty. Jury w składzie: J. M. Gisges (przewodniczący), K. Gaertig oraz I. G. Kamiński, po rozpatrzeniu 18 nadesłanych prac przyznało następujące nagrody:

I (8 tys. zł) Cz. Kuriata za utwór Balu maskowego nie było.

II (5 tys. zł) Z. Kiwka za fragment powieści Na początku był front.

III (3 tys. zł) Z. Kiwka za powieść Początek wielkiej kwarantanny.

267/61

14 - 15 Z a g a d n i e n i e r u c h u k u l t u r a l n o - o ś w i a t o w e g o na wsi było tematem obrad V Plenum Komitetu Naczelnego ZSL. Referat na temat sytuacji w ruchu kulturalno-oświatowym wygłosił S. Leczykiewicz, a sprawozdanie z realizacji uchwał III Kongresu ZSL przedstawił S. Ignar. Na posiedzeniu podjęto uchwałę w sprawie działalności kulturalno-

-oświatowej na wsi.

S. LECZYKIEWICZ: Wieś kulturalna, /Referat/. "Orka", nr 52.

268/61

przed. 24 Sejmik działaczy kulturalnych w Białymstoku. Tematem dyskusji było ożywienie życia kulturalnego miasta.

269/61

przed 24 Konkurs dla pisarzy ludowych góral szczyzny, zorganizowany przez Towarzystwo Miłośników Ludowej Kultury i Sztuki Góralskiej, został rozstrzygnięty. Nagrody otrzymali:

I H. Nowobielska (Białka Tatrzańska)

II (równorzędne) A. Florek-Skupień - (Stołowe), S. Kotarba (Kraków), J. Żych (Anglia)

III (równorzędne) J. Michniak Pawelec (Dzianisz), S. Byrcyn-Gąsienica (Zakopane), F. Chowaniec (USA), W. Kościelniak (Nowy Targ).

270/61

- Nagrodę Stowarzyszenia Autorów, Kompozytorów i Wydawców ZAIKS za rok 1961 otrzymali: L. H. Morstin - za twórczość dramatyczną oraz S. Treugutt za działalność krytyczną.

271/61

- Powstanie Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego w Polsce. Stowarzyszenie miało m. in. na celu organizowanie kursów języków oraz popularyzację polskiego, czeskiego i słowackiego dorobku kulturalnego wśród ludności słowackiej i polskiej. Siedzibą władz centralnych stowarzyszenia został Kraków.

272/61

- Zofia Jachimecka została odznaczona

na Srebrnym medalem zasluzgi przez rząd
włoski za popularyzację i przekłady włoskiej literatury w Polsce.

273/61

— Pamiętnik antybohatera ^W Konela

Filipowicza. Powieść Filipowicza sięgająca do wielokrotnie poruszanej już we współczesnej literaturze problematyki okupacyjnej wywołała zainteresowanie czytelników i krytyków — ~~jak~~ podkreślano we wszystkich recenzjach książki — nowatorskim i odrębnym potraktowaniem zagadnień. "Pisarz porzucił patriotyczne malowanki na rzecz psychologicznego studium, w którym ludzkie postawy i uczynki są złożone i wielowymiarowe. Odmienność książki Filipowicza nie polega jednak na stworzeniu opozycji do poniechanego już — bądź co bądź — modelu wojennego heroizmu. /.../ Autor czyni bohaterem swej powieści człowieka, dla którego wojna nie jest wstrząsem moralnym, ani nie stawia go w wyjątkowym położeniu." (R. Marszałek). "Pamiętnik antybohatera — to właśnie pamiętnik człowieka, którego idea jest przystosowanie, adaptacja w zbrodniczym układzie, wyrzeczenie się działania". (W. Maciąg). Zdaniem niektórych recenzentów (W. Maciąg, A. Kijowski) Filipowicz nie doprowadził konsekwentnie do końca moralnej problematyki łączącej się z postacią głównego bohatera utworu. Pamiętnik antybohatera pisał A. Kijowski "posiada wszystkie zalety i wszystkie zarazem wady twórczości Filipowicza. /.../ To śmiały pomysł napisać taki pamiętnik egotysty, któremu przyszło żyć podczas wojny i okupacji. /.../ Doskonała wydaje mi się ironia tych pierwszych stron i przyznam, że oczekiwałem czegoś innego, niż to co znalazłem w dalszym ciągu opowieści. Antybohater Filipowicza staje zwykłą okupacyjną kanalią." Według W. Maciąga "jedno ważne pytanie /.../ pozostało bez odpowiedzi. /.../ Czy istota antybohaterstwa (albo istota zła) tkwi w złym działaniu, czy w unikaniu działania?"

M. JAROCHOWSKA: Antybohaterowie też są ludźmi. "Nowa Kult."

1962 nr 24. - A. KIJOWSKI: Znam pewien temat. "Prz. kult." 1962 nr 5. - S. LICHANSKI: Żaden "Więź" 1962 nr 7 s. 109-116. - W. MACIAG: Filozofia i żywot łajdaka. "Twórcz." 1962 nr 4 s. 142-144. - R. MARSZAŁEK: Antybohater Filipowicza. "Współcz." 1962 nr 5. - J. SPEINA. "Pomorze" 1962 nr 8. - S. SUSUŁ: Sprawy smutne ale prawdziwe. "Tyg. powsz." 1962 nr 13.

LFH/61

Wizyty przedstawicieli świata kulturalnego zza granicy:

Austria: W grudniu przybył na zaproszenie Instytutu Wydawniczego "Pax", prezes austriackiego PEN-Clubu - F.F.Csokor - tłumacz m.in. Nieboskiej komedii Z. Krasieńskiego na język niemiecki.

Bułgaria: W październiku odwiedzili Polskę pisarze: M. Marangozow i W. Josifow.

Czechosłowacja: W sierpniu przebywała w Polsce tłumaczka literatury polskiej na język czeski: H. Teigowa.

Dania: W październiku przebywał prof. Uniwersytetu w Aarhus - A. Stender-Petersen, który na zebraniu PEN-Clubu polskiego w Warszawie 2 X wygłosił odczyt: Literatura polska w oczach cudzoziemca.

Japonia: W listopadzie przybył pisarz japoński młodego pokolenia Kensaburo Oe.

Niemiecka Republika Demokratyczna: W dniach 23-26 X występował w Poznaniu zespół teatralny im. Małgorzaty Orna, prezentując sztuki: B. Braubta Kaukazkie kremlowcy i A. Słonimskiego Wielkie plany kogutów.

Niemiecka Republika Federalna: W marcu przebywał w Polsce przywódca zachodniemieckiej postępowej grupy literackiej - Gruppe 47 - H.W. Richter.

Węgry: W dniach 14-19 VII występował w Łodzi węgierski Teatr Narodowy z Pécs, który wystawił Medeę Eurypidesa i Wesele Figara F. Beaumarchais.

Związek Radziecki: W maju przybyli do Polski pisarze J. Bondarijew i W. Sołuchin. Od 7 do 17 IX trwała wizyta

delegacji Białoruskiego Towarzystwa Przyjaźni i Łączności Kulturalnej z Zagranicą, w skład której wchodził m.in. sekretarz Związku Literatów Białorusi - M. Tkaczow. W październiku odwiedził Polskę krytyk literacki W. Ogniew.

Ponadto zob. poz.

245/61

RUCH WYDAWNICZY

Charakterystyka sytuacji wydawniczej roku. W roku 1961 została uregulowana sytuacja w zakresie planów wydawniczych. W lutym Rada Ministrów wydała rozporządzenie dotyczące działalności Ministerstwa Kultury i Sztuki (zob. poz. /61), które unieważniało dekret z 2 VIII 1951 roku o utworzeniu i zakresie działania Centralnego Urzędu Wydawnictw Przemysłu Graficznego i Księgarstwa oraz przekazywało jego zadania Ministerstwu Kultury i Sztuki. Zgodnie z punktem 11 rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministerstwa Kultury i Sztuki do obowiązków tegoż Ministerstwa będzie należało: "Opracowanie państwowego planu wydawniczego, zatwierdzenie tematycznych planów poszczególnych wydawnictw, z zastrzeżeniem uprzedniego zasięgnięcia opinii właściwych ministrów co do planów podległych im wydawnictw, nadzoru nad organizacją i działalnością wydawnictw, przemysłu graficznego i księgarstwa, koordynacji działalności jednostek wydawniczych i placówek poligraficznych podległych innym ministrom, instytucjom państwowym i radom narodowym, organizacjom spółdzielczym oraz jednostkom gospodarki nieuspołecznionej, jak również udzielenia na podstawie przepisów zezwoleń i koncepcji na prowadzenie działalności wydawniczej, poligraficznej i księgarskiej." ("Dziennik Ustaw", nr 10 poz. 56).

Plany wydawnicze. Produkcja wydawnicza roku została obniżona, ze względu na zmniejszenie przydziałów papieru na rzecz eksportu. Sprawilo to, iż: Rok 1961 był rokiem najniższej produkcji wydawniczej ostatnich lat 12. Po raz pierwszy od r. 1949

obniżyła się produkcja książek do 80 mln. egzemplarzy, co oznacza mniej niż 3 egz. książek nabytych średnio przez 1 mieszkańca. Spadek nakładów był jednak nierównomierny - przy wzroście nakładów podręczników szkolnych, niektórych działów nauki i techniki, poradników, słowników, leksykonów i encyklopedii - cały niemal ciężar ograniczeń papieru spadł na książki dla dzieci i młodzieży i beletrystykę."

Ogółem w roku 1961 wydano 7 224 tytuły w nakładzie 80,8 mln. egzemplarzy, ilość arkuszy wynosiła 86 tys. W tym z literatury wydano 852 książki (83% w stosunku do produkcji roku 1960), w nakładzie 11,1 mln. (89% w stosunku do roku 1960), zwiększył się natomiast średni nakład książek z 12,7 tys. egzemplarzy w 1960 do 13 tys. egzemplarzy w roku 1961. Obniżenie ilości wydawanych tytułów z literatury pięknej zaznaczyło się przede wszystkim w spadku ilości przekładów (24%), z literatury polskiej ograniczeniom uległy wydania klasyków i wznowienia literatury współczesnej, natomiast ilość pierwszych wydań wzrosła o 9 pozycji w stosunku do roku ubiegłego.

S e r i e w y d a w n i c z e. Wydawnictwa kontynuowały serie powstałe w latach ubiegłych. Jedyłą nowo powstałą serią literacką była seria PIW Ludzie Żywi, której pierwszą pozycję stanowiła książka P. Hertza: Słowacki. Romans życia. Seria miała na celu popularyzację, opartych na autentycznych dokumentach, biografii wybitnych pisarzy, artystów itp.

W y d a n i a k l a s y k ó w. W roku 1961 kontynuowano edycje dzieł następujących pisarzy: W. Orkana (pod redakcją S. Pigoń), W. Sieroszewskiego (pod redakcją A. Lama i J. Skórnickiego), J. Słowackiego (pod redakcją J. Klejnera), S. Wyspiańskiego (redagowane przez zespół pod kierunkiem L. Płoszewskiego) i wydanie Dra-

matów G. Zapolskiej opracowywane w IBL PAN. Ukazały się także następne tomy Dramatów staropolskich w opracowaniu J. Lewańskiego: tom 2: Książki humoru polskiego w wyborze J. Saloniego. W serii PIW Biblioteka Poezji i Prozy wydano dwa tomy Pism Ł. Górnickiego w opracowaniu R. Pollaka i księga 2 Zbioru poetów polskich XIX w. w opracowaniu P. Hertza, a w serii IBL PAN Biblioteka Pisarzy Polskich. Seria B - Dzieła wszystkie A. Trzcieskiego. Ponadto wiele utworów ~~klasycznych~~ ^{z dawnej} literatury polskiej ukazało się w seriach wydawnictwa Ossolineum - Biblioteka Narodowa (m. in. M. Romanowski: Wybór liryków oraz Dziewczę z Sącza, S. Goszczyński: Król zanczyska) w serii Nasza Biblioteka oraz w serii PIW-u Biblioteka Szkolna. "Czytelnik" w serii Poeci Polscy wydał zbiory wierszy A. Asnyka, M. Konopnickiej, T. Lenartowicza, A. Mickiewicza, C. K. Norwida, J. Słowackiego i K. Tetmajera.

L i t e r a t u r a d w u d z i e s t o l e c i a m i ę d z y -
w o j e n n e g o. Z zakresu prozy ukazały się pierwsze powojenne wydania: J. Ejsmond: Żywoty drzew, B. Jasiński: Człowiek zmienia skórę, J. Kaden-Bandrowski: Czarne skrzydła, B. Winawer: Doktor Przybram oraz kolejne wydania, m. in.: Z. Małkowska: Granica, A. Rudnicki: Żołnierze, S. Sempołowska: Na ratunek. W zakresie poezji ukazały się pierwsze po wojnie zbiory wierszy: P. Bujnickiego, S. Karpińskiego, A. Wolicy oraz kolejne wydania s wyborów poezji m. in. W. Broniewskiego i J. Tuwima. W serii Biblioteka Dwudziestolecia wyszła książka S. Baczyńskiego: Dom wróżki.

Z l i t e r a t u r y l a t o k u p a c j i u k a z a ł y s i ę
Utwory zebrane K. Baczyńskiego w opracowaniu A. Kmita-Piorunowej i K. Wyki.

L i t e r a t u r a w s p ó ł e z e s n a. W zakresie pro-

z y ukazało się około 300 pozycji nowych powieści, zbiorów opowiadań, reportaży, wspomnień i pamiętników. Wydano m. in.: J. Bocheński: Boski Juliusz (zob. poz. /61), R. Bratny: Spacer po ZOO i Śniegi płyną, A. Braun: Noc długich noży, J. Broszkiewicz: Taniec kogutów, T. Breza: Listy hawańskie, B. Czeszko: Makotka z jeleniem i Tren, K. Filipowicz: Pamiętnik antybohatera (zob. poz. /61), J. Iwaszkiewicz: Kochankowie z Marony (zob. poz. /61), M. Jastrun: Piękna choroba (zob. poz. /61), J. Krasieński: Tamten brzeg, M. Kuncewiczowa: Gaj oliwny, J. Kurek: Pepe kanarek i Zabijcie Barabasza, S. Lem: Solaris, W. Mach: Góry nad czarnym morzem (zob. poz. /61), J. Morton: Mój drugi ożenek (zob. poz. /61), M. Nowakowski: Benek krawiacz, J. Parandowski: Powrót do życia, T. Parnicki: Twarz księżycy, J. Putrament: Arka Noego, Arkadia, Z. Romanowiczowa: Przejście przez Morze Czerwone (wyd. krajowe), M. Słomczyński: Sam przeciw Tobom, J. Strykowski: Imię własne, A. Ważyk: Epizod (zob. poz. /61), S. Wygodzki: Koncert życzeń (w ciągu roku ukazały się 2 wydania), Człowiek z węzkiem i Serce mojego rodzeństwa, W. Żukrowski: Skapani w ogniu (książka wydana dwukrotnie). Wśród literatury wspomnieniowo-pamiętnikarskiej ukazały się m. in. następujące pozycje: S. Czernik: "Okolice Poetów", A. Grzymała-Siedlecki: Niepospolici ludzie w dniu swoim powszednim, L. H. Morstin: Moje przygody teatralne, W. Pollack: Ze wspomnień starego dziennikarza warszawskiego, J. Putrament: Pół wieku (zob. poz. /61), M. Wańkiewicz: Tędy i owędy, ^{książka zbiorowa:} Wspomnienia o K. I. Gałczyńskim (zob. poz. /61), Wspomnienia o Stefanie Żeromskim (zob. poz. /61) i Z dziejów podziemnego Uniwersytetu Warszawskiego.

P o e z j a. Ukazało się około 80 nowych zbiorów wierszy, wśród których przeważały tomiki młodego pokolenia poetów. Wydano m. in. następujące pozycje: M. Białoszewski: Mylne wzruszenia (zob. poz.

/61), A. Brycht: Czas bez Marii, J. Brzostowska: Zanim noc, S. Czachorowski: Owoce moich piasków, S. Flukowski: Napomknięte cieniem, J. A. Frasik: Obłoki mijają nas, M. Grześczak: Wyjście z pozorów, Z. Herbert: Studium przedmiotu (zob. poz. /61), M. Hillar: Krople słońca, S. Kryśka: Pajac i koturn, T. Kubiak: Fantasmagorie, Cz. Kuriata: Niebo zrównane z ziemią (zob. poz.

/61), L. Lewin: Nowe wiersze, A. Olcha: Różne strony czasu, J. B. Ożóg: Gdzie powój woła, A. Pogonowska: Gąszcz, J. Przyboś: Próba całości (zob. poz. /61), T. Różewicz: Głos anonima i Zielona róża (zob. poz. /61), A. Słonimski: Rozmowa z gwiazdą (zob. poz. /61), R. Śliwonik: Rdzewienie rąk, G. Timofiejew: Wiersze wybrane, A. Ważyk: Labirynt, J. Wyka: Kompozycja rojeń, J. Zagórski: Bajka pienińska. Ukazały się również almanachy poetyckie młodych pisarzy: Almanach poezji rzeszowskiej, Młoda wieś pisze, Próba liryki, Tygiel i Wiatraki.

Z dziedziny d r a m a t u ukazały się w wydaniach książkowych m. in. następujące pozycje: R. Brandstaetter: Śmierć na wybrzeżu Artemidy, L. Kozemieniński: Dramaty dolnośląskie, T. Różewicz: następujących utworów Kartoteka. Miesięcznik "Dialog" zamieścił m. in. pierwodruki: J. Broszkiewicz: Dwie przygody Lemuśka Gulliwera (nr 8), Skan-
(nr 11 zob. poz. 61) dał w Hellbergu, K. Choliński: Krucjata (nr 9), B. Drozdowski: Ostatni brat (nr 10), S. Grochowiak: Szachy (nr 2), Z. Herbert: Lalek (nr 12), K. Iżłakowiczówna: Ziemia rozdarta (nr 7), L. Kołakowski: Wygnanie z raju (nr 6), L. Kruczkowski: Śmierć gubernatora (nr 3; zob. poz. /61), S. Mrozek: Na pełnym morzu (nr 2), Karol (nr 3), Strep-te-ase (nr 6), J. Parandowski: Medea (nr 10), T. Różewicz: Grupa Laokoona (nr 8).

Wśród pozycji dotyczących teatru i dramatu ukazał się m. in. Almanach sceny polskiej. Sezon 1959/1960, F. Pajęczkowski: Teatr

lwowski pod dyrekcją Tadeusza Pawlikowskiego, L. Schiller: Teatr ogromny, J. Szczublewski: Artysci i urzednicy czyli Szalenstwa Leona Schillera, A. Szyfman: 55 lat w teatrze.

N a u k a o l i t e r a t u r z e. Wśród prac dotyczących historii literatury polskiej i obcej ukazały się m. in. następujące pozycje: S. Pigoń: Z ogniw życia i literatury, S. Rospond: Język i artyzm językowy J. Kochanowskiego, pod redakcją J. Lewańskiego: Sredniowiecze. Studia o kulturze, S. Morawski: Studia z historii myśli estetycznej XVIII i XIX wieku, praca zbiorowa: Nowe studia o Norwidzie, K. Wyka: Krzysztof Baczyński 1921 - 1944, R. Zimand: Trzy studia o Boyu, J. Kott: Szkice o Szekspirze (zob. poz. /61), A. Milska: Pisarze polscy (słownik). W serii IBL PAN. Studia Staropolskie wydano następujące pozycje: S. Grzeszczuk: O "Satyrach" Krzysztofa Opalińskiego, Cz. Hernas: Hejnały polskie, w serii Historia i Teoria Literatury: Z. Sinko: Powieść angielska osiemnastego wieku a powieść polska lat 1764 - 1830, Z. Szmydtowa: Rousseau - Mickiewicz i inne studia. W ramach prac IBL PAN ukazała się również książka Z. Lempickiej: "Wesele" we wspomnieniach i krytyce. W wydawanej przez Wydawnictwo Literackie serii Biblioteka Studiów Literackich ukazała się praca J. Krzyżanowskiego: W świecie romantycznym. Wiedza Powszechna w serii Profile wydała książki: A. Brodzkiej: Maria Konopnicka i A. Hutnikiewicz: Stefan Żeromski.

Wśród prac z zakresu teorii literatury ukazały się m. in.: J. Kleiner: Studia z zakresu teorii literatury, Z. Klemensiewicz: W kręgu języka literackiego i artystycznego oraz opracowana przez Towarzystwo Naukowe KUL: J. Kleiner. Księga zbiorowa życia i działalności i opracowana przez Komisję Historycznoliteracką Krakowskiego Oddziału PAN: Księga pamiątkowa ku czci S. Pigońa.

Z zakresu krytyki literackiej ukazały się nowe pozycje:

J. Błońskiego: Zmiana warty, P. Hertza: Darowana polska, J. Iwaszkiewicza: Rozmowy o książkach, Z. Kałużyńskiego: Nowy Kaliban, A. Kijowskiego: Miniatury krytyczne, A. Lisieckiej: W krainie czarów, W. Maciąga: 16 pytań, S. Mackiewicza: Był bal, A. Stawar: O Brzozowskim i inne szkice (zob. poz. /61), ^{W.P.} Z. Szymański: Ballady przed burzą, K. Toeplitz: Seans mitologiczny, B. Wiśniowski: William Faulkner, Ernst Hemingway, John Steinbeck. (Zob. też poz. /61).

Ponadto ukazały się Pisma krytyczno-literackie P. Chmielowskiego w oprac. H. Markiewicza oraz Wybór pism krytycznych Ignacego Fika w oprac. A. Chruszczyńskiego.

Przekłady - ukazało się 268 pozycji. Literatura amerykańska. Ukazało się 29 pozycji. Wydano m. in. E. Caldwell: Ziemia tragiczna, W. Faulkner: Intruz i Niepokonane, E. Hemingway: Komu bije dzwon, Rogi byka i inne opowiadania, Za rzekę w cień drzew, S. Lewis: Babbit. W. Saroyan: Chłopiec na lotnym trapezie i inne opowiadania oraz Przygody Wesleya Jacksona, J. Steinbeck: Grona gniewu, Była raz wojna i Zagubiony autobus.

Z literatury angielskiej ukazały się 40 pozycje. Kontynuowano wydanie dzieł J. Conrada i O. Wilde'a. Ponadto wydano m. in.: J. Barke: Pieśń zielonego głogu, R. Graves: Żona pana Milтона, G. Greene: Trzeci człowiek, A. Huxley: Uśmiech Giocondy i inne opowiadania, B. Marshall: Paryżowi podzwonne, Ch. P. Snow: Jasność i mrok, J. Wain: Rywale, V. Woolf: Pani Dallo-way. Ukazały się również wybory poezji G. Byrona i P. B. Shelle-y'a.

Literatura austriacka (5 pozycji). Wydano

m. in.: H. Broch: Niewinni, E. Fischer: O potrzebie sztuki, H. Habe: Off Limits, F. Kafka: Dzienniki, S. Zweig: Maria Stuart.
 L i t e r a t u r a c z e s k a: (13 pozycji). Ukazały się m. in.: J. Seifert: Liryki, K. J. Benes: Gra o życie, Spotkanie w Karlovych Varach, Zaczarowany dom, J. Otčenášek: Romeo, Julia i mrok, V. Rezac: Niebiańska koza.

L i t e r a t u r ę f r a n c u s k ą (39 pozycji) reprezentowały m. in. następujące książki: L. Aragon: Aurelian, L. i J. Goncourt: Herminia Lacerteux, H. Martineau: Serce Stendhala, F. Mauriac: Czarne anioły, A. Maurois: Olimpio czyli życie Wiktora Hugo i W poszukiwaniu Marcela Prousta, Ch. Philipe: Dobra Magdusia i Biedna Marynia, Vercors: Droga okrężna i inne opowiadania, Pamiętniki Saint-Simona, a także przekłady utworów: H. Balzaca, A. Daudeta, G. Maupassanta, Moliera, E. Zoli.

Z l i t e r a t u r y g r e c k i e j wydano m. in. Pieśni Sapho. (Ogółem z literatury antycznej ukazało się 9 pozycji).

Z l i t e r a t u r y i n d y j s k i e j ukazała się m. in. książka R. Tagore: Głodne kamienie.

L i t e r a t u r a n i e m i e c k a. Wydano 28 pozycji.

Ukazały się Sonety do Orfeusza R. M. Rilke oraz m. in. następujące pozycje z dziedziny prozy: H. Böll: Bilard o wespół do dziesiątej, E. Kästner: Fabian, T. Mann: Czarodziejska góra, Józef i jego bracia oraz Wyznania hDchsztaplera Feliksa Krulla.

L i t e r a t u r ę w ł o s k ą (9 pozycji) reprezentowały m. in. przekłady: S. Quasimodo: Poezje, A. Moravia: Pogarda, G. Tomasi de Lampedusa: Lampart oraz Pamiętniki G. G. Casanovę.

L i t e r a t u r a r o s y j s k a i r a d z i e c k a.

(Łącznie 56 pozycji). Kontynuowano wydanie Z pism... F. Dostojewskiego. Z poezji ukazały się m. in. przekłady: M. Swietłow:

Grenada i inne wiersze, A. Twardowski: Wiersze. Spośród opowiadań i powieści wydano m. in. następujące pozycje: I. Babel: Utwory wybrane, K. Fiedin: Koniec świata i inne opowiadania, I. Ilf i E. Pietrow: Zegary i ludzie, M. Leskow: Wdzięk administracyjny i inne opowiadania, K. Paustowski: Romantycy, K. Simonow: Żywi i martwi, W. Szyszkow: Tajga, W. Tiendriakow: W pogoni za jutrem.

Z pozostałej literatury ukazały się następujące ilości pozycji przekładowej: bułgarska - 3, chińska - 4, duńska - 1, fińska - 1, grecka - 3, hiszpańska - 3, holenderska - 2, japońska - 2, jugosłowiańska - 5, norweska - 4, perska - 1, rumuńska - 1, szwajcarska - 1, szwedzka - 2, węgierska - 3, żydowska - 1.

246/61

Ruch kulturalny w cyfrach

W polityce kulturalnej roku 1961 szczególny nacisk położono na rozwój środków masowego upowszechniania kultury: radia, filmu a zwłaszcza telewizji.

W B u d ż e c i e p a ń s t w a z ogólnej sumy 225 891 177 tys. zł, przewidzianej na wydatki, przeznaczono na rozwój oświaty, nauki i kultury 21 090 912 tys. zł.

P r a s a. W roku 1961 przypadła 300-na rocznica powstania prasy polskiej. Dla uczczenia jubileuszu 30 I w sali Filharmonii Narodowej w Warszawie odbyła się uroczysta akademicka. W całym kraju zorganizowano szereg wystaw poświęconych czasopiśmiennictwu, podjęte zostały badania nad rozwojem prasy w Polsce, powiększył się również nakład ukazujących się gazet i czasopism. Roczny globalny nakład gazet (53 tytuły) wynosił 1 532,5 mln. egz. Nakład globalny 960 ukazujących się czasopism osiągnął cyfrę 557³⁾ mln. egz. W zakresie czasopism literackich stan z roku poprzedniego nie uległ większym zmianom.

B i b l i o t e k i. Liczba bibliotek publicznych wraz z filiami wynosiła 7 368, oprócz nich istniało 23 337 punktów bibliotecznych. Biblioteki te rozporządzały księgozbiorem 33 293 tys. woluminów, z którego korzystało 3 852 tys. czytelników. Łączny księgozbiór 289 bibliotek naukowych osiągnął cyfrę 16 482 tys. woluminów.

M u z e a . W 1961 r. działało 208 placówek muzealnych w tym 186 muzeów państwowych.

2161 169

T e a t r y . "Stabilizacja - tak od strony liczby placówek teatralnych jak ich zespołów i kierowników - to jedna z najbardziej charakterystycznych cech życia teatralnego w Polsce w roku 1961" (Rocznik Polityczny i Gospodarczy 1962, s. 597). W repertuarach teatralnych nastąpił wzrost liczby premier współczesnych sztuk polskich (o 20 w stosunku do roku poprzedniego) i obcych (o 23 w stosunku do roku poprzedniego). Przedstawienia w 76 istniejących teatrach dramatycznych obejrzało 8 767,0 tys. widzów.

Przełędem dorobku teatrów były liczne festiwale: w Kaliszu (2-11 V), we Wrocławiu (13-23 V), w Krakowie (31 V - 6 VI), w Toruniu (11-25 VI) w Rzeszowie (11-26 VI) i w Katowicach (19-28 XI).

K i n a . Ogółem w 1961 istniało 3 286 kin stałych oraz 324 kin objazdowych. Na wsi działało 1 295 kin stałych. Seanse filmowe obejrzało ogółem 186 012 tys. widzów (w tym na wsi 34 099 tys. widzów). Na ekrany kin wprowadzono 195 filmów długometrażowych. Polska produkcja filmowa dostarczyła 370 nowych filmów, a w tym 23 filmy fabularne.

R a d i o . Z sieci radiowej korzystało ogółem 5 488 tys. abonentów, wśród których 4 064 tys. było posiadaczami odbiorników lampowych. Spośród 2 028 tys. abonentów wiejskich 1 324 posiadało odbiorniki lampowe.

Nadawcza sieć radiowa została wzbogacona o nową stację średniofalową w Tuszynie koło Łodzi. Ogółem rozgłoszenie radiowe nady w ciągu roku 49 137 audycjogodzin.

T e l e w i z j a w dziesięciolecie swego istnienia posiadała 647 877 abonentów (w tym na wsi 89 325 abonentów). W ciągu roku przybyło 221 958 abonentów i po raz pierwszy wzrost liczby abonentów telewizyjnych był wyższy niż radiowych.

0101

170

Wzrost zainteresowania telewizyjnego znalazł odbicie w prasie literackiej, w której toczyła się dyskusja o programach telewizyjnych zapoczątkowana 2 I przez "Nową Kulturę".

W ciągu roku nastąpiła dalsza rozbudowa sieci urządzeń telewizyjnych. Dzięki przeprowadzeniu linii radiowej Gdańsk - Kalinin-grad telewizja polska uzyskała bezpośrednie połączenie z telewizją ZSRR. 1 VII została włączona do sieci ogólnopolskiej stacja nadawcza w Szczecinie, a 5 VI został uruchomiony ośrodek programowy w Krakowie. Oddana została również do użytku nowa stacja telewizyjna w Trzeciewcu koło Bydgoszczy, zaopatrzona w najwyższy maszt antenowy.

Ruch kulturalno - oświatowy. Obok wyżej wymienionych instytucji kulturalnych działało również 12 600 świetlic, 1 000 klubów i 410 domów kultury państwowych i utrzymywanych przez CRZZ, Społem, ZMS, ZMW i in.

27/161